

ANTONIN ARTAUD

TARAHUMARALAR
ÜLKESİNE
YOLCULUK

SUNUŞ MAURICE BLANCHOT
TÜRKÇESİ BAHADIR GÜLMEZ

ANTONIN ARTAUD

1896'da Marsilya'da doğdu, ailesi İzmir kökenliydi. Dört yaşında geçirdiği menenjitten ona kalan sinir hastalıklarıyla 20'li yaşlarına dek mücadele etti, sanatoryumlarda ve akıl hastanelerinde uzun süreler kaldı, sonunda opioid bağımlısı oldu. 14 yaşında Baudelaire'i keşfetti, 24 yaşında Paris'e giderek yazar olmaya karar verdi. Şiirlerini reddeden *Nouvelle Revue Française* başeditörü Jacques Rivière ile dönemin bütün sanatçıları gibi yazıştı; bu yazışmalar Artaud'nun ilk hacimli eseri oldu. 1920'lerin sonunda sinemaya merak saldı, senaryo yazdı ve oyunculuk yaptı. Aynı yıllarda tiyatro yönetmenliği yapmaya da başladı. (*Jet de sang, The Cenci*) Bali dansına şahit olmasının akabinde, 1931'de *Vahşet Tiyatrosu Manifestosu*'nu yazdı. 1936-1937 arasında Meksika'da yaşadı, dönüşünün ardından 1938'de *Vahşet Tiyatrosu*'nun iki manifestosunu da içeren *Tiyatro ve İkizi* yayınlandı. Bu sırada İrlanda'ya gidip döndü. Akıl sağlığının yeniden bozulmasıyla arkadaşları tarafından bir akıl hastanesine yatırıldı, sonra da yazmayı bıraktı. 1946'da gittiği bir Van Gogh sergisinin ardından yeniden yazmaya başladı, *Van Gogh, Toplumun İntibarı*'ndan sonra, 1947 sonunda *Tanrı Yargısının İşini Bitirmek İçin*'i kaydetti. 4 Mart 1948'de hayatını kaybetti.

BAHADIR GÜLMEZ

Üniversite eğitimini Fransız Dili Edebiyatı dalında yaptı. Fransa'da, çağdaş anlatımlar ve modern edebiyat alanında yüksek lisans ve doktora yaptı. Edebiyat, sanat alanında yayınlamış çok sayıda makalesi ve bilimsel yayınları bulunmaktadır. Kitapları arasında: *Aragon Hayatım Bir Tiyatro/Roman; Poetik Bakış, Edebiyat Müzik ve Resimle Yaşamak ya da Roland Barthes...*; çevirileri arasında A. Artaud, *Tiyatro ve İkizi*; Le Clézio, *Altın Balık*; J. Browsers, *Damıtılmış Kırmızı*; L. Aragon, *Elsa*; J. Baudrillard, *Tam Ekran* yer almaktadır. 1985 yılından bu yana Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde öğretim üyesidir.

ANTONIN ARTAUD

**TARAHUMARALAR
ÜLKESİNE YOLCULUK**

Türkçesi: Bahadır Gülmez

Yayın No 1376
Modern Klasikler 12

Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk
Antonin Artaud

Kitabın Özgün Adı: *Les Tarahumaras*

Yayına hazırlayan: Cem İleri
Fransızca aslından çeviren: Bahadır Gülmez
Kapak fotoğrafı: Christian Torres
Kapak tasarımı: Beste Doğan
Redaksiyon: Didem Nur Göngören
Sayfa tasarımı: Hülya Fırat

© 1974, Antonin Artaud
© 2015, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Editions Gallimard, Paris, 1974 aracılığıyla
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Şubat 2015
ISBN: 978-605-141-835-3
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ / Maurice Blanchot.....	7
TARAHUMARALARDA PEYOTE AYİNİ.....	19
Ek Metin.....	43
TARAHUMARALAR ÜLKESİNE YOLCULUK.....	45
İşaretler Dağı.....	47
Peyote Dansı	53
Henri Parisot'ya Mektup (7 Eylül 1945).....	65
TUTUGURI.....	69
<i>EL NACIONAL'DE TARAHUMARALAR HAKKINDA</i>	
YAYINLANAN ÜÇ METİN	77
Müneccim Kralların Ülkesi	79
<i>Doğa nasıl ki...</i>	83
Bir Irk-İlke	85
Atlantis Krallarının Ayini.....	91
<i>VOILÀ</i> DERGİSİNDE YAYINLANAN BİR METİN.....	
Kaybolmuş İnsanların Irkı.....	99

TARAHUMARALAR ÜLKESİNE	
YOLCULUK'A EK.....	103
Ek.....	115
PEYOTE HAKKINDA BİR NOT	117
TARAHUMARALARLA İLGİLİ MEKTUPLAR.....	121
Jean Paulhan'a (19 Temmuz 1935)	123
Jean Paulhan'a (23 Nisan 1936)	127
Jean Paulhan'a (21 Mayıs 1936).....	134
Jean Paulhan'a (4 Şubat 1937)	138
Jean Paulhan'a (27 Şubat 1937)	145
Jean Paulhan'a (13 Mart 1937)	146
Jean Paulhan'a (28 Mart 1937)	147
Jean Paulhan'a (13 Nisan 1937)	149
Jean Paulhan'a (27 veya 28 Mayıs 1937).....	150
Jean Paulhan'a (Haziran Başı 1937).....	151
Jean Paulhan'a (Haziran Sonu 1937)	152
Henri Parisot'ya (10 Aralık 1943)	153
Doktor Gaston Ferdière'e (11 Aralık 1943).....	157
NOTLAR.....	161

SUNUŞ*

Maurice Blanchot

Antonin Artaud yirmi yedi yaşındayken bir dergiye birkaç şiirini gönderir. Derginin müdürü nazikçe şiirleri geri çevirir. Artaud da bu kusurlu bulunan şiirlere neden önem verdiğini açıklamaya girişir: çünkü düşüncenin bu şekilde, olduğu gibi bırakılması kendisine acı vermektedir; ve haliyle, yetersiz olsalar bile, temel bir yokluğa karşı çaresiz kalmış formları küçümseymemektedir. Acaba bu şiirlerin değeri nedir? Sonrasında bir dizi yazışma başlar ve derginin direktörü Jacques Rivière, Artaud'nun da ummadığı bir anda, bu yayınlanmayan (ama bu kez örnek ve tanıklık ettikleri için yayınlanmaları kısmen kabul edilen) şiirler çevresinde kaleme alınan mektupları yayınlama önerisinde bulunur. Artaud gerçekleri çarpıtmamak koşuluyla kabul eder. İşte ünlü Jacques Rivière-Antonin Artaud yazışması böyle başlamıştır ve anlamı çok büyüktür.

Jacques Rivière de bu anormal durumun farkına varmış mıydı acaba? Kendisinin yeterli ve yayınlanmaya değer bulmadığı şiirler, öyle olmaktan çıkmış; ve yetersizlikleri yazışma deneyimiyle ortadan kalkmıştır. Sanki şiirlerde eksik olan şey, eksik taraflar,

* Maurice Blanchot, *Le livre à venir*, Gallimard, s. 50-58.

bu eksikliğin açıkça dile getirilmesiyle ve gerekliliğinin derinleşmesiyle, bir bolluk ve berekete dönüşmüştür. Jacques Rivière, eserin kendisinden çok, eserin deneyimine ve yaşantısına, eser olmasına doğru alınan yola ve Artaud'nun becerikli bir şekilde betimlemediği anonim ve karanlık izlere ilgi duymuştur. Bunun da ötesinde, her ne kadar dikkatini çekmese de, dikkatini çektiği ölçüde, bu yetersizlik, Artaud'nun düşüncelerinde merkezi bir olayın önemli bir göstergesi haline gelir ve açıklamaları şaşırtıcı bir biçimde aydınlatıcı olur. O halde, biz, burada, edebiyatın ve hatta sanatın birbiriyle ilintili gibi görüldüğü bir hadiseyle karşı karşıyayız: Şiir içinde mi saklar yoksa apaçık sergiler mi; ve eseri doğuran hareket, eserin gerçekleştirilmesi hatta bazen kurban edilmesi amacını mı taşır?

Rilke'nin bu olanlardan on beş yıl kadar önce yazdığı bir mektubunu anımsayalım: *"Ne kadar uzağa gidilirse, hayat, o kadar daha kişisel ve o kadar daha benzersiz olmaya yüz tutar. Sanat eseri, bu benzersiz gerçekliğin gerekli, dışlanması olanaksız, ebedi kesin ifadesidir... İşte burada eseri yaratmaya zorlanan kişiye, eserin sağladığı mucizevi katkı karşımıza çıkar... Bu bize, kendimizi en uç deneyimlere adamamız gerektiğini çok olumlu bir biçimde açıklamaktadır, ama aynı zamanda, öyle görünüyor ki eserimizin içine saplanmadan, hakkında konuşarak, onu küçültmeden sözcük olsun fısıldamamayı da: Çünkü benzersiz, başka birisinin anlayamayacağı ve anlama hakkına sahip olamayacağı, bize özgü bu bir tür kendini kaybetme durumu, ancak kendimizi çalışmamıza adanarak, onun yasalarını onun içinde ortaya koyarak değer kazanır; bu da sadece sanatın şeffaflığının görünür kılabileceği özgün bir tasarıdır."*

Rilke, o halde, eseri bize doğru getiren deneyimden söz etmek niyetinde değil asla: Bu büyük sınamanın, ancak eserin içine yerleşince, sanatın güncelleşmesiyle görünür-görünmez olarak ortaya çıktığı anda değeri vardır ve bir gerçekliğe sahiptir.

Ama Rilke'nin kendisi her zaman bu ihtiyatı göstermiş midir? Göstereyim derken aynı zamanda onu parçalamak amacıyla dile getirmemiş midir, üstelik yok etme gücüne sahip olmadığı, parçalayacak bir kişinin de bulunmadığı bu ihtiyatın, bir gücü olmadığını ve onunla sadece ilişkiye geçilebileceğini bile bile? Bize özgü bir tür kendini kaybetme şekli...

Kendisi Düşünce Olanın Düşünme İmkânsızlığı

Jacques Rivière'in anlama yeteneği, dikkati ve duyarlılığı mükemmel. Ama karşılıklı konuşmalarda, yanlış anladığı şeyler, her ne kadar ayırt edilmesi kolay olmasa da, açıkça kendini gösteriyor. Artaud ise bu dönemde daha sabırlı ve bu yanlış anlaşılmaları sürekli izliyor. Yazıştığı kişinin, kendisinde eksik olan tutarlılığı gelecekte edineceğini söyleyerek kendisini ikna etmeye çalıştığını, ya da zihin kırılmasının düşünce için gerekli olduğunu göstermeye çalıştığını anlıyor. Ama Artaud ikna edilmek istemiyor. Bazı ciddi şeylerle fazlasıyla iç içe olduğu için, bu konuda teselli edildiğinde dahi acısı yatışmıyor. Ayrıca kurulan bu olağanüstü ilişkinin farkında ve bu ilişki, kendisinin gözünde, gerçek anlamda "güçlü olmasa da", düşüncesinin çöküşüyle yazmayı başardığı bu şiirler arasında konum bulan, inanılmaz bir şey. Jacques Rivière ise bir yandan olayın istisnai özelliğinin, diğer yandan da aklın ürünü olan, aklın yokluğundan hareketle üretilmiş olan bu eserlerdeki olağanüstü şeylerin farkında değil.

Artaud, Rivière'e etkileyici bir sakinlikte yazmış ve onu şaşkına çevirmiştir, söylemek istediği şeye egemen oluşu kendisi için bir sürpriz değildir. Ne var ki şiirleri kendisini temel bir düşünce kaybıyla karşı karşıya bırakmıştır ve bundan ıstırap duymaktadır: Sonrasında boğucu endişesini çok sert sözcüklerle dile getirir, örneğin şu cümlelerle: *"Bir boşluğun olmamasından söz ediyorum ben, bir tür soğuk acıdan, görüntüsü olmayan, duygudan yoksun ve*

betimlenemez bir düşük yapmaya neden olan çarpmadan söz ediyorum.” Peki o zaman niçin şiir yazıyor? Niçin sıradan amaçlarla dili kullanmakla yetinen bir insan değil? Bütün bunlar, şiirin, kendisinin gözünde, *“düşüncenin erozyonuna benzeyen, hem temel hem de gelip geçici olan şeye”* bağlı olduğunu gösteriyor ve haliyle şiir, özellikle bu temel kayıp yolunda icra ediliyor, ona ifade *olabilmenin* güvencesini veriyor ve bir ölçüde, ona, bizzat bu kaybı kurtarma, kaybedildiği haliyle düşünceyi kurtarma sözü veriyor. Zaten sabırsızca bir hareketle ve olağanüstü bir tarzda şöyle diyor: *“Ben düşünceyle ilişkilerinde dilin şaşırtıcı dehşetini hisseden birisiyim... Aslında sanki insanların rüya hali gibi, aniden kendi düşüncesine geri dönülyormuş gibi, düşüncelerimin içinde kendimi kaybediyorum. Ben kaybetmenin içyüzünü bilen biriyim.”*

Artaud’nun gözünde “doğru düşünmek, doğru anlamak”, birbiriyle bağları sağlam, uygun, iyi ifade edilmiş düşüncelerin sahibi olmak önemli değildir, bunlar halihazırda kendisinde bulunan özelliklerdir. Ve arkadaşları kendisine *“ama sen çok iyi düşünüyorsun, sözcükleri bulamamak sık rastlanan bir şeydir”* dediklerinde, kızmaktadır: *“İnsanlar, beni, zaman zaman yetersizliklerimi, derin eksikliğimi ifade etmek hususunda ve bu ifadenin hayali ve her yönüyle zorlamalı olduğuna inandırmak amacıyla bir zayıflığı sergilemek konusunda fazlasıyla parlak buluyorlar.”* Artaud, acı çekme deneyiminin kendisine bir şey kazandırdığını, düşünmek eyleminin düşüncelere sahip olmak anlamına gelmediğini ve sahip olduğu düşüncelerin kendisine sadece *“işe henüz başlamadığını”* hissettirdiğini derinden bilmektedir. İçinde dolanıp kaldığı ve ciddi bir biçimde acı veren şey de budur zaten. O kendisine rağmen ve çığlıklarının kaynağı olan duygusal bir yanlışlık sonucu, düşünme noktasına dokunmuş gibidir; bu da daha hâlâ düşünmeye muktedir olamamak demektir: Kendi sözcükleriyle *“muktedir olamama”*, düşünce için önemli gibidir ama düşünceyi

acının sonsuz eksikliğine dönüştürür; bu o merkezden hareketle yansıyan ve düşündüğü şeyin fiziksel tözünü tüketen bir eksiklik ve bütün düzeylerde kendine özgü olanaksızlıklara bölünür.

Şiirin bu düşünme imkânsızlığına (bu imkânsızlık aslında düşüncenin kendisidir) bağlı olması, açıklığa kavuşamayan bir gerçekliktir, çünkü o her zaman yoldan sapor ve onu gerçekten hissedebileceği derecenin altında hissetmeye mecbur bırakır. Bu sadece metafiziksel bir zorluk değildir, bir acının verdiği zevktir ve zaten şiir de bu sürekli acıdır, O “karanlıktır”, “ruhun gecesi-
dir”, “haykırmak için sesin eksikliğidir”. Kendisini zorlu ve ateşli bir kişiye dönüştüren deneyimlerini yaşadığı sıralarda, yirmi yıl sonrasında yazdığı bir mektupta, şöyle der büyük bir yalınlıkla: “Edebiyata, hiçbir şey yazamayacağımı söylemek için, kitaplar yazarak başladım. Yazacak bir şeylerim olduğunda, düşünceler bana yasaklanan şeylerdi.” Ve hatta: “Asla hiçbir şey yapmadığımı, hiçbir şey yapamadığımı ve aslında bir şeyler yaparken de hiçbir şey yapmadığımı söylemek için yazdım yalnızca. Bütün eserlerim hiçlik üzerine inşa edilmiştir ve sadece onun üzerine inşa edilecektir.” Sağduyu hemen şu soruyu gerektiriyor: Ama niçin, söyleyecek bir şeyi yoksa eğer, sonuçta hiçbir şey söylemiyor mu? Çünkü eğer hiçbir şey sadece hemen hemen hiçbir şey değilse, hiçbir şey söylememekle yetinilebilir, ama öyle görünüyor ki, öyle bir radikal hiçlik söz konusu ki, gösterdiği ölçüsüzlükle, yaklaşıma dönüşen bir tehlike olmasıyla ve neden olduğu gerilimle, sanki kendisini tamamen buna veriyormuş gibi, bu hiçlik bir başlangıç sözü oluşturmayı şart koşuyor ve bu sözle birlikte, bir şeyleri dile getiren sözcükler de yolundan saptırılıyor. Kimin söyleyecek hiçbir şeyi olamaz, konuşmaya ve ifade etmeye başlamak için nasıl bir gayrette bulunmaz ki? “Peki ne yapalım! Her ne pahasına olursa olsun yazmayı ve kendimi ifade etmeyi istiyor olmam benim zayıflığım ve benim

saçmalığım. Ben düşüncesinden dolayı çok acı çeken bir adamım ve bu sıfatla konuşmaya hakkım var.”

Bir Mücadeleye Dair Açıklamalar

Artaud, eserinin –doğal olarak bu bir eser değil– yücelteceği ve kınayacağı, boydanboya aşacağı ve koruyacağı bu boşluğa, gücü kendisine özgü bir hareketle yaklaşacaktır. Başlangıçta, boşluktan önce, kesin olduğuna inandığı bir bütünlük yakalamaya çalışır ve bu bütünlük arzusu, kendisinin doğaçlama verimliliğini, duygularında dolgunluğu sağlar ve şeylerin sürekliliğiyle öylesine mükemmel bir uyum gerçekleşir ki, bu uyum artık onun benliğinde şiir olarak kristalleşir. O, bu *“derin kolaylığa”* sahiptir, ona sahip olduğuna inanmıştır, aynı şekilde bunu ifade edecek formları ve sözcükleri de boldur. Ama *“ruh, verimliliğini, buluşlarını ve bu olağanüstü esini göstermeye hazırlanırken, şeyin gelmek üzere olduğu o şuursuz anda, yüksek ve kötü bir irade, bir kezzap gibi ruha saldırır, sözcük ve imge yığımına saldırır, duygu yığımına saldırır ve beni, nefes nefese “hayatın bile” kapısına getirir bırakır.”*

Artaud’nun burada ivedilik yanılmasıyla kurbanı olması mümkündür; böyle söylenebilir; fakat bunu söylemek kolaydır, oysa her şey onun bu “hayat” adını verdiği ivedilikten uzaklaşma tarzıyla başlar: Öyle nostaljik bir kendinden geçme ya da duyarsızca bir hayalin terk edilmesiyle değil; tersine, öylesine kesin bir kopmayla olur ki bu, artık bu kopuş bizzat kendisi merkezinde, kalıcı bir geri dönüşün varlığını doğrular, bu özellik tümüyle ona özgüdür ve kendisinin gerçek doğasının ıstıraplı sürprizi gibidir.

Bu şekilde, güvenli ve acı veren bir derinlikte, devinim koşullarını altüst etmeyi ve “ivedi bütünlüğü” değil de yoksun kalmayı

* “Size söyledim bunu: Eser yok, dil yok, söz yok, düşünce yok, hiçbir şey yok. Hiçbir şey, ama güzel bir Pèse-Nerfs hariç.” *Pèse-Nerfs* Artaud’nun eserinin adıdır. (ç.n)

birinci sıraya yerleştirmeyi başarır, üstelik öncesinde bu ivedi bütönlüğe sahip olmama basit bir eksiklik olarak görünürken. Önde gelen, varlığın bütönlüğü değildir, çatlak olandır, yarıklardır, erozyondur, parçalanmadır, kopmadır, iç kemiren eksikliktir: Varlık, varlık değildir, varlığın bu eksik halidir, hayatı kırılğan, erişilmez ve ifade edilemez kılan eksikliktir, sadece vahşî bir “perhiz” bunun istisnasıdır.

Belki Artaud, bütönlükten “soyutlanamaz bir gerçeğe” sahip olacağını sanırken, sürekli, söz konusu boşluğun kendisinin arkasına yansıttığı karanlığın boyutunu ayırt etmektedir, çünkü kendisinin içindeki, bu bütönlüğü reddeden olağanüstü güç, sürekli emek vermekte olan taşkın olumsuzluk, sonsuz bir boşluğu büyütme gücüne sahiptir. Öylesine korkunç bir baskıdır ki bu, olumsuzlama bunu dile getirebilmektedir, aynı zamanda da tümüyle onu üretmeye ve anlatımını sağlam tutmaya kendini adarcasına önem vermektedir.

Bununla birlikte, Jacques Rivière ile yazıştığı dönemde ve hala şiir yazdığı sıralarda, görünür biçimde, kendisiyle de uyumlu olma umudunu korumaktadır; şiirlerinin eşitliği yok ettiğı bir sırada, yeniden restore etmeye çalıştığı eşitliktir bu. “*Düşük bir oramı düşündüğünü*” söyler; “*biliyorum, kendimin de altındayım, bu da bana acı veriyor.*” Daha sonra, şöyle diyecektir: “*İşte beni öldüren azabı yaratan derin kolaylıkla dışındaki zorluk arasındaki çelişki bu.*” Bu esnada, eğer içi sıkıntılıysa ve kendisini suçlu hissediyorsa, bunun nedeni kendi düşüncesinin üzerinde düşünmüş olmasındandır, kendisinden sonra da, ideal bütönlüğü ve kesinliği içinde bu düşüncesini korumasındandır; onu dile getirdiğı haliyle, bu tek bir sözcükle de olsa, gerçek görkemiyle kendini gösterecektir, bizzat kendisinin tanığı olacaktır. Düşüncesine olan borcunu ödeyemediğı için ıstırabı devam eder ve şiir bu borca son verme umudu olarak kalır içinde, her ne kadar kendi

varlığının sınırlarını daha öteye götüremese de. Zaman zaman, Jacques Rivière'in yazışmalarında, şiirleriyle daha az ilgilendiği, Artaud'nun fazla önemseyerek dile getirdiği temel sıkıntıyla daha fazla ilgilendiği izlenimi ediniliyor ve bu da yazının merkezini değiştiriyor. Artaud boşluğa karşı yazıyor ve onun içine gizleniyor. Şimdi yazıyor ve şimdinin içinde kendisini sergiliyor ve ifadeyi şimdinin içinden çekip alıyor.

Bu ağırlık merkezinin yer değiştirmesi, (*L'ombilic des limbes* ve *Le Pèse-Nerfs* adlı eserleri bunu betimler) kendisini her tür yanılısamadan uzak tutarak sadece tek bir noktaya duyarlı olmaya mecbur eden ve acı veren bir gerekliliktir. Bu bir *"yokluk ve boşluk noktasıdır"* ve onun çevresinde alaycı bir berraklıkla, sinsi bir sağduyuyla dolaşır durur; sonra sefaletin haykırıldığını işittiğimiz ıstırap devinimleri, bir zamanlar sadece Sade'ın nasıl haykırılacağını bildiği gibi, ve yine Sade'ın yaptığı gibi, asla onay vermeksizin ve bitmek bilmeyen mücadelecı bir güçle, bu boşluğa karşı muktedirdir ve onu sonlandırır. *"Bu yokluk ve boşluk noktasını aşmak isterim. Beni kötürüm kılan, her şeye ve herkese karşı beni küçük düşüren bu ezercesine çıngemeyi. Hayatım yok benim! Hayatım yok! İçimdeki galeyan öldü... Düşünmeyi başaramıyorum. Bu boşluğu, bu yoğun ve sonu gelmez hiçliği anlıyor musunuz... Ne ilerleyebiliyorum ne de geri gidebiliyorum. Olduğum yerde kaldım, hep aynı olan o noktada bulunuyorum, kitaplarım da buna tercümandır."*

Bu açık seçik, kesin ve ayrıntılı açıklamaları psikolojik bir durumu analiz eder gibi okuma hatasına düşmemek gerekir. Bu açıklamalar bir mücadelenin betimlemesidir. Artaud kısmen bu mücadeleye zorlanmıştır. "Boşluk", "hareket halinde olan bir boşluktur". Onun *"düşünemiyorum, düşünmeyi başaramıyorum"* diye ifade ettiği şey, daha derin bir düşünceye çağrıdır, kesin bir baskıdır, unutulmaktan dolayı acı çekmeyen bir unutmaya benzer ve her şeye karşın bu sözler daha mükemmel bir unutmaya

peşindedir. Bundan böyle düşünmek hep geriye doğru atılan bir adım olacaktır. Her zaman mağlup düştüğü mücadele hep daha bayağı olarak ele alınmıştır. Güçsüzlük asla güçsüz değildir, imkânsız olan imkânsız değildir. Ama aynı zamanda, Artaud'nun sürdürmek istediği mücadeledir, çünkü bu mücadelede, "hayat" adını verdiği şeyden (hayat bir fışkırmadır, göz kamaştırıcı bir canlılıktır) vazgeçmez, onun kaybedilmesine katlanamaz, onu düşüncesiyle birleştirmek ister hep, onu düşünceden ayırt etmeye daima karşıdır, oysa düşünce bu hayatın erozyonundan başka bir şey de değildir, bu hayatın "zayıflamasıdır" o, içinde hayatın ve düşüncenin yer etmediği bir kopma ve yok olma samimiyetidir, ama içinde daha kesin bir olumsuzlamanın gerekliliğinin kendini gösterdiği temel bir eksikliğin işkencesidir. Bu şekilde her şey yenden başlar. Çünkü Artaud, hayattan soyutlanan bir düşünceyi asla kabul etmeyecektir, soyutlama anlamında anlaşılan düşüncenin ve bizzat kendisine karşı sergilediği imkânsızlığın özünü oluşturan en vahşi ve en canlı deneyimlerini yaşarken bile.

Acı Çekmek, Düşünmek

Artaud'nun söyledikleriyle, Hölderlin ve Mallarmé'nin söylediklerini birbiriyle buluşturmak ilginç olacak: Onlar da, "İlham, tam da o saf noktasında eksik kalır, diyorlardı. Ama bu fazlasıyla genel olan doğrulama eğilimlerine karşı direnmek gerekir. Her şair aynı şeyi söyler, ama bununla birlikte aynıysa değildir, benzersiz olan bir şey vardır ve biz onu hissederiz. Artaud'nun durumu ise kendisine özgüdür. Söyledikleri katlanamayacağımız yoğunluktadır. Burada her tür derinliği, yanılsamayı ve her tür umudu reddeden bir ıstırap konuşur ama bu ıstırap bütün derinliği reddederek düşünceye yeni olanaklar sunar, yani "*yeni bir uzamın esiri*"dir. Bu sayfaları okuduğumuzda, bilmemizin mümkün olmadığı şeyleri öğreniyoruz, o da düşünme olgusunun

olsa olsa yalnızca dokunaklı ve şaşırtıcı olduğudur, düşünülmesi gereken şeyin düşüncenin içinde olduğudur, bitimsizce kendi kendisini tükettiğidir, acı çekme ile düşünmenin birbirlerine gizli bağlarla bağlandığıdır; çünkü ıstırap en uç noktasına ulaştığı zaman, öylesine bir hal alır ki acı çekmenin gücünü yok eder; daima kendisini önceleyerek yok eder, ve zaman da bir ıstırap gibi yaşanıp sonlandırılır; ve belki aynı şey düşünce için de geçerlidir. Garip bağlardır bunlar. Acaba en uç noktadaki düşünce ve en uç noktadaki ıstırap aynı ufka işaret eder mi? Acaba acı çekmek sonuç olarak düşünmek olabilir mi?

TARAHUMARALAR ÜLKESİNE YOLCULUK

TARAHUMARALARDA PEYOTE AYİNİ¹

* Notlar kitabın sonunda yer almaktadır.

Daha önce de söylediğim gibi, Tutuguri rahipleri bana Ciguri yolunu açtılar, bundan birkaç gün önce de *Her Şeyin Efendisi* bana Tutuguri yolunu açmıştı. – *Her Şeyin Efendisi* insanlar-arası dış ilişkilerde dostluğu, acıma duygusunu, yardımseverliği, cömertliği, dindarlığı, sadakati ve emeği buyuran kişidir. Onun iktidarı, Avrupalı politikacıların hiç umursamadığı iç bilinç alanında hüküm sürer ve bizim Avrupa’da metafizik ya da ilahiyat olarak anladığımız şeyin sınırına dayanır. Meksika’da hiç kimse Güneş rahipleri tarafından kutsal yağla takdis edilmeden ve Ciguri rahipleri tarafından suya batırılıp çıkarılmadan dine kabul edilmez; ve eğer yaşlı Kızılderili şef, o insana kılıcını barışı, savaşı, Adaleti, Evliliği ve Aşkı buyurarak değdirmediyse o vakit bu bir imha etme ayinidir. Öyle görünüyor ki Kızılderili şef, insanların birbirlerini sevmesini emreden ya da onları korkutan güçleri elinde tutmaktadır, buna karşılık Tutuguri rahipleri onları yaratan Ruhü ağızlarıyla ayağa kaldırır ve Sonsuzluğun içine yerleştirirler; ve artık orada, Ruhun onları seçmesi ve kendi beninin içinde yerlerini belirlemesi gerekecektir. Güneş rahiplerinin yaptığı her hareket bütün ruhu kuşatır ve kişisel benin sınırlarına dayanır ve o zaman *Her Şeyin Efendisi* bundan çıkan yankılan-

mayı derlemeye gelir. İşte yaşlı Meksikalı şef, o esnada, bilincimi açmak için bana vurdu, çünkü Güneşi anlamak için yanlış doğmuştum ben ve sonra olayların hiyerarşik düzenine göre HER ŞEY tarafından yani şeyleri arz eden çoğulluk tarafından sınava çekildikten sonra, Bir'in sadeliğine dönmek gerekiyordu; bu Bir, Tutuguri ya da Güneştir; daha sonra da bu gizemli asimilasyon işlemi sayesinde eriyip gidiliyor ve yeniden canlanılıyordu. Sözü-nü ettiğim bu karanlık yeniden asimile etme işlemi, Cigurilerde öncelikle bir yeniden oluşturma Mitosu, sonra yok etme Mitosu ve nihayet yüce istimplâk kalburundan geçirilerek kararlılık Mitosu olarak anlaşılmalıdır. Ciguri rahipleri gece boyu süren danslarında haykırarak bunu anlatırlar. Çünkü ayın, gün batımından tan vaktine kadar bütün geceyi alır, kucaklar; ve bir meyvenin suyunu yaşamın kaynağına ulaşacakmışız gibi nasıl sıkıyorsak, bu ayın de gecenin kaynağını işte böyle çıkarır. Ve mülkiyeti imha etme tanrıya dek gider ve onu aşar geçer, çünkü tanrı ve özellikle tanrı,² benin içinde özgün bir tarzda kendi olanı kendine mal edebilir; ve kendi olmak öylesine güçlüdür ki artık teslim olma aptallığına kavuşur.

İşte Meksikalı şef, bir Pazar sabahı, yürekle dalak arasındaki bilincimi bir kılıç darbesiyle açtı: “Güveniniz, dedi bana, korkmayınız, hiç canınızı acıtmayacağım,” ve çarçabuk üç dört adım geriye gitti ve süslü pala ile havada bir daire çizerek, arkamdan önüme geçerek bütün gücüyle üzerime atıldı, sanki beni yok etmek istiyordu. Oysa kılıcın ucu tenime hafifçe değmiş, küçücük bir damla kan akmıştı. – Hiçbir acı duymadım, sonuçta yeniden bir şeyler karşısında uyanıyordum ve şimdiye dek yanlış doğmuş ve kötü şeylere yönlendirilmişim izlenimi içindeydim, ve içimin hiçbir zaman olmadığı biçimde bir ışıkla dolduğunu hissettim. – Bundan birkaç gün sonra, bir sabah, tan vakti, Tutuguri rahipleriyle buluştum ve sonraki gün de nihayet Ciguri’ye kavuştum.

“Seni kendiliğinde yeniden dikmek gerek, seni asimile eden ve seni üreten Tanrı olmadan, sanki sen kendi kendini oluşturmuyormuşsun gibi ve sen Hiçliğin içindeymişsin ve de Ona karşıymışsın gibi, her an kendini oluşturun.”

Kızılderili şefin sözleri böyleydi; ben onları ancak kaydedebiliyorum, aynen bana söylediği haliyle değil de, Ciguri’nin fantastik ışıkları altında yeniden *şekil verdiğim* haliyle söylüyorum.

Oysa Güneş rahipleri, Tanrı Sözü ya da Kelamı havasında davranıyorlar, yani İsa’nınki gibi; Peyote Rahipleri eşliğinde Gizem Mitosuna bile katıldım, esrarlı eski gizemlerin içine daldım, onlarla birlikte Gizemlerin Gizemine girdim, NE ERKEK NE KADIN İNSAN BABA’NIN her şeyi yarattığı olağanüstü işlerin suretini gördüm. Doğru, bütün bunları bir çırpıda yaşamadım, anlayabilmem için belli bir zaman gerekti. Ciguri rahipleri, danslarındaki birçok hareketi ve davranışı, gecenin karanlığa hükmedercesine onları mağaralarından çekip alarak havaya çizdirdiği şekilleri kendileri de anlamıyorlar, sadece boyun eğiyorlar; bir yandan fiziksel bir geleneğe, bir yandan da, dansa başlamadan önce, önceden belirlenmiş yöntemlerle transa geçmek amacıyla yuttukları bir parça Peyote otunun kendilerine dikte ettirdiği gizemli buyruklara itaat ediyorlar. Aslında otun kendilerinden yapmasını istediği şeyleri yaptıklarını söylemek istiyorum, ama bunu hareketleriyle de itaat ederek, bir dersteymiş gibi tekrarlıyorlar, sonra sinirlerin rahatlamaıyla babalarından daha fazla veya babalarının babalarının fark ettiğinden daha fazla fark etmiyorlar artık bunu. Çünkü sonuçta her sinirin rolü göklerle çıkarılmış. Ben bununla tatmin olmadım ve Dans bitince, bu konuda daha fazla bilgi sahibi olmak istedim. – Çünkü Kızılderili rahiplerin uyguladığı haliyle Ciguri ayinine katılmadan önce, dağlarda yaşayan birçok Tarahumaralıyla konuşmuş ve bütün bir geceyi, bu ayinin müdavimi olan ve bu konuda birçok gizli

şeyi bilen gencecik, yeni evli bir adamla ve ailesiyle geçirmiştım. – Ve ondan müthiş açıklamalarla birlikte son derece kesin bilgiler edinmişim, özellikle asabi ben yolunu izlerken Peyotenin belli yeraltı gerçeklerini hatırlatarak belleği nasıl diri tuttuğu konusunda; hatta bana bu gerçekler sayesinde insan bilincinin Sonsuzluk algısını kaybetmek yerine onu bulduğunu söylemişti. “Bu gerçekler neye dayanıyor, demişti bana bu adam, bunu sana göstermek benim işim değil. Ama onların senin insan varlığının ruhunda yeniden doğmasını sağlamak benim işim. – İnsan ruhu Tanrıdan bıktı, çünkü o kötüdür ve hastadır ve onu aç bırakmak bizim görevimizdir. Ama şimdi, bakıyorsunuz, zaman bize olanaklarını sunmayı reddediyor. – Hâlâ neler yapabildiğimizi yarın sana göstereceğiz. Ve eğer bizimle çalışmak istersen, belki de denizin öte yakasından gelmiş ve bizimle aynı Irktan olmayan bir insanın İyi İradesinin yardımıyla, bir Direnişi daha yok etmeyi başaracağız.” – CİGURİ, yerli kulakların asla işitmek istemedikleri bir isimdir. Yanımda tercümanlığımı yapan melez bir rehberim vardı ve o, bu konuda iyice saygıyla ve dikkatlice konuşmam için beni uyarmıştı, çünkü diyordu, *bundan korkar onlar*. – Oysa şunu fark ettim, eğer bu konuda kendilerine garip görünen bir duygu varsa o da korkuydu, ama buna karşılık, bu sözcük onlarda Avrupalı bilincin tanımadığı bir tarzda kutsallık anlamı taşır, mutsuz eden de budur zaten, çünkü burada insan hiçbir şeye saygı duymuyor. Ve CİGURİ sözcüğünü telaffuz ettiğimde, genç Kızılderilinin gözlerimin önünde ardı ardına gösterdiği tepki, bana insan bilincinin Tanrı duygusunu koruduğu zaman neler yapabileceği konusunda çok şey öğretti. Söylemek zorundayım, dehşete düşmüştü, ama bu dehşet ona ait değildi, çünkü onu bir kalkan ve bir palto gibi koruyordu. Kendi gözünde, mutlu birisine benziyordu, tıpkı hayatın o olağanüstü anlarında olduğu gibi ve yüzünden sevinç fişkırıyordu ve bu bir tapınma anıydı. İşte

henüz doğmak üzere olan bir insanlığın Yeni Doğanları, YARATILMAMIŞ İNSAN ruhu, karnı yarılmış dünyanın üstünde gümbür gümbür ve alevlerle ayağa kalkıyor, yeraltı dehlizlerindeki ölü insan iskeletleri işte böyle dua etmek durumundaydılar ve İNSANIN ortaya çıktığı kitaplarda bu dualar onlara söylenmişti zaten.

Ellerini kavuşturdu ve gözleri parladı. Yüzü taşlaştı ve gözleri kapandı. Ama o kendine geldikçe, bende oluşan izlenim, ondan alışılmadık bir heyecanın yayıldığı ve açıkça okunabiliyor olmasıydı. – İki üç defa yerinden kalktı. Ve her defasında gözleri hemen hemen sabitleşerek, yanı başındaki bir noktayı, sanki korkulacak bir şeyin farkına varmış gibi, bir kenarda bırakırcasına tekrar eski haline dönüyordu. Ama onun korktuğu şeyin, Tanrıya göstermesi gerektiği saygıyı gösterememe korkusu olduğunu anladım. Ve bütün bunlarda iki gerçeğin olduğunu fark ettim: Birincisi Tarahumaralı Kızılderililer, biz Avrupalıların bedenlerine verdikleri değeri vermiyorlar ve beden hakkında bambaşka düşüncelere sahipler. – “Bu bedenin sahibi kesinlikle ben değilim,” der gibiler – ve yanı başlarındaki şeyi gözleriyle sabitleyip eski hallerine geldikleri zaman, bizzat kendi bedenlerini dikkatle izliyor ve gözetliyor gibiler. – “Benim nerede ben olduğumu ve benim ne olduğumu Ciguri bilir ve bana söyler ve senin de yalan söyleyip söylemediğini veya itaat edip etmediğini bilir ve söyler. Aslında benim hissettiklerimi sen hissetmek istemiyorsun ve bende aksi duyumlar yaratıyorsun. Benim istediğim şeyleri sen hiç istemiyorsun. Ve bana önerdiğin şeyler çoğu zaman Kötülük oluyor. – Sen benim için sadece geçici bir sınavdın ve bir yükütdün. Ciguri kendi başına özgür kaldığında, bir gün sana çekip gitmeni emredeceğim, ama diyor, aynı zamanda ağlayarak, tümüyle çekip gitmen gerekmeyecek. – Her şeye karşın, seni yaratan Ciguri’dir

ve defalarca da fırtınada bana bir sığınak oldun, *çünkü Ciguri ben olmasaydı ölürdü.*”

Bu duanın ortasında saptadığım ikinci şey, – çünkü gözle-
rimle izlediğim ve aktarabilmem için daha az zaman gerektiren
bu bir dizi kendi önünde yer değiştirme ve sanki ötekinin yanın-
daymış gibi durma hareketleri, Kızılderilinin Ciguri ismini duyar
duymaz ettiği doğaçlama bir duaydı –, aslında bana daha çarpıcı
gelen ikinci şey şuydu: Eğer Kızılderili kendi bedenine düşman
olursa, Tanrısına karşı kendi bilinciyle daha fazla fedakârlık yap-
mış demektir ve Peyote alışkanlığı onu bu göreve çağırır. Kendi-
sinden yayılan duygular, ardı ardına simâsını sarar ve bu duygular
açıkça kendi duyguları değildir, onları kendine mal etmez,³ bizim
gözümüzde kişisel bir heyecan göstergesi olan şeyle özdeşleştir-
mez ya da bunu bizim tarzımızda, bir seçim ve ivedi görkemli
bir kuluçkaya yatma tarzında yapmaz, yani bizim yaptığımız gibi
yapmaz. – Kafamızdan geçen bütün bu düşünceler içinde, kabul
ettiklerimiz de var kabul etmediklerimiz de. – Kendi benimiz ve
bilincimiz oluştuğu zaman, bu kuluçka hareketinde anlamlı bir
ritim ve doğal bir seçim oluştu, bu da, sadece kendi fikirlerimizin
bilincin alanında yüzdüğü anlamına gelir, geriye kalanlar kendili-
ğinden buharlaşır gider. Duygularımızı yontmak ve kendi yüzü-
müzü bundan soyutlamak için belki bize zaman gerek, ama temel
yanlarıyla şeyler hakkında düşündüklerimiz, sözcüğü sözcüğüne
terimlerinin hecelerini vurgulayan tartışılmaz bir gramer *totemine*
benziyor. Ve benliğimiz, sorgulandığında, hep aynı tarzda tepki
gösterir: Cevap verenin başkası değil de kendisi olduğunu bilen
biri gibi. Kızılderililerde bu böyle değil.

Bir Avrupalı, asla bedeninde ne hissettiğini ve ne algıladığını
düşünmeyi kabul etmeyecektir, kendisini sarsan heyecanı, hemen
aklına geliveren ve güzelliğiyle kendisini coşturan garip fikrin
kendisine ait olduğunu ve bir başkasının bütün bunları bütünüyle

bedenen hissettiğini ve yaşadığını da kabul etmeyecektir; veya o zaman kendisini deli sanacak ve kendisi hakkında artık “o bir akıl hastası” denilecektir. – Tarahumara ise, tersine, düşündüğü, hissettiği ve ürettiği her şeyde, kendisine ait olanı Ötekine ait olandan ayırt etmeyi bilir. Ama bir akıl hastasıyla kendisi arasındaki fark, bu birbirinden ayırma ve kendi içinde bölümlendirme işleminde, kişisel bilincinin artmış olmasıdır, onu bu aşamaya getiren ve iradesini güçlendiren Peyotedir. – Ne olduğundan ziyade ne olmadığını daha iyi bilse de, buna karşılık kendisinin ne olduğunu bilir ve kendimiz hakkında, ne olduğumuzu ve ne istediğimizi bilmememiz konusunda kimin daha iyi olduğunu da bilir. – “Her insanda der, Tanrının eski bir yansıması vardır ve biz bu yansımada, bizi bir gün bir ruhun içine atan ve bu ruhu da bir bedenın içine atan sonsuzluğun gücünün görüntüsünü hala seyredebilmekteyiz; işte Peyote bizi bu Gücün görüntüsüne götürmüştür, çünkü Ciguri bize onu anımsatır.”

Uzun zamandan beri Peyote almamış olan bu Kızılderili hakkında edindiğim fikir, daha önce Peyote Ayinlerinin müdavimlerinden biri olduğu şeklindeydi, çünkü Ciguri Ayini Tarahumaraların dinlerinin doruk noktasıdır; ve bu fikir bende buradaki bütün Ayinleri yakından görme gibi kuvvetli bir arzu uyandırdı, ayrıca onlara *katılma hakkını elde etme arzusunun da*. – Bütün sorun da buradaydı.

Birkaç adım ötemde duaya durmaktan çekinmeyen bu genç Tarahumaralının gösterdiği dostluk, bazı kapıların açılacağına dair benim için bir güvenceydi. Dahası, benden beklenen yardım hakkında bana söyledikleri, kısmen, Ciguri Ayinine kabul edilmemin, günümüzde Melez olan Meksiko yönetiminin, Tarahumaralara Ayinlerini yapma konusunda baskı yapmasına ilişkin girişimlerime de bağlı olduğu fikrini verdi bana. Melez olan hükümet Kızılderili yanlıydı, çünkü destek verenler be-

yazlardan çok kızılıardı. Ama dağlardaki temsilcileri son derece haksız bir biçimde, neredeyse tümüyle melez kandı. – Ve onlar Yaşlı Meksikalıların inançlarını tehlikeli görüyorlardı. – Şimdiki Meksika hükümeti dağlarda yerli okulları açmıştı ve bu okullarda, Kızılderili çocuklara Fransız okullarına benzer bir eğitim veriliyordu. Fransız Bakanlığın benim için serbest dolaşım vizesi aldığı Meksika Halk Eğitimi Bakanlığı, Tarahumaraların yerli okul binalarında konuk etti beni. – Bu şekilde okulun müdürüyle ilişkiye geçmiştim ve müdürün Tarahumara topraklarında düzeni sağlama görevi de vardı ve emrinde bir de atlı süvari birliği vardı. – Bu konuda henüz bir düzenleme yapılmadığı halde, yakınlarda yapılacak olan Peyote Ayininin yasaklanacağını biliyordum. Bütün Tarahumara halkının katıldığı ve Noel gibi, belli bir tarihte gerçekleşen büyük Irksal Bayram dışında, Tarahumaraların Peyote çevresinde birkaç özel Ayinleri daha var. Bunlardan birini bana göstermeye söz vermişlerdi. Tarahumaraların dininde başka bayramlar da var, tıpkı Paskalya, İsa'nın Göğe Çıkışı, Meryem Ana gibi, ama hepsi Peyoteyle ilgili değil ve sanıyorum, Büyük *Ciguri* Bayramı senede bir kez oluyor. – Bin yıllık geleneksel ayinler bu bayramda gerçekleşiyor. Başka bayramlarda da Peyote alınıyor, ama tesadüfi bir uyarıcı gibi, ayrıca gücü ve etkisi derecelendirilmiyor. – Alınıyor yerine belki alınıyordu demem gerekirdi, çünkü Meksiko yönetimi Peyoteyi Tarahumaraların elinden almak ve kendilerini ona teslim etmemeleri için her şeyi yapıyor; dağlara gönderdikleri askerler kültürü engellemeye çalışıyorlar. Dağa geldiğimde bu konuda iyice umutsuzluğa kapılmış olan Tarahumaralarla karşılaştım, Meksiko'dan gelen askerler tarafından bir Peyote tarlasının yok edildiğini gördüm.

Bu konuda yerli okulun müdürüyle uzun bir sohbetim oldu. Konuşmamız zaman zaman alevlendi, katlanılmaz ve iğrenç bir hal aldı. Tarahumara okulunun müdürü, kültür ve dinle

uğraşmak yerine, her gece okulun bayan melez öğretmenine sahip olmayı arzulayan erkeklik organıyla meşguldü. Halbuki Meksiko'daki yönetimin programında Kızılderili kültüre dönüş esas alınıyordu, oysa bu yerli okulun melez müdürü, Kızılderili kanı taşıyor olmaktan tiksiniyordu. "CİGURİ, dedim ona, bir bitki değildir, bir İnsandır ve siz, bu Peyote tarlasını yok ederek onun bir uzvunu kestiniz. Ve bu kesik kızıl uzuv, yeşilin, beyazın, leylak renginin şarkısını söylüyor ve hepsi sizinle hesaplaşmak istiyor. Ve Kızılderililer bunu görüyor."⁴ Birçok Tarahumara köyünün içinden geçerken, kızıl uzvun görünmesiyle birlikte, bir isyan rüzgârının estiğini fark ettim. Yerli okulun müdürü bunu bilmiyor değildi ama Kızılderilileri sakinleştirmek için kullanılacak yöntemler konusunda şüpheleri vardı. – "Tek yol, dedim ona, onların kalplerini kazanmak. – Bir yıkım olursa sizi asla affetmezler, başka türlü hareket edip Tanrı düşmanı olmadığınızı gösteriniz onlara. Siz burada olsa olsa bir yumruksunuz yalnızca ve eğer onlar isyan etmekte kararlıysalar, onlarla sizin savaşmanız gerekecek, ve bu durumda silahlarınızla bile artık burada tutunamazsınız. – Ve ayrıca Ciguri rahipleri sizin hiçbir zaman adınızı bile atamayacağınız bir haydut yatağına sahipler."

"Böyle bir savaş karşısında, Meksika'nın Kızılderili kültürüne geri dönüşü acaba ne hâl alırdı, üstelik bir iç savaşı tetiklerken? – Şöyle ya da böyle, eğer Tarahumaraların size kalmasını istiyorsanız bu Ayine izin vermek gerek, ayrıca kabilelere toplantı yapabilmeleri için de izin vermek gerekir, yeter ki kendilerine karşı olumlu olduğunuzu hissetsinler."

– Bunun nedeni, Peyote aldıkları zaman bize itaat etmemeleri.

– İnsani olan her şey Peyote için de geçerlidir. Bu olağanüstü manyetik ve simyayla ilgili bir ilke, ama almasını bilme koşuluyla, yani istenilen dozlarda ve arzu edilen dereceye göre. Kaldı ki

özellikle uygun olmayan zamanlarda ve vakitsiz almıyorlar. – Kızılderililer, Peyote'yi aldıktan sonra deliye dönüyorlarsa, nedeni artık kontrolü mümkün olmayan kendinden geçme noktasına varıncaya dek almayı sürdürmeleridir, çünkü ruh bu noktada artık hiçbir şeye boyun eğmez. Bunu yaparken, itaat etmediği varlıklar siz değilsinizdir, bizzat Ciguri'dir, çünkü Ciguri, Adaletin, dengenin ve kendini kontrolün İlerisini Gören Tanrıdır. – Kim *gerçek anlamda* Ciguri içtiyse, Ciguri'nin gerçek ölçü aleti ister İNSAN ister belirsiz HAYALET olsun, olayların nasıl meydana geldiğini ve aktığını bilir ve artık aklını kaybetmez, çünkü Tanrı sinirlerinin içindedir ve oradan onları yönetmektedir.

“Oysa Ciguri içmek demek, dozu aşmamak demektir tam anlamıyla, çünkü Ciguri Sonsuzluk demektir ve ilaçların tedavi edici olmasının sırrı, alınan orana bağlıdır ve bu orana göre organizmamız onu kabul eder. Gerekli olan safhayı aşmak, eylemi TALAN ETMEK demektir.”

“Tanrı, Tarahumara rahip geleneklerine göre, eğer ona fazla dokunulursa hemen kaybolur ve yerine Kötü Ruhlar gelir.”

– Yerli okulun müdürü bana, “Yarın akşam bir Ciguri Rahip ailesiyle tanışacaksınız,” dedi. – “Bana söylediklerinizi onlara da söyleyin, eminim artık Peyote içmeyi bir düzene koyacaklar; ayrıca onlara bu Ayine izin verileceğini ve toplanabilmeleri için elimizden gelen her şeyi yapacağımızı ve bu amaçla, ihtiyaç duydukları atları ve yiyecekleri de sağlayacağımızı söyleyiniz.”

Ertesi akşam Peyote ayinini göreceğim küçük Kızılderili köyüne geldim.

Ayin akşam vakti başladı. Rahip, biri kız biri erkek iki yardımcı keşiş ve iki genç çocukla birlikte geldi. Toprağın üzerine bir yarım çember çizdi, az sonra içinde hizmetlilerin garip hareketlerini izleyecektik, sonra bu yarım çemberin her yanını bolca beyaz tozla kapadı ve içine girmeme müsaade edildi. Sağda,

çemberin yayı 8 şeklinde geriye doğru gidiyordu ve ben bunun Rahibin gözünde Azizlerin Azizi olduğunu anladım. Solda, Boşluk vardı: Ve iki genç çocuk orada birbirlerini tutuyorlardı. Azizlerin Azizi'nin içine, içinde Peyote kökleri olan eski tahta çanak yerleştirildi, çünkü Rahipler özel ayinleri için bitkiyi her şeyiyle hazırlayamıyorlar ya da en azından ellerinde bulundurmuyorlar artık.

Rahibin elinde bir asa, çocukların ellerinde de küçük değnekler vardı. – Peyote belli bir dans sonrasında alınır ve katılanlar Ayinin gereklerini yerine getirerek Ciguri'nin içlerine girmesini isterler.

Yardımcı keşişlerin hareket etmekte zorlandıklarını fark ettim ve anladım ki Ciguri'nin içlerine gireceğini bilmiyor olsalardı ya dans etmeyecekler ya da çok kötü dans edeceklerdi. – Çünkü Ciguri Ayini bir yaratıcılık ayinidir ve şeylerin nasıl boşluğun içinde, boşluğun da sonsuzluğun içinde yer aldığını ve Gerçekliğin içinde nasıl ortaya çıktıklarını ve nasıl yaratıldıklarını açıklar. Boşluk ve şeyler tanrının buyruğu üzerine bir bedende Varlık bulunduğu ayin tamamlanmış olur. – İki keşiş işte bu anlayışla dans ettiler ama uzun bir söylev de verdiler.

– Eğer daha önce bizim ruhumuza dokunmasaydı, Tanrıyı hiç anlayamazdık ve dansımız olsa olsa bir surat asma olurdu ve herkes HAYALET diye bağırırdı, CİGURİ'yi takip eden HAYALET işte o zaman yeniden doğardı.

Rahibin karar vermesi uzun sürdü, ama sonunda, göğsünden küçük bir torba çıkardı ve Kızılderililerin ellerine serpti; beyaz pudramsı bir tozdu bu ve keşişler tozu hemen içtiler.

Sonra dans etmeye koyuldular. – Peyoteyi aldıktan sonra yüzlerine baktım ve bana hayatımda hiç görmediğim şeyler göstereceklerini anladım. Ve bütün dikkatimi gördüklerime yoğunlaştırdım, hiçbir şeyi kaçırmamaya çalıştım.

İki keşiş yere doğru eğildi ve birbirinin karşısında hareketsiz bir top gibi durdu. – Yaşlı rahip de beyaz toz almış olmalıydı çünkü yüzünde insanlıkdışı bir ifade vardı. – Eğildiğini ve doğrulduğunu gördüm. Gözleri parladı ve yüzünde alışılmamış bir otorite ifadesi belirdi. – Elindeki bastonla yere iki üç defa kuvvetlice vurdu, sonra Ayın Alanının sağ tarafına çizdiği 8’in içine girdi. İşte o zaman, keşişler o hareketsiz top gibi duran görünümlerinden çıktılar. Erkek kafasını salladı ve avucunun içiyle toprağa vurdu. Kadın ise omuzlarını oynattı. – Rahip o zaman yere tükürdü ama tükürüğüyle değil de nefesiyle. Dişlerinin arasından gürültülü bir biçimde nefesini çıkarttı. Bu sesli ciğer hareketi karşısında, kadın ve erkek aynı anda canlandılar ve tamamen ayağa kalktılar. Birbirlerinin karşısında sanki boşluğun cebinde, sonsuzluğun yarığındaymışcasına duruyorlarmış gibi duruyorlardı, ve gördüklerimizin bir erkek ve bir kadın değil, iki ilke olduğu anlaşıyordu: Eril, ağzı açık, kızıl, kor gibi yanan ve kanlı dişlerini takırdatıyor ve dişleri kökünden kenarları tırtıllı gibi, yarı saydam ve bu esnada buyruk veren dillere benziyordu; Dişil ise dişleri olmayan larvaydı, törpüyle delinmiş azı dişleri vardı, fare kapanındaki dişi bir sıçan gibi, tüylü kıllı Erilin önünde bir dönüyor bir kaçıyordu, azgınlık döneminde sıkışıp kalmıştı sanki. Ve birazdan birbirleriyle çarpışacaklar, çılgınca birbirlerinin içine girecekler, tıpkı şeyler gibi, bir an birbirleriyle bakiştikten ve savaştıktan sonra, sonunda *Tanrının patavatsız ve suçlu* gözü önünde birbirlerine karışacaklar ve hareketleri yavaş yavaş birbirlerinin ayağını kaydırmaya dönüşecek. “Çünkü Ciguri, diyorlar, ERKEKi, yani KENDİSi gibi, yani mekândaki kendisi gibi ERKEK. Tanrı kendisini katlettiği zaman O KENDİSİNİ oluşturdu.”

İşte olup biten tamamıyla budur.

Fakat her şeyin ötesinde bir şey beni özellikle etkiledi, o da birbirlerine karşı tehdit oluşturma, birbirlerinden kaçma, birbirleriyle çarpışma ve nihayet sonunda, atbaşı gitme tarzları. Çünkü bu ilkeler bedende değildi, bedene ulaşamıyordu, ama Varlığın dışında asılı kalmış, ezelden beri ONA karşıt olan önemsiz iki düşünce gibi, inatla var olmaya devam ediyordu ve keşişler bir yandan da *kendi öz bedenlerinden* kendilerine bir beden yaratıyorlar ve CİGURİ bu bedende madde düşüncesini yok ediyordu.⁵ Onları seyrederken, Kızılderililerin din ve kültürleri konusunda Meksiko’da tanıdığım şairlerin, üniversite hocalarının, sanatçıların bana söylediklerini, Meksikalıların metafiziksel gelenekleri hakkında ödünç alıp okuduğum kitapları anımsadım.

– Kötü Ruh, der, Ciguri Rahipleri, Tanrının ulaşılabilir ve benzersiz bir Varlık olduğuna, ve onda Varlıktan öte, özünde sırrına erişilmez Tanrı özü olduğuna hiçbir zaman inanmadı ve inanmak istemedi.

Bununla birlikte, bu Peyote Dansında tanık olduğum, gördüğüm şeyler bana iyi geldi. Çünkü bu Dansta, evrensel bilinçaltının hasta olduğu noktayı gördüğüme inandım. Ve bunun Tanrının dışında olduğunu da. – Rahip sağ eliyle bazen dalağına bazen de karaciğerine dokunuyordu ve bu esnada sol elindeki bastonuyla yere vuruyordu. – Her dokunuşuna uzaktan erkeğin ve kadının hareketleri eşlik ediyordu, bazen umutsuz ve mağrur bir doğrulama, bazen de çileden çıkmışçasına bir inkâr. Ama sonra, Rahibin şimdi de iki eliyle tuttuğu bastonuyla ardı ardına vuruşlarının ardından, ritmik bir şekilde, dirseklerini yana çıkararak ve elleriyle sanki hareket etmeye hazır iki üçgen çizerek birbirlerine karşı ilerlediler. Ve aynı zamanda ayaklarıyla da toprağın üzerinde dairelere, harflere benzer şeyler çiziyorlardı, bir S, bir U, bir J, bir V gibi. Genelde 8 şeklindeki rakamlar sık tekrarlanıyordu. – İlk iki seferde birbirleriyle karşılaşmayıp, üçüncü

seferde selam verir gibi çapraz durdular. Üçüncü turda selamlaşmaları belirginleşti. Dördüncüsünde birbirlerinin ellerinden tutular, birbirlerinin etrafında dönerken erkeğin ayakları toprağın üzerinde kadının ayaklarının vurduğu yerleri arıyor gibiydi.

Bu şekilde sekiz tur döndüler. Ama dördüncüsünden itibaren, yüzleri canlı bir ifadeye büründü ve ışıldamaya devam etti. Sekizincisinde Rahibin olduğu tarafa baktılar ve Rahip de, Azizlerin Azizi'nin ucunda, yani şeylerin Kuzeyle iletişim kurduğu yerde, hükmeden ve tehdit eden bir tutum takındı. Ve bastonuyla havada büyük bir 8 çizdi. Ama aynı anda çıkardığı haykırış, Yucatán Mayalarının toprağa defnedilmiş eski şiirinin söylediği gibi, *ken-di eski günahının siyah ölümünün cenaze acısının doğumunu* harekete geçirebilirdi ve ben hayatımda, bu kadar yankı yapan ve açık bir biçimde insan İradesinin geceye dair öngörüsünü yükseltmek için hangi derinliklere ineceğini gösteren bir ses duyduğumu anımsamıyorum.

–Ve bana Sonsuzlukta ya da rüyadaymışım ve Tanrının yaşamı nasıl var ettiğini görüyormuşum gibi geldi. Rahibin bu çığlığı, boşluktaki bastonun izine destek vermek için yapılmış gibiydi. Rahip o şekilde bağırarak yerinden kalktı ve bütün vücuduyla ve toprağa basan ayaklarıyla yere Güney tarafından kapatarak bir sekiz şekli çizdi.

Dans bitmek üzereydi. O ana dek dairenin sol yanında durmakta olan iki çocuk artık gidip gidemeyeceklerini sordular, Rahip de onlara bastonuyla dağılıp kaybolmalarını işaret etti. Ama ikisi de Peyote almamıştı. Dans hareketini andıran bir harekete giriştiler, sonra bundan vazgeçtiler ve evlerine döner gibi kayboldular.

*

Bu buluşmanın başında söylemiştim, bütün bunlar benim için yeterli değildi. Peyote hakkında daha çok şey öğrenmek istiyordum. Soruşturmak amacıyla Rahibe yapıştım.

– “Bundan önceki bayramımızı yapamadık, dedi. Cesaretimiz kırıldı. Artık Ayinlerde Ciguriyi bir günah işler gibi alıyoruz. Yakında bütün ırkımız hastalanacak. Zaman Varolamayacak kadar eski. Artık bizi taşıyamaz. Ne yapacağız, ne olacağız? Daha şimdiden insanlarımız Tanrıyı sevmemeye başladı. Bir rahip olan benim, bunu hissetmemem mümkün değil. Bu yüzden beni iyice üzgün görüyorsun.”

Ona yerli okulun müdürüyle anlaşma sağlandığını ve bir sonraki bayramlarının gerçekleşebileceğini söyledim.

Tarahumaraları merak ettiğim için değil, Avrupa’nın elinden kaçırdığı ama onun Irkının hâlâ koruduğu bir Gerçeği bulmak için geldiğimi de söyledim. – Böylece güvenini kazandım ve bana İyilik ve Kötülük, Gerçek ve Hayat hakkında çok güzel şeyler söyledi.

– “Dediklerimin hepsi kaynağını *Ciguri*’den alıyor, dedi, bunları bana O öğretti.”

“Şeyler hiç onları gördüğümüz ve çoğu kez hissettiğimiz gibi değildir, *Ciguri*’nin bize öğrettiği gibidir. Eski zamanlardan beri, Kötülük tarafından, Kötü Ruhlar tarafından zapt edilmişlerdir ve *Ciguri* olmadan insanın Gerçeğe dönmesi olanaksızdır. – Başlangıçta gerçektiler, ama biz yaşlandıkça onlar sahteleştiler, çünkü içlerine Kötülük girdi. Dünya başlangıçta tümüyle gerçektir, insanoğlunun yüreğindeydi ve onunla birlikte atıyordu. Şimdi yürekler artık öyle değil, ruhlar da öyle değil, çünkü Tanrı elini çekti. Şeyleri görmek demek, Sonsuzluğu görmek demektir. Şimdi ise ışığa baktığımda Tanrıyı düşünmekte zorlanıyorum. – Yine de, her şeyi yaratan *Ciguri*’dir. Ama Kötülük her şeyin içinde ve ben insan olarak kendimi temiz hissedemiyorum artık. – İçim-

de yükselen kötü bir şey var, benden kaynaklanmıyor, içimdeki karanlıklardan kaynaklanıyor, insan ruhu o zaman *Ben*'in nerede başladığını nerede bittiğini anlayamıyor ve kendisini nasıl görüyorsa aynen öyle sanıyor, kendisine başlama yetisi veren şeyi de bilmiyor. Bunu bana söyleyen de *Ciguri*'dir. Ben Onun sayesinde yalan nedir bilmiyorum ve artık her insanın içindeki gerçekten *isteyen şeyi*, istemeyen, kötü istemli varlığı taklit eden şeyle karıştırmıyorum. O ise birkaç adım geri çekilerek, yakında olacak olan da budur, diyor: sperm ile dışkı arasında, dalga geçenin bir maskesidir bunu diyen.”

Rahibin aktarmış olduğum sözleri kesinlikle gerçek, benim için fazlasıyla önemli ve değiştirmeye yeltenemeyeceğim kadar da güzel; ve sözcüğü sözcüğüne aynı olmasa da, benim bu söylediklerimden uzak değil, çünkü anlaşılan o ki beni derinden etkilemiş durumda bu nedenle bu konudaki anılarım son derece açık seçik. – Zaten tekrarlıyorum, rahip da Peyote almıştı ve berraklığı beni şaşırtmadı.

Sohbet bitince, benim de, *Ciguri*'nin tadına bakıp, aradığım Gerçeğe bu yolla ulaşmaktan mutlu olup olmayacağımı sordu.

Ona bunun en büyük arzum olduğunu ve Peyotenin yardımı olmadan dikkatimizi veremediğimiz, zaman ve olayların bizi gitgide uzaklaştırdığı şeylere ulaşamayacağımızı söyledim.

Sol elime bir avuç dolusu yeşil badem sıkıştırdı ve “Tanrıyı iki üç kez görmek için bu yeterlidir,” dedi, “çünkü Tanrı asla kendisini tanıyamaz. Onun boyunduruğuna girmek için, en az üç kez *Ciguri*'nin etkisinde kalmak gerekir, ama alınan her parça küçük bir bezelye boyutunu geçmemelidir.”

Peyoteyi daha iyi tanımak için Tarahumaralarda bir iki gün daha kaldım. Bütün gördüklerimi, etkilenererek hissettiklerimi ve Rahibin, dini hizmetlilerin ve ailelerinin bu konuda bana söyledikleri her şeyi aktarmam için koca bir cilt yazmam gerekir.

Gördüklerimin içinde hayaletimsi bir şey beni çok etkiledi ve bu hayalet, Rahip ve ailesi tarafından *otantik* olarak ilan edildi; öyle görünüyordu ki, *Ciguri* olması gereken ve Tanrı olan biriyle ilgiliydi. – Ama bunlar bir parçalanma, bir bunalım yaşanmadan anlaşılmıyor, ancak ondan sonra insan kendine geldiğini hissediyor ve şeylerin öte yakasına *dökülmüş* duygusuna kapılıyor ve terk ettiği dünyayı anlayamaz hale geliyor.

Diyorum ki, sanki korkunç bir güç, size öbür yanda var olan şeye, *eski halinizle teslim edilme* olanağı tanıyor. – Terk edilmiş ve kendi sınırları içinde size güven sağlayan beden artık hissedilmez, buna karşılık insan kendisinden çok sınırsızlığa ait olduğunu hissetmekten büyük bir mutluluk duyar, çünkü kendilik denilen şeyin bu sınırsızlığın başlangıcından doğduğu, yani Sonsuzluktan kaynaklandığı anlaşılır. Köpüklü bir dalga içindeymişiz gibi hissederiz kendimizi ve dört bir yandan çatırdamalar işitilir. Sanki dalağınızdan, karaciğerinizden, yüreğinizden veya akciğerlerinizden bıkamazcasına çıkan şeyler, su ya da gaz olmak arasında tereddüt eden, ama şeyleri çağırıp bir araya gelmelerini emreden bu atmosferde art arda patlayıverirler.

Dalağımdan ya da karaciğerimden çıkan şeyler, antik dönemden kalma gizemli bir alfabadeki harflerin şekillerini alıyordu ve bu alfabe büyük bir ağızda çiğnenmişti; korkunç bir baskı altında tutulan, kibirli, dedikleri anlaşılmaz, görünmez bir ağızdı bu; ve bu harfler ortaya çıktıklarını fark ettiğim anda dört yöne doğru süpürülüyordu, ama ben yalnız değildim. Olağanüstü bir güç bana yardım ediyordu. Yeryüzünde yapayalnız kaldığım anlardan çok daha özgürdüm.

Bir anda rüzgâra benzer bir şey esti ve yer yerinden oynadı. Dalağımın bulunduğu tarafta kocaman bir boşluk açıldı ve deniz kıyısı gibi griye ve pembeye boyandı; ve boşluğun dibinde, tam gelişmemiş kök şeklinde bir şey görüldü; sanki J'ye benziyordu

ve tepesinde hüzünlü ve bir göz gibi parlayan üç tane E gibi dal vardı. J'nin sol kulağından alevler çıkıyordu ve alevler J'nin arkasına geçerek her şeyi sağa doğru, karaciğerimin bulunduğu tarafa doğru, hatta onun epey ötesine doğru çekiyordu. – Daha fazlasını göremedim ve her şey kendinden geçiyordu ya da kendimden geçerek gündelik gerçekliğe döndüm. Öyle görünüyordu ki Ciguri Ruhunu görmüştüm. Ve sanıyorum bu, nesnel açıdan, en son ve en yüce gerçeklerin *resmedilmiş* aşkın bir görünümüyle ilintiliydi; Mistikler de, olağanüstü tutuşmalara ve parçalanmalara ulaşabilmek için buna benzer durum ve görüntülerden aşama aşama geçtikten sonra Tanrının busesine mazhar oluyorlardı, tıpkı pezevenklerinin kollarına düşen yosmalar gibi.

Bu durum bana Peyote'nin psişik etkisi konusunda ilham verdi.*

Peyote beni gerçek kaynaklarına götürdü. – Böylesi şeyler gördükten sonra, insan eskisi kadar yalanla gerçeği birbiriyle karıştırmıyor. – İnsan nereden geldiğini, kim olduğunu anlıyor ve artık şüphe duymuyor. – Sizi artık bundan caydırabilecek ne bir heyecan ne de bir dış etken kalıyor.

Ve bilinçaltının yansıttığı bütün bu kösnül fantasmalar, ERKEĞİN gerçek nefesine engel olamaz artık, çünkü Peyote doğmamıştır ama YARADILIŞTAN ERKEKTİR ve onunla birlikte, ataların bilinci ve bütüncül olan kişisel bilinç uyarılmış ve desteklenmiştir artık⁷. Kendisi için ne iyidir ne değersizdir,

* Demek istediğim şu: Eğer, son bir kez daha düşüncemi etki altına almak için geri gelirse, o zaman Peyote, bu pis kokulu ruhani asimilasyonlara teslim olmayacaktır, çünkü MİSTİK hiçbir zaman PEYOTE'nin tamamen karşısında durduğu o bilgin ve gelişmiş riyakarlıkla çiftleşmemiştir, çünkü ERKEK yalnızdır ve parasız, annesiz, ailesiz, sevgisiz, tanrısız bir biçimde umutsuzca iskeletinin müziğini kazır. Kendisine eşlik edecek varlıklar da yoktur. İskeleti kemikten değildir, deridendir, yürüyen bir deri gibidir o. Ve kendi insanlığını tamamlayarak, ekinokstan gündönümüne doğru yürür.⁶

onu bilir: O halde, bütün düşünceleri ve duyguları, tehlikesizce ve kendisine yarar sağlayacak şekilde karşılaşmasını bilir, hatta kendi özgürlüğüne zarar verebilecek olanları bile. – Ve özellikle varlığının nereye kadar gidebileceğini de bilir ve henüz nereye kadar gidebildiğini de, VEYA GERÇEKDİŞİLİĞİN, ALDATICI OLANIN, YAPILMAMIŞ OLANIN VE HAZIRLANMAMIŞ OLANIN İÇİNDE YİTİP GİTMEKSİZİN ULAŞMAYA HAKKI OLMAYAN YERLERE HENÜZ GİDEMEDİĞİNİ DE.

Hayalleri gerçek zannetmek, işte Peyote'nin içine batmanıza asla izin vermeyeceği şey budur. Korkak, eğitilmemiş, henüz olgunlaşmamış, gerçeklik imgesi ve heyecanlarıyla sanrılı bilinçaltılarından henüz uyanmamış ayak takımı insanlardan alınmış algılarla bunları karıştırmanıza da izin vermez Peyote. Çünkü bilinçte *Olağanüstülük* yer etmiştir ve onunla şeylerin ötesine geçilir. Peyote bize onun nerede olduğunu ve Fantastiği baskılayan ama ataların kontrol altına aldığı bu nefesin olağandışı kaçaklarının hangi bilinçte kendi fosforunu ve pudrasını yenileyeceğini söyler. Ve bu Fantastik asil bir karaktere sahiptir, dağınıklığı olsa olsa görünüştedir, aslında gizemli bir şekilde gelişir, normal bir bilincin erişemediği, ama *Ciguri*'nin erişmemizi sağladığı bir düzeyde, şiirsel bir esrarı olan gerçekliğe boyun eğer. Ama insanoğlunda bilincin erişemediği, karanlık, formu olmayan, bilincin aydınlanmamış bir uzantısı olarak onun etrafını sarmalayan bir düzey daha vardır. Bu düzey, maceraperest duygulardan ve algılardan meydana gelir. Bunlar utanmaz arlanmaz fantasmalardır, hasta bilinçleri hemen etkilerler. Eğer kendisini tutacak hiç bir şey yoksa, hasta bilinç bu düzeye teslim olur ve orada tümüyle yiter gider. Bu korkunç hâl içerisinde, kötülüğün karşısında yalnızca Peyote durabilir.

Benim de yanlış duygularım ve algılarım oldu ve ben de onlara inandım. Geçtiğimiz Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları boyunca, şeytanlar çevremi sardı zannettim ve onları algıladığımı, gördüğümü ve çoğaldıklarını sandım. – Onları gördüğümü sandığım her yerde, vücudumda, bulunduğum her mekânda, her noktada, onları kovmak için haç işareti yapmaktan başka çare bulamadım. Ve rastgele kâğıt parçalarının ve elimin altındaki kitapların üzerine, ne edebi açıdan ne de büyü açısından bir değeri olan dualar yazdım. Böyle bir ruhsal durumda yazılan şeyler olsa olsa tortudur, deformasyondur ya da HAYATIN yüce ışığının *taklididir*. Eylül ayında hiç değeri olmayan bu kötü düşünceler, bu yanlış fikirler, bu takıntılı algılamalar kaybolmaya başladı ve Ekim’de artık hiçbir şey kalmamıştı. 15 ya da 20 Kasım’da da kendime geldiğimi hissettim, enerjimi ve berraklığımı buldum. Özellikle de bilincim nihayet özgür olmuştu. Hatalı bir his kalmamıştı artık. Yanlış algılama da yoktu. – Şimdi, yavaş yavaş, günbegün, bir güvende olma duygusu, bir emin olma hali geliyor, ve artık kesinkes içime yerleşti.

Bu dönemde *dinî mani* hastalığına tutulmuş hastaların hareketlerine benzeyen hareketler yapsam da, bunlar aslında mevcut olmayan inançlar karşısında üzücü alışkanlıklarımın tortularıydı. Tıpkı denizin çekilirken kumsalda bıraktığı ve rüzgârın silip süpürdüğü kalıntılar gibi. – Son haftalarda bütün bu küçük artıklardan kurtulmak için tümüyle irade gücümü kullandım. Ve fark ettim ki günbegün çekip gidiyorlar.

Halbuki Meksika’da Peyote rahipleri farkında olmama yardım etmiş ve aldığım azıcık Peyote bilincimi açmıştı. Zira bu gizemli simya insanın karaciğerinde oluşur ve bu işlemin sonucunda insan, bilinçaltının zevkler, görüşler, gerçek inançlar ve *düşüncelerden* oluşturduğu duyumlar, duygular, arzular arasından benliğine uygun olanı seçer. İşte o zaman *Ben* bilinçlenir, organik

ve son derece güçlü olan seçme ve ayıklama kuvveti ortaya çıkar. – Çünkü işte tam da burada Ciguri, var olan ile var olmayanı birbirinden ayırmaya çalışmaktadır. Karaciğer bu durumda organik bir *Bilinçaltı* süzgeci gibidir.

Eski Çinlilerin eserlerinde de benzer metafiziksel düşüncelere rastladım. Onlara göre, karaciğer, bilinçaltının süzgecidir, ama dalak sonsuzluğun fiziksel karşılığıdır. Zaten bu da başka bir sorun.

Ama karaciğerin işlevini yerine getirebilmesi için, en azından vücudun iyi beslenmiş olması gerekir.

Bir akıl hastanesinde altı yıldır kapalı tutulan ve üç yıldır acıktığında hiçbir şey yiyemeyen bir insan, *mistik* bir İrade yumuşaması nedeniyle eleştirilemez. Benim aylarca bir parça şeker ya da çikolata yemediğim oluyor. Tereyağını ise ne zamandır tatmadım, hatırlayamıyorum.

Masadan kalktığımda hâlâ aç hissediyorum, çünkü porsiyonlar, biliyorsunuz ki son derece küçük.

Ve özellikle ekmek yetersiz. Cuma günü bana verilen çikolata parçasından önceki sekiz ay boyunca çikolata yememiştim. Şu ya da bu nedenle, ödevini yapmaktan cayacak bir insan değilim ben, ama enerjim yok diye beni eleştirmeyiniz, üstelik enerji yenilenmesi için özellikle gerekli olan elementler bize verilen yiyeceklerin içinde yoksa. Ve en önemlisi, güçten düştüğüm durumlarda elektroşoktan geçirilmeyeyim artık, bunun nedenlerinin kendi irade kontrolüm, kavrama gücüm ve zekâm dışında olmadığı çok iyi biliniyor. Yeter, yeter, yeter artık, bu cezalandırma travması son bulsun.

Her elektroşok uygulaması beni her defasında saatlerce süren bir dehşetin içinde bıraktı. Ve her yeni uygulama umutsuzluğu da beraberinde getiriyordu, çünkü bir kez daha bilincimi kaybedeceğimi biliyordum; kendimi tanıyamaz bir halde, kendimle baş

başı, tam bir gün boyunca boğulacak gibi soluyordum, bir yerlerde olduğumu çok iyi biliyordum, ama şeytan bilir neredeydim, sanki *ölmüş* gibiydim.

Peyote ile tedavi söz konusu olduğunda bütün bunlardan uzağız. Anladığıma göre, Peyote insan bilincini sabitliyor ve kendisini kaybetmesine, yanıltıcı izlenimlere kapılmasına olanak tanımıyor. Meksikalı Rahipler, karaciğerimin üzerinde tam da Ciguri'nin ve Peyote'nin bu sentetik yumruyu yarattığı noktayı gösterdiler, bu yumru insan bilincinde gerçek duygusunu ve gerçek arzusunu sürekli olarak sağlam tutuyor ve otomatik biçimde geri kalan şeyleri dışlayarak, ona mücadele etme gücü veriyor.

“Geri dönen öncü iskelet, dedi bana KARANLIK AYIN, GECENİN ÜZERİNDE YÜRÜYEN GECE'deki Tarahumaralar.”⁸

EK METİN¹

Peyote Ayini, Rodez'deki ilk yılımda, sistematik biçimde, her gün ağır zehirleyici ilaçlarla, üç ayı gizli olmak üzere, yedi yıl boyunca kapalı tedavi gördükten sonra geldiğim bu akıl hastanesinde kaleme alındı. Metin, yedi yıl boyunca her şeyden uzak ve yoksun bırakılmış bir haldeyken, ilk kendimi bulma gayretimi gösterir. Yeni zehirlenmiş, hapsedilmiş ve sarsılmış birinin ölmeden önce anlattığı anıdır bunlar. Size şu kadarını söyleyeyim, bu metinler olsa olsa bir şeyler mırıldanıyor yalnızca. Şunu da ilave etmeliyim ki, bu metin, din değiştirmiş bir insan aptal bir zihinsel durumdayken, onun anlık zafiyetinden faydalanan rahibin büyüleriyle köle haline getirilmiş bir ruh halindeyken yazılmıştır.

Ivry-sur-Seine, 10 Mart 1947

Peyote Ayinini din değiştirdiğim bir anda yazdım ve bedenimde yüz elli ya da iki yüz kadar ayin ekmeği vardı,²

bundan dolayı, İsa hakkında ve İsa haçı hakkında yer yer sayıklamalarım oldu.

Çünkü hiçbir şey bana haçın katmanlaşmış ve sınırlı göstergesinden daha karanlık ve ölümcül derecede zararlı görünmüyor,

erotik olarak bakıldığında hiçbir şey İsa kadar pornografik değildir, o bütün sahte psişik bilinmezliklerin, aklın içine işlemiş bütün bedensel muammaların cinsel açıdan rezil bir biçimde somutlaşmasıdır; sanki dünyada muammalara madde teşkil etmekten başka yapacak şey kalmamış gibidir, ve kendisini sihirli bir biçimde tatmin ederken yaptığı en adi hareketler, çülesinin elektrikli levyesini ortaya çıkarır.

Paris, 23 Mart 1947

**TARAHUMARALAR
ÜLKESİNE YOLCULUK¹**

İŞARETLER DAĞI¹

Tarahumaralar ülkesi, görünmeyen işaretlerle, biçimlerle, doğal simgelerle dolu ve bunlar rastlantı sonucu oluşmuşa benzemiyorlar; burada her yerde hissedilen tanrılar sanki güçlerini, bu olağandışı ve insan figürünün peşine düşmüş gibi görünen imzaları vasıtasıyla göstermek istemişler gibi.

Kuşkusuz, akıllıca bir kaprisle deri değiştiren Doğa'nın insana benzer biçimler oluşturduğu topraklar az değildir. Ama burada, durum farklı: Çünkü Doğa, *bir ırkın coğrafi kapsamı hakkında konuşmak istemiştir*.

Tuhaf olan şu ki, oradan geçenler, bilinçdışı bir felce tutulmuş gibi, bunları gözardı etmek için duyularını kapatıyorlar. Doğanın olağandışı bir kaprisi sonucu, ansızın, bir kayanın üzerinde işkence edilen bir adamı göstermesi karşısında, ilk önce bunun sadece bir kapris olduğu ve bu kaprisin hiçbir şey ifade etmediği düşünülebilir. Ama aynı zeka dolu güzellik günler boyu sürerse ve Doğa inatla aynı düşünceyi ortaya koyarsa, aynı dokunaklı biçimler hep geri gelirse, bilinen tanrıların başları kayalıklar üzerinde ortaya çıkarsa ve bir ölüm teması kendini gösterip inatla insanı konu edinirse – ve o insanın dağınık formunu ondan daha az bir şekilde karanlığa dönüşen, taşlaşan bir maddeden daha çok ortaya çıkan ve ona daima işkence etmiş olan tanrılar yankılıyor-

sa; – eğer taştan bir yurt, insanların felsefesine koşut bir felsefe geliştirirse ve eğer ilk insanların işaret dili kullandığı biliniyorsa ve bu dilin korkunç bir biçimde büyümüş haline kayalıkların üzerinde rastlıyorsak, kuşkusuz burada bir doğanın kapris yaptığı ve bu kaprisin hiçbir şey ifade etmediği düşünülemez.

Tarahumara ırkının önemli bölümü yerli olduğuna göre ve kendilerinin iddia ettiği gibi Sierra'ya gökten düştüklerine göre, *önceden hazırlanmış bir Doğanın* içine düştükleri söylenebilir.

İşte bu Doğa insan sıfatıyla düşünmek istemiştir. İnsanları *evrimleştirdiği* gibi, aynı zamanda kayaları da *evrimleştirmiştir*.

Ben işkence edilen bu çıplak insanı, bir taşın üzerine çakılı vaziyette gördüm, üstünde güneşin buharlaştırdığı çeşitli biçimler oluşuyordu; ama aynı ışığın altında olmasına karşın, bilmem hangi optik mucize sonucu, alttaki insan bütün kalıyordu.

Dağ ya da ben, hangimiz büyülüydük bilmiyorum, ama dağa yaptığım yolculukta da aynı optik mucizenin günde en az bir kez gerçekleştiğini gördüm.

Belki azap dolu bir bedenle, o kocaman dağın büyüündeki gibi bir bedenle doğdum ben, ama takıntıları işe yarayan bir beden bu: dağda fark ettim ki, bu durum insanda *sayma takıntısı* yaratıyor. Bir şeylerin etrafında döndüğünü hissettiğim zaman, bir tek gölge sayamadım; ve çoğu kez gölgeleri birbiri ardına ekleyerek yükseklerdeki olağandışı bölgelere varabildim.

Dağda, büyük bir pencereden eğilmiş çıplak bir adam gördüm. Kafası kocaman bir oyuktan ibaretti, sanki saat sırasına göre güneşin ya da ayın çıktığı yuvarlak bir boşluktu. Sağ kolu bir çizgi gibi uzanmıştı, sol kolu da çizgi gibiydi, ama gölgeye boğulmuş durumda ve kıvrıktı.

İki yanında da yedişer tane kaburga kemiği vardı. Göbeğin yerinde parlak bir üçgen parlıyordu, neden yapılmıştı acaba? Bil-

miyorum. Doğa sanki saklı çakmaktaşlarını gözler önüne sermek için dağın bu bölümünü seçmişti.

Kafası olmasa bile, çevresindeki kayaların girinti çıkıntıları, ona, ışığın her saat daha da ayrıntılandığı açık bir ifade kazandırıyordu.

Öne doğru uzanan ve kenarlarını bir ışık çubuğunun çevrelediği bu kol, sıradan bir yönü işaret etmiyordu... Ben bu kolun işaret ettiği şeyi aradım!

Bu görüntüyle karşılaştığımda henüz öğle olmamıştı; at üzerindeydim ve hızlı yol alıyordum. Bununla birlikte, işimin yontulmuş biçimlerle değil de, kayaların rölyefine *eklemlenen* kararlı bir ışık oyunuyla olduğunu fark ettim.

Bu Kızılderililer için tanıdık bir figürdü; kompozisyonuyla, yapısıyla, uzun parçalar halindeki bu dağın uyduğu temel ilkeye uyuyor gibi görünüyordu. Kolun doğrultusunda, kayalardan oluşan bir kemerle çevrili bir köy vardı.

Kayaların hepsinin son derece mükemmel çizilmiş iki göğüslü bir kadın bedeni biçimine sahip olduklarını gördüm.

Toprağın üzerinde iki gölgeyi yöneten aynı kayanın sekiz defa tekrarlandığını gördüm; iki defa aynı hayvan başının aynı simgeyi ısırarak ağzında taşıdığını gördüm; köye egemen bir konumda, üzerinde üç taş ve dış yüzeyinde de dört delik bulunan bir çeşit erkek organını anımsatan bir tepe gördüm; bütün bu biçimlerin yavaş yavaş gerçeğe dönüştüğünü gördüm.

İnsanlar gibi yontulmuş bütün bu tanrı bedenleri, bu uzun parçalara ayrılmış insan heykelleri karşısında, her yerde, savaş esnasındaki bir doğurma öyküsünü, bir varoluş ve kaos öyküsünü okuyormuşum gibi geldi. Bütüncül hâlde hiçbir biçim yoktu, yeni bir kıyımdan çıkmışa benzemeyen hiçbir beden yoktu, kendisini bölen bir mücadelenin izlerini okuyamadığım hiçbir grup yoktu.

Yarısını taşların yediği boğulmuş insanlarla karşılaştım; daha yüksekteki kayalıklarda onları uzaklaştırmaya çalışan başka insanlarla karşılaştım. Başka bir yerde de, kocaman bir Ölüm heykelinin elinde küçük bir çocuk vardı.

Kabala'da² bir Sayılar müziği vardır ve bu müzik, maddi kaosu kendi ilkelerine indirgeyerek, olağanüstü bir matematikle, Doğanın nasıl kendisini düzenlediğini ve biçimlerin doğuşunu nasıl yönettiğini ve kendisini kaostan nasıl koruduğunu açıklar. Heykeller, biçimler, her zaman 3, 4, 7, 8 gibi rakamları verir ve bu tekrar eder. Bölünmüş kadın büstlerinin sayısı 8'di; erkek organı tepenin, daha önce söyledim, üç taşı ve dört boşluğu vardı; uçucu biçimlerin sayısı 12'ydi. Tekrar ediyorum³, bu biçimlerin doğal olduğunu söylemek mümkün, ama tekrarı doğal değildir. Ama daha az doğal olan şey, Tarahumaraların, ayinlerinde ve danslarında, ülkelerinin biçimlerini tekrar etmeleridir. Ve bu danslar rastlantıdan doğmamışlardır, aynı gizli matematiğe, aynı incelikli Sayılar oyunu kaygısına Sierra'nın itaat ettiği gibi, itaat ederler.

Aslında Tarahumaralar, insanların yerleştiği ve kayalarına metafiziksel bir düşünce üfleyen Sierra'ya, son derece bilinçli, zeki ve planlı işaretler serpiştirmişler.

Bütün yol dönemeçlerinde, *isteyerek*, haç biçiminde ya da canlı varlık biçiminde yakılmış ağaçlar görürsünüz ve çoğu kez, bu varlıklar ikizdirler ve şeylerin temel ikiliğini göstermek ister gibidirler ve birbirleriyle yüz yüzedirler ve ben bu ikiliğin, bir daire içine alınmış **H** biçimindeki bir işarette, yeniden kendi ana maddesine döndüğünü gördüm; bana büyük bir çam ağacının üzerine kor demirle dağlanmış gibi geldi; diğer ağaçların üzerinde, hepsi haçlarla çevrilmiş mızraklar, yoncalar, kenger yaprakları vardı; yer yer, kapatılmış yerlerde, kayaların tıkadığı dar ve uzun geçitlerde, diziler halinde kulplu Mısır haçları serpiliş

gelişiyordu; Tarahumara evlerinin kapıları Maya dünyasının işaretini taşıyordu: Sivri uçları bir çizgiyle birbirine bağlı olan ama birbirine zıt iki üçgenli bu; ve bu çizgi, Gerçeğin merkezinden geçen Hayat Ağacıydı.

Böylece, dağların arasında ilerlerken, bu mızraklar, bu haçlar, bu yoncalar, bu yapraklı kalpler, bu karma haçlar, bu üçgenler, bu yüz yüze duran ve ebedi savaşlarını, bölünmüşlüklerini, ikiliklerini vurgulamak için karşı karşıya gelen bu varlıklar, içimdeki olağandışı anıları harekete geçirdiler. Birdenbire, tarikatların da geçmişte aynı işaretleri kayaların üzerine süslü bir biçimde çizmiş olduklarını fark ettim, insanlar bu işaretleri yeşim taşına demirle kazıyarak ya da oyarak üzerlerinde taşırlardı. Bu simgecilik bünyesinde bir Bilimi saklıyor diye düşünmeye başladım. Ve ayinleri, düşünceleri Tufan'dan bile eski olan ilkel Tarahumara halkının, Kutsal Kâse Efsanesi ortaya çıkmadan, Gül-Haç inancı oluşmadan çok daha önce bu bilime sahip olması bana olağanüstü geldi.

PEYOTE DANSI¹

Fiziksel bir etki her yerde kendisini gösteriyordu. Bu tufan bedenim olmuştu. Yirmi sekiz günlük bir bekleyişten sonra henüz kendi ben'ime geri gelememiştim; – Şöyle söylemem gerekirdi: Kendi ben'imden *çıkamamıştım*. Kendimden, yani darma-dağın olmuş bu eklentiden, bu zarar görmüş jeoloji parçasından, demek istiyorum.

Tıpkı kayalık topraklar gibi ve onlar kadar durgun, hareketsiz, – üst üste yığılmış tortul katmanlarda hızla ilerleyen bütün bu çatlaklar gibi. Ufalanıp toz olmaya hazır; kuşkusuz ben de öyleydim, parçalar halinde değil, bütünüyle. Kendisiyle ilk ilişkiye geçişimden beri, bu korkunç dağın içine girmemi önlemek için bana karşı engeller kurduğundan artık eminim. Ve yükseklerde bulunduğumdan beri, doğaüstü olan şey bana artık o kadar da muhteşem görünmüyor, sözcüğün tam anlamında bana *büyü yapıldığını* söylemeliyim yalnızca.

Bir adım atmak benim için artık bir adım atmak değil, başımı nerede taşıdığımı hissetmek demek. Bu anlaşılır bir şey mi? Birbirine itaat eden ve birbiri ardına ilerleyen organlar; toprağın üstünde durmak; dikey duruşu korumak gerekiyor. Çünkü baş dalgalarla dolup taşmış, burgaçlarına hâkim olamıyor artık; baş,

aşağıda kendisini deli eden toprağın bütün burgaçlarını hissediyor ve dik durmaya engel oluyor.

Ağır tesir altında kaldığım bu yirmi sekizinci günün sonunda, yanlış biçimde birbirine eklemlenerek beni oluşturan bu organ yığının da, kendi kendimi gözlediğim izlenimi edindiğim kocaman bir buz manzarası karşısındaymış gibi, parçalanıp dağılmak üzereydim.

Etki ortadaydı ve öylesine korkunçtu ki, Kızılderilinin evinden çıkıp birkaç adım ötedeki bir ağaca gitmek için cesareten de fazla şey gerekiyordu bana, bunun için gerçekten *umutsuz durumdaki* irade rezervimi kullanmam gerekiyordu. Çünkü çok uzaktan gelmişim, sonunda aydınlanmayı beklediğim bir buluşmanın eşiğinde, kendimi çok yitik, çok ıssız ve tacı elinden alınmış gibi hissettiğim bu manzaranın eşiğinde bulmuştum. Hiç sevinci tanımış mıydım; bu dünyada iç sıkıntısı ya da iyileşmez bir umutsuzlukla ilgisi olmayan bir duygu var olmuş muydu acaba; her gece beni kovalayan yarık şeklinde acıların içi dışında kendimi başka bir yerde bulmuş muydum hiç? Benim için, büyük bir ıstırapın kapısında olmayan bir şey var mıydı? Ve benim o sürekli çarmıha gerilen bedenimden kaçıp kurtulabilen tek bir insan bedeni olsun var mıydı?

Bir şeylerin olacağına inanabilmem için, kuşkusuz, irade gerekiyor bana. Peki, bütün bunlar niçin? Bir dans için, kim olduklarını ve nereden gelip nereye gittiklerini bilmeyen ve sordüğümüzda bunlarla ilişkisini ve sırrını kaybetmiş masallarla yanıt veren yitik Kızılderililerin ayini için.

Tekrar ediyorum, o akıllalmaz yorgunluklardan sonra, bana gerçekten büyü yapılmadığına inanmam mümkün değil, içimde yükseldiklerini hissettiğim bu engellerin ve tufanların zeki ve planlı bir öntasarımın sonucu olduğuna inanmam da mümkün değil; ben Peyote'yle, insanı iyileştiren bir dansın hâlâ var olduğu

bir dünyanın son noktalarından birine ulaştım. O halde bu ne demek oluyor, hangi sahte önsezi, hangi boş ve uydurma sezgi bütün bunlardan bedenime basit bir özgürlük bekleyişi sağlamıştı ve üstelik, aynı zamanda, her tür boyutun dışında şu anda hissettiğim iç görüntümün enginliği boyutunda bir aydınlanmayı, bir kuvveti de?

Bu anlatılmaz işkence başlayalı yirmi sekiz gün oldu. On iki gündür de bu ıssız köşede, bu kocaman dağın herhangi bir yerindeyim ve büyücülerimin iyi niyetini bekliyorum.

Neden, şu anda da olduğu gibi, ne zaman kendimi hayatımın en önemli aşamasına yaklaştığımı hissetsem, oraya bütün varlığım ile ulaşamıyordum? Bu korkunç kayıp duygusu, bu kazanamama hâli, bu yarım kalmışlık neden? Büyücüleri ayinlerini icra ederken göreceğim kesin; ama bu ayinin yararı ne olacak ki bana? Onları göreceğim. Şimdiye kadar hiçbir şeyin yıldırmadığı bu uzun sabrın sonucunu göreceğim. Hiçbir şey: Ne bu korkunç yol; ne bu sürüklemek zorunda kaldığım, başkaldırmasına engel olmak için neredeyse öldürülmesi gereken, düzeni bozulmuş ama zeki bedenle yapılan bu yolculuk; ne beklenmedik fırtınalarıyla, şimşek ve yıldırım ağıyla bizi sarmalayarak alıp götüren doğa; ne de o genç Kızılderili, hani spazmlar geçirdiğim o uzun gecede, spazmların içime işlediği noktalarda kötücül bir taşkınlıkla kaşınırken rüyamda gördüğüm Kızılderili, – ve henüz beni dünden beri tanıyor olsa da şöyle diyordu bana: “Ah, ona gelebilecek olan her tür kötülük gelsin.”

Biliyordum bunu, Peyote beyazlar için yaratılmamıştı. Her ne olursa olsun, varoluş nedeni ruhların doğası üzerinde etkili olmaya dayanan bu ayin sayesinde tedavi olmamı engellemek gerekiyordu. Ve bu Kızıl insanların gözünde Beyaz insan, ruhların terk ettiği bir kişiydi. Ben bu ayinden ne kadar yarar görürsem,

bu onlar için işte o kadar kayıp demekti, hem de zeki ruh ikizleriyle birlikte.

Ruhlar adına o kadar kayıp. Ve bir o kadar da kullanılamayacak ruh.

Ve sonra, *Tesguino* konusu var, yani küplerde sekiz gün beklemeye yatırılan alkol konusu – ve yeterince küp yok, mısır ezecek yeterince bilek yok.

Alkolü alınca, Peyote büyücüleri işe yaramaz bir hal alıyorlar ve böyle olunca baştan yeni bir hazırlık yapmak gerekiyor. Oysa köye geldiğimde bu adamlardan biri ölmüştü ve önemli olan şey ayinin, rahiplerin, alkolün, haçların, aynaların, mısır saplarının, küplerin ve Peyote dansının bu olağanüstü gereçleri onun yararına kullanılmasıydı, çünkü o ölmüştü. Onun ikizi olan ölüm, bu kötü ruhların dağılmasını bekleyemezdi.

Yirmi sekiz günlük bekleyişten sonra, bir hafta daha boyunca inanılmaz bir komediye katlanmam gerekti. Dağın tamamında, büyücülere gönderildiği kabul edilen temsilciler tamamıyla değişti. Onlar gidince de, büyücüler, hiçbir şeyin hazır olmadığına şaşırarak ortaya çıktılar. Ve ben de benimle dalga geçildiğinin farkına vardım.

Rüya ile tedavi eden ve rüya gördükten sonra konuşan rahipleri getirdiler bana.

“*Ciguri* (Peyote Dansı) rahipleri iyi değil” diyorlardı. “İşe yaramıyorlar. Bunları al.” Ve yaşlı olanları bana doğru itekliyorlardı, onlar da, pelerinlerinin altındaki kolyelerini garip bir biçimde tıkırdatarak ikiye katlanıyorlardı. O zaman, büyücülerle değil de hokkabazlarla karşı karşıya olduğumu anladım. Zaten, bu sahte rahipler ölünün samimi dostlarıydı.

Bir gün, bu kargaşa, bağırıtı ve kavga olmadan ve benden yeni sözler vermemi istemeksizin yatıştı. Sanki bütün bunlar ayine dâhildi ve oyun yeterince sürmüştü.

Ben Tarahumaralı Kızılderililerin dağlarında resim kalıntı-
larını aramaya gelmemiştim. Azıcık bir gerçekle yetinmeyecek
kadar acı çekmiştim ben.

Bununla birlikte, gün battığı esnada bir hayalet belirdi göz-
lerimin önünde.

Karşımda, belli bir düzene göre yerleştirilmiş ve yön işaretle-
riyle belirlenmiş, ahırın önüne yığılmış parça tahtadan yapılma
eski kapı sundurmasıyla, soldaki hayvanların arasında Kral-
Çocuğun parlayan ateşleriyle, darmadağın çiftlikleriyle ve ço-
banlarıyla Hieronymus Bosch'un yaptığı *İsa'nın Doğuşu* tablosu
vardı; ve ön planında, meleyen başka hayvanlar, sağında da dans
eden krallar vardı. Bu tabloda sağ elim tarafında Kralların baş-
larında aynalı taçları, sırtlarında lâl rengi dikdörtgen pelerinleri
vardı, tıpkı Hieronymus Bosch'un *Müneccim Krallar'ı* gibi.² Son
dakikaya kadar büyücülerimin geleceğinden kuşku duyuyordum,
ama birden arkamı döndüğümde, onları büyük bastonlarına da-
yanmış biçimde, eşlerini ellerinde büyük sepetler gibi ve keşişleri
de sırtlarında silah ya da ağaç gibi taşıyarak dağdan inerken gör-
düm. Aynalar, bütün bu haçların, okların, kazmaların, budanmış
ağaç kütüklerinin arasında gökyüzünün etekleri gibi parıldıyor-
lardı. Ve bütün bu dünya, bu olağanüstü araçların yükü altında
bükülüyordu ve büyücülerin eşleri de erkekler gibi, boylarını bir
insan başı kadar geçen bastonlara dayanarak yürüyorlardı.

Ormandaki ateşler her yönden gökyüzüne yükseliyordu. Aşa-
ğıda, danslar yeni başlamıştı ve nihayet varlığa gelen bu güzellik
karşısında, aydınlık bir yeraltı geçidindeki sesler gibi parıldayan
bu imgelemin güzelliği karşısında, çabalarımın boşa gitmediğini
anladım.

Yukarıda, basamaklarla köye doğru inen kocaman dağın etek-
lerinde, topraktan bir daire çizilmişti ve kadınlar, *metate*'lerinin
(taş tekne) önünde diz çökerek, Peyote'yi dövercesine sertçe ezi-

yorlardı. Yöre papazları daireyi adımlamaya koyuldular. Özenle ve her yönde adımladılar; sonra ortasında bir ateş yaktılar, rüzgâr yukarıdan fırtına gibi esiyordu.

Gündüz iki oğlak kesilmişti. Şimdi de, budanmış, haç şekli verilmiş ağaç kütüğü üzerinde, hayvanların gecenin rüzgârıyla titreyen ciğerlerini, yüreğini görüyordum.

Bir başka yontulmuş ağaç kütüğü, ilkinin yanına konmuştu ve dairenin ortasında yakılan ateş, her dakika sayısız hareler yansıtıyordu; kalın ve üst üste yığılmış camların arasından yangın gibi bir şey görölüyordu. Ocağın doğasını ayırt edebilmek amacıyla yaklaştım ve bazıları gümüşten, bazıları boynuzdan olmak üzere, kalın deri kayışlara bağlanmış, inanılmaz biçimde birbirine dolanmış, dua vaktini bekleyen çanları fark ettim.

Güneşin doğduğu yöne, boyları birbirinden farklı, ama hepsi simetrik bir düzende dizilmiş durumda on tane haç dikmişler ve her haça bir ayna bağlamışlardı. İnsanı doruğa ulaştıran tehlikeli bir baskı altına girmemi takip eden yirmi sekiz günlük korkunç bekleyiş, şimdi, burada on haçın temsil ettiği Varlıklarla dolu bir daire içinde son buluyordu.

On tane, on Rakamıyla, aynen Peyote'nin Sierra'daki Görünmez Efendileri gibi.

Ve bu on içinde, Doğanın Eril İlkesi var, Kızılderililer bunu *San Ignacio*, Dişili de *San Nicolas* olarak adlandırıyorlar!

Bu dairenin çevresinde, ahlaki açıdan ıssız bir bölge var ve buraya hiçbir Kızılderili gidemiyor: Bu bölgede, kuşların yollarını kaybederek yere düştüğü, gebe kadınların da embriyolarının çürüdüğünü hissettikleri anlatılır.

Alçalan ve yükselen iki güneş arasında sıkışıp kalmış bu dansın çemberinde, dünyanın tarihi yatıyor. Güneş inerken, büyücüler dairenin içine giriyor ve üzerinde altı yüz küçük çan (üç

yüzü boynuzdan, üç yüzü gümüşten) bulunan dansçı, ormanda kurt gibi uluyor.

Dansçı daireye girip çıkıyor ama içinden ayrılmıyor. Bile bile *kötülüğün* içinde dolaşıyor. İnanılmaz bir cesaretle, Danstan da öte, Hastalığı betimlemeye benzeyen bir ritimle dairenin içine dalıyor. Bilmem hangi karanlık eğilimleri çağrıştıran hareketleri bir görünüyor bir kayboluyor, sanıyoruz. Dansçı giriyor ve çıkıyor, tıpkı *Mısırlı Ölülerin Kitabı*'nda İnsanın İkizi hakkında *ilk bölümde* söylendiği gibi, "Günden dışarı gidiyor". Çünkü yol alma bu hastalığa göre bir gezidir, GÜNDEN ÇIKMAK için bir iniştir. – Dansçı, Svastika'nın kanatları yönünde, her zaman sağdan sola doğru ve yüksekten çepeçevre döner.

Üzerindeki hışırtılı ve fırtınalı kargaşada, kızıışmış arılar topluluğu gibi birbirlerine bitişmiş vaziyette duran çan ordusuyla düzensizce zıplar.

Dairenin içinde on Haç ve on ayna vardı: Üstünde *üç* büyücü bulunan *bir* giriş. Dört yöre papazı (*iki* Eril, *iki* Dişil). Bir de Saralı dansçı ve *ben* vardım, yani adına ayin düzenlenen kişi.

Her büyücünün eteğinde, dibinde Peyote'nin Erdişi (Peyote'nin hem kadın hem erkek cinsiyeti görüntüsüne sahip olduğu biliniyor) kökenlerini temsil eden, Doğanın Eril ve Dişilinin, Maddenin içinde, yani Somut Olanın içinde uyuduğu *bir delik* var.

Bu delik, tahtadan ya da topraktan ters çevrilmiş bir tekneyle, oldukça iyi bir biçimde Dünya Küresini resmediyor. Büyücüler, tekne, iki ilkenin karışımını eziyorlar, Soyutun içinde eziyorlar yani İlkenin içinde. Oysaki altta, bu iki İlke, Maddenin içinde vücut bularak, yani Somutun içinde, dinleniyor.

Ve büyücüler, tüm gece boyunca, boşluktaki görünümeleri parçalayan, üçgenler çizen jestleriyle, yiten bağlar kuruyorlar.

İki güneş arasında, on iki evrede on iki zaman. Dairenin kutsal sınırları içinde, ateşin etrafında kaynaşan her şeyin, dansçıların, rendelerin, büyücülerin çepeçevre yürüyüşü.

Büyücüler her evrede ayınlerinin, eylemlerinin canlılığını kanıtlamaya özen gösteriyorlar. Hepsi, heybetli, ayine ve papazlara yaraşır havada, rendelerini küçük bir çocuğu uyutur gibi sallıyorlar, kirişlerinin üzerinde sıraya dizilmişler. Bu yerlere kadar saygıyla eğilmenin anlamı, adımlarını saydıkları, ateşin karşısında istavroz çıkarttıkları, karşılıklı selamlaştıkları çepeçevre yürüyüşün anlamı, onlara hangi kaybolmuş sıfatın düşüncesinden geliyor?

Ayağa kalkıyorlar; bazıları koltuk değnekli insanlar gibi, bazıları da büyülü otomatonlar gibi ayağa kalkıyor ve sonra sözünü ettiğim şekilde eğiliyorlar. Dairenin üstünden atlıyorlar. Ama iki güneş arasında yürüyen rahipler dairenin bir metre kadar dışına çıktıklarında, ansızın insana, yani iğrençlik organizmasına dönüşüyorlar; biz daha sonra yıkandık, zaten bu ayin yıkanmak için yapılıyor. Kuyu açan işçiler gibiler rahipler; işlemek ve içini boşaltmak için yaratılmış garip mezarlık işçileri gibiler. İşiyorlar, yelleniyorlar, korkunç biçimde gürleyerek rahatlıyorlar; onları işittiğinizde, gerçek gökgürültüsü çıkardıklarını ve bu gürültüyü iğrençliğin gerekliliğine indirgediklerini sanıyorsunuz.

Orada olan üç büyücüden ikisi, en gençleri ve en kısa olanları, rende aletiyle oynama hakkını üç yıldır elinde tutuyordu (çünkü rende aleti hakkını elde etmek gerekir ve zaten, Tarahumara Kızılderililerinde, Peyote büyücüler sınıfının asaleti bu hakkı elde etmeye dayanır), üçüncüsü de on yıldan beri bu hakka sahipti. Ayinde en yaşlı olan oydu, söylemem lazım, en iyi işeyen de, en ateşli, en güçlü yellenen de oydu.

Ve bu büyücü, yaptığı abartılı hareketlerden duyduğu gururla, tükürmeye başladı. Peyote'yi içtikten sonra hepimiz gibi tükür-

dü. Çünkü dansın on iki evresi bitince ve tan vakti sökeceği için, bir tür ekşi yağsız çorba halinde, ezilmiş Peyote verilmişti bize; ve her birimizin önüne, tükürmemiz için yeni bir kuyu kazılmıştı ve Peyote ayini bu kuyuları kutsallaştırmıştı.

Bana da “Tükür,” dedi dansçı, “ama toprağın en dibine kadar, tükürebildiğin kadar tükür, çünkü Ciguri’nin en ufak bir parçası bile asla toprağın yüzüne çıkmamalı.”

En çok ve en yoğun sümküren ve en fazla tüküren kişi kıdemli yaşlı büyücüydü. Diğer büyücüler ve dansçılar, daire çizerek kyunun etrafında ona hayranlıklarını göstermek için toplandılar.

Tükürdükten sonra, uykudan uyandım. Önümdeki dansçı, dönerek ve bağırarak, durmadan önümden tekrar tekrar geçiyordu, çünkü çığlığından hoşlandığımı fark etmişti.

Her dönüşünde “Adam, ayağa kalk, ayağa kalk” diye bağırıyordu, ama bu hiçbir işe yaramıyordu.

Uyanık ve sendeler biçimde, haçlara doğru götürüldüm, bu büyücülerin hastanın başı üzerinde rende aletlerini salladıkları tedavinin sonuydu.

Sonra su ayinine katıldım, kafaya darbe vurulan, karşılıklı bir tedaviden geçtim ve abartılı yıkanmalara katıldım.

Beni suya tutarak, üstüme tuhaf sözler söylediler, sonra sinirli biçimde birbirlerini ıslattılar, çünkü mısır alkolü karışımı onları yavaş yavaş yoldan çıkarıyordu.

İşte bu son hareketlerle Peyote ayini sona erdi.

Peyote dansı, bu tahta rende aletiyle, her türlü zorluğu görmüş geçirmiş ve toprağın gizli tuzlarıyla beslenmiş bu ağaç parçasıyla yapılıyor. Bu ayinin tedavi edici işlemi, çok karmaşık ve çok eski, gerilmiş ve kıvrık bir sopayla gerçekleşiyor; bu işlem ormandaki bir hayvanı takip etmek gibi bir şey.

Yukarı Meksika Sierra'sında, öyle görünüyor ki, bu rende aletlerinin çok bol olduğu bir yer var. Alnına Yazılan Biri, onları buluncaya ve *günüşiğine çıkarıncaya* kadar orada, uykudalar.

Her Tarahumara büyücüsü, ölürken rendesini terk eder, hem de bedenini terk etmeye çalışırken sarf ettiği çabadan daha fazlasını göstererek; aile soyundan gelenler, yakınları rendeyi alırlar ve ormanın kutsal köşesinde toprağa gömerler.

Tarahumaralı bir Kızılderili rendeyle çalışması ve iyileştirmesi için çağrıldığına inanırsa, üç yıl boyunca her Paskalya zamanı, bir haftalığına ormana gider.

Derler ki, orada, Görünmez Peyote Efendisi dokuz yardımcısıyla ona konuşur ve sırrını söyler. Ve Kızılderili, oradan, usulüne göre, ermiş biçimde ayrılır.

Sıcak topraktan bir tahtanın içinde yontulan, demir minerali gibi gri renkli rendenin üzerinde, düzenli kertikler ve uçlarında Eril-İlke için bir noktali ve tanrılaştırılmış Doğanın Dişili için iki noktali olmak üzere, dört üçgen işareti vardır.

Rendenin üzerinde, büyücü, vurarak dövme-ezme hakkını elde ettiğinde ve Elementleri parçalara ayıran büyüleri uygulama ustalığına sahip olduğunda kaç yaşındaysa işte o kadar kertik vardır.

İşte bu gizemli geleneğin çözmeyi başaramadığım yanı bu özelliği. Çünkü Peyote büyücüleri, ormandaki inzivanın sonunda, öyle görünüyor ki gerçekten bir şeyler öğreniyorlar.

Burada, Tarahumara büyücülerinin şimdiye dek kıskançlıkla sakladıkları bir sır var. Onların elde ettikleri, sahip oldukları bu şey, *yeniden bulunmuş* şey olarak adlandırılabilir; mezhebin aristokrasisine yabancı olan Tarahumaralı Kızılderili bu konuda en ufak bir fikre sahip değil. Büyücülere gelince, onlar da bu konuda kararlı biçimde suskunlar.

Peyote Efendisinin onlara söylediği bu özel söz, bu kaybolmuş parola nedir? Rende aletini kullanmayı başarmak için niçin onlara üç yıl gerekiyor? Ve şunu da unutmamak gerekir ki, Tarahumara büyücüleri *kulaklarını rendeye dayayıp dinlemeye* veriyorlar kendilerini.

Ormandan neyi çıkarıp aldılar ve orman *onlara ne veriyor bu kadar yavaş bir biçimde?*

Sonuçta ayine dıştan bakıldığında fark edilmeyen ne aktarıldı onlara; ne dansının burgaçlı çılgınlıkları, ne de saralı gibi gelip gitmeye dayanan dansı, ne dairenin, ne dairenin ortasındaki ateşin, ne yüzeyinde büyücülerin deforme olmuş başlarının sırayla kabbardığı ve ateşin kıvılcımları arasında görüntülerinin kaybolduğu asılı aynalara ve haçlara doğru esen gecenin rüzgârı, ne konuşan, ne de rende aletlerini ninni gibi sallayan büyücülerin şarkıları, ne de şaşırtıcı derecede zayıf ve kısık sesli bu şarkı, bunu açıklamayı başarıyor.

Beni yere, hatta toprağın üzerine, kocaman kirişin dibine yatırmışlardı ve üç büyücü bir danstan öbürüne geçerken bu kirişin üzerine oturuyorlardı.

Ayinin üzerime akması için, ateşin, şarkıların, çılgınlıkların, dansın ve hatta gecenin bile, canlanan bir insani tonoz gibi, canlı canlı üstümden geçmesi için yerde yatırılmıştım. O halde, yürüyen bir tonoz söz konusuydu; bir başka deyişle, çılgınlıkların, vurguların, adımların, şarkıların somut bir düzeni. Ama hepsinin üstünde, her şeyin ötesinde, bütün bunların ardında, bütün bunlardan fazla ve bunların ötesinde, sürekli tekrarlanan bu görüntü, başka bir şeyi daha gizliyordu: *Temel Olanı*.

Peyotenin neden olduğu bu tehlikeli çözülmeden vazgeçmedim, onu başka yollardan yirmi yıl takip etmiştim; parçaları koparılmış bir bedenle ata binmedim ve benliğimi kendimi ortadan kaldırmaya adadım; ama bu, bedeni temel reflekslerinden yoksun

bırakıyordu; ben, kendisini atlı bir insana dönüştürmek için iki insan gereken o taştan adam olmadım; ne yapacağını bilmez halde bir robot gibi ata bindirilen ve indirilen adam olmadım – ve atın üzerinde, ellerim dizginlerin üzerine konuyordu, üstelik avuçlarımı dizginlerin üzerine kapamam gerekiyordu, çünkü tek başıma, özgürlüğü kaybedeceğim çoktan belliydi; ruh sayesinde, bu alt edilmesi olanaksız organik kötülüğe yenilmemiştim, eskimiş bir görüntüler koleksiyonu getirmek üzere diye yürümeyi reddeden *bendim*, her tür sisteme sadık kalan Devrimiz, bunlardan afişlerde kullanılacak düşünceler ve modacılar için modeller çıkarmaya kalkışabilirdi. Bundan sonra, bu ağır ezilip ufalanmanın ardından, toprağa gömülmüş bir şeylerin, tan vaktiyle geceyi eşitleyen bir şeylerin dışarıya çıkması gerekiyordu, *işe yaraması* gerekiyordu, *çarmıha gerilmemin* işe yaraması gerekiyordu.

Biliyordum ki fiziksel yazgım çaresizce buna bağlıydı. Bütün yanıklara hazırdım ve yakında büyüyecek bir yangının ilk alevlerinin getireceği yanıkları bekliyordum.

HENRI PARISOT'YA MEKTUP

Rodez, 7 Eylül 1945¹

Sevgili Henri Parisot,

Size, Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk'u yayınlamanızı söylemek için üç hafta içinde iki mektup yazdım ve Yolculuk'a Ek'in² yerine konacak bir mektup ekleyerek bu mektupta İsa Peygamber di-nine girdiğimi söyleme aptallığında bulundum, halbuki İsa'dan da-ima tiksinişimdir ve bu din değiştirme bana bizzat kendi doğamı unutturmaya yönelik olarak ve burada Rodez'de olabildiğince uzun süre ve hatta sonsuza dek, ben olmayan bir varlık olarak kalmamı sağlamak adına, korkunç sayıda ayin ekmeği yutturularak yapılan inanılmaz bir büyü'nün sonucuydu. Bu varlık, giderek beden olarak cehenneme, yani hayatın ruhu olan cinselliğe inmek yerine, ruh olarak göğe yükselmekten ibarettir. İsa denilen şey, varlığı, bulutlar ve gazlarla yüklü gökler alemine götürür ve ebediyette eriyip gider. Adı İsa olanın 2000 yıl önce göğe yükselmesi, olsa olsa bir gün var olmayı bırakarak dikey bir sonsuzluğa yükselmesidir; ve ona ilişkin her şey, bütün erkeklerin cinsel organlarının içine düşmüştür, tıpkı libidonun dibine düşer gibi. Yeryüzüne İsa gibi hiç inmemiş olan bir varlık da vardır, çünkü onun gözünde insan çok küçüktür ve sonsuzlukların

uçurumlarında kalakalmıştır; sözde yorulmak bilmeden her yerde bulunan tanrı veya kendisini seyredalen Buda, VARLIĞIN oraya ine-bilmesi ve yerleşebilmesi için iyice mükemmel olmasını bekleyecektir; bu da bir ödleğin varlığa, yani varlıklara acı çektirmek istemeyen, ama ona başkasının acı çektirmesine razı gelen, sonra da bu başkası-nı, yani aslında asıl acılı kişiyi kovalayan, onu cehennemlere yollayan bir tembelin iğrenç hesabı olsa gerektir; üstelik, acının sanrısındaki bu başkası, KENDİ acısının varlığından bir cennet yarattığı zaman da, adına tanrı denilen ve İsa denilen bu tembellik ve adilik gulyaba-nisi için her şey böylece hazırlanmış olacaktır. Ben bu acılı insanlar-dan biriyim, bu temel acının kendisiyim; tanrı, ben öldüğüm zaman öldüğüm yere inme iddiasında, ama benim üç kızım var ve onların da üçer kızı daha var ve sizden ruhen bunlardan biri olmanızı dili-yorum Sayın Henri Parisot, çünkü tanrının ve İsa'nın yanında, tıpkı onun gibi olma iddiasında olan melekler de var ve eskiden beri doğan her varlığın bilincini elde ettiklerini iddia ediyorlar, nedeni de kendi-lerini sadece doğuştan beri tanrı saymaları. – Bütün bunları size söy-lüyorum çünkü ben Tarahumaralara İsa'yı aramak için değil kendimi aramak için gittim; yani 4 Eylül 1896'da Marsilya'da, Çiçek Parkı Sokağı, Numara 4'te, ne yapmaya geldiğimi bilmediğim ve öncesinde de hiçbir ilişkimin olmadığı bir rahimden doğan ben Bay Antonin Artaud; halbuki çiftleşmiş ve o zar yüzünden, UPANIŞAD'ların anlattığı, hani o dişleri olmadığı halde, yiyip yutan o parlak zar yüzünden 9 ay boyunca mastürbasyon yapmış olmak bir doğma şekli değildir; ve biliyorum ki ben başka bir şekilde doğdum, bir anneden değil, kendi eserlerimden doğdum, ama ANNE beni almak istedi ve işte bunun sonucunu da hayatımda görüyorsunuz. – Ben sadece acım-dan doğdum, siz de aynı şeyi kendiniz için söyleyebilir misiniz Sayın Henri Parisot? Ve rahim bu acıyı gerekli bulmuştur, buna inanmak gerekir, üzerinden 49 yıl geçti artık; çünkü anne onu kendisi için elde etmek istedi ve annelik görüntüsü altında kendisini onunla beslemek

istedi. Ve İsa da, beni elde etmek isteyen bir anneden doğmuştur; bunlar bir zaman ve bir dünya önce, ben Meksika'nın en yüksek yerlerine sadece İsa'dan kurtulmak amacıyla gitmeden oldu; yine bir gün bu şekilde içimi tanrıdan boşaltmak için Tibet'e gitmeyi umuyorum. Benimle gelir misiniz? Yolculuğa Ek yerine bu mektubu yayınlayın ve Ek'i lütfen bana geri gönderiniz. Dostlukla.

ANTONIN ARTAUD

TUTUGURI¹

Güneşin dışa vuran gücü onuruna yapılan *Tutuguri* siyah bir ayindir.

Siyah gece ve güneşin *ebedi* ölümü ayini.

Hayır, güneş artık geri gelmeyecek
ve gezegenin içinden geçeceği dairedaki altı haç
aslında onun yolunu kesmek için oradadırlar.

Çünkü yeterince bilinmiyor, burada Avrupa'da
haçın ne kadar siyah bir işaret olduğu asla bilinmiyor,
yeterince bilinmiyor. "*haçın tükürük gücü*" ve haçın ne kadar dü-
şüncenin sözcüklerinin üzerine kondurulmuş tükürük olduğu.

Meksika'da haç ve güneş birlikte anılıyorlar ve
zıplayan güneş bu dönüm noktası cümlelerin içinde,
cümle güne ulaşabilmek için altı zamanlı,
haç tiksindirici bir işaret, artık maddenin
yanması gerek,

niçin tiksindirici,
çünkü tükürüklenen dille işaret
tiksendiricidir,

ve neden dil işareti tükürüklemektedir,

yağla ovmak için.

Eğer yağla ovulmadıysa kutsal işaret yoktur.

Oysa ovma esnasında dil iyice sivri değil midir?

dört ana yön arasında kendisine bir yer edinmiyor mu?

O halde görünmeye başlayan güneşin, kurtarılması gereken iğrenç cümlelerin altı noktasının üzerinden geçmesi gerekir ve onun yıldırım düzleminde bir tür çevirisini yapacaktır.

Çünkü güneş haç seviyesinde gerçekten görünür
ama bir yıldırımın topu gibidir

topun affetmeyeceği bilinir mi?

O neyi affetmeyecektir?

İnsanın ve çevredeki köyün günahını,

işte bu nedenle ayinden haftalarca önce ahlaka aykırı şeylerden arınmak, temiz ve beyaz giysiler giymek ve Tarahumaraların bütün ırkını yıkamak gerekiyor,

Ve nihayet Ayin Günü geldi, yıldırım çarpmasını andıran güneşin görünme günü

İşte o zaman, beyaz elbiseleriyle altı kişi, kabilenin en temizleri gözüyle bakılan altı kişi toprağın üstüne uzanıyor.

Her biri bir haçla evlenmiş izlenimi veriyor.

Kirli bir iple birbirine bağlanmış iki değnekten yapılan haçlardan biriyle.

Ve ayakta sekizinci bir kişi daha var ve üzerinde kalçasına bağlanmış vaziyette bir haç taşıyor, elinde de birbirine ölçülü aralıklarla eklenmiş tahta tabakalardan yapılmış tuhaf bir müzik aleti var,

Ve sesi kilise çanıyla top sesi arasında bir ses.

Ve o belli günde, tan vakti, yedinci Tutuguri simsiyah bir dökme demirden tokmakla tahtalardan birine vurarak dansı başlatıyor.

O zaman haçlı insanlar görölüyor, sanki topraktan fıskırmış gibi,
daire halinde
zıplıyorlar ve her biri kendi haçını yedi defa bütün daireyi boz-
mamak üzere çevreliyor.
Esen rüzgâr mı değil mi bilmiyorum,
ya da bir zamanların müziğinden yükselen bir rüzgar mı ve bu-
gün bile hala etkili mi bilmiyorum,
ama insan, gecenin nefesiyle, yok olmuş bir insanlığın yeraltı
mezarlarından yükselen
bir nefesle kamçılandığını sanıyor, sanki yüzünü göstermeye
gelecekmiş gibi,
boyalı bir suratı,
dalga geçen merhametsiz suratını.
Merhametsiz çünkü getirdiği adalet bu dünyaya ait değil,
Temiz ve iffetli ol,
bakire de ol,
der gibi bu surat.
Ya da sana cehennemimin kapısını aralarım.
Ve cehennem de yarı açılıyor.
Yedinci Tutuguri'nin zil sesi sanki saplanır gibi: Püskürmeye
hazır bir yanardağın krateri
sanki.
Tahtalar, fantastik bir oduncunun balta darbesiyle yıldırım düş-
müş bir orman gibi seslerin
altında parçalanıyorlar sanki.
Ve bir anda beklenen şey oluyor: Kükürtlü dumanlar, *leylağımı*²
kütle halinde
altı kişinin çizdiği altı haçın
kapattığı
dairenin bir noktasında toplanıyor,

ve bu dumanın altında bir alev, kocaman
bir alev

ansızın

yanar,

ve bu kocaman alev *kaynar*.

Kulakları *işitilmemiş* bir gürültüyle kaynar. İçi yıldızlarla,
akkor parçacıklarıyla dolar,
sanki güneş gelirken kendisiyle birlikte bir gök sistemini
getiriyormuş gibi.

Ve işte şimdi güneşin sırası.

Gök sisteminin ortasında şeklini aldı. Müthiş bir saçılmanın
merkezine

yerleşti ansızın.

Zira savaştan bir ordunun askerleri gibi ateş parçacıkları birbirle-
rinin üzerlerine atıldılar
ışıldılar halinde.

İşte o zaman güneş yuvarlaklaştı. Doğal güneşin tam ekseninde
ateşten bir top görülür
zira tan vakti yükselmektedir ve atlamaktadır
haçtan haça.

Altı kişi kollarını açtı, ama haç yapmak için değil, sanki topu
tutmak istiyorlarmış gibi

ellerini öne uzattılar ve top, toprağa dikili her haçın etrafında
dönerek durmadan kaçtı.

Çünkü zil bir rüzgâr oldu, bir ordunun rahatça ilerleyebileceği
bir rüzgârın toprağına dönüştü.

Ve gerçekten de.

Gürültünün ve hiçliğin sınırlarında zira gürültü öyle kuvvetli ki
Çağırıyor yalnızca

hiçliği

kendisinin ilerisine,

öyleyse sonu gelmez bir çiğneme var. Yürüyüş halindeki bir or-
dunun
uyumlu ritmi ya da
perişan bir yükün dörtнала gidişi.
Ateşimsi top altı haçı da yaktı; Altı kişi elleri önde idi ve şeyin
gelişini gördüler,
hepsi yani altısı da
bitkin ve ağzı açık kalmıştı.
Dörtнал gürültüsü ise şiddetlenir.
Ve ufukta, üzerinde çıplak bir adamla
kaçak bir at gibi ilerleyen haçlar fark edilir
çünkü ritmin vuruşu 7'dir.
Oysa altı haç vardır yalnızca.
Ve yedinci Tutuguri'nin tahta müzik aletinde
hep bir hiçlik girişi,
hep bu hiçlik girişi:
bu oyuk zaman
oyuk bir zaman
tahtaların arasında kendini tüketen bir tür boşluk
insanın gövdesini çağıran hiçlik
kırılmış parçalar halinde alınan insan bedeni
içerinin şeylerinin
öfkesiyle (hayır: tutkusuyla).
Orada, hiçliğin üstünden
büyük çanların rüzgarda gürültüsü,
askeri deniz toplarının sesleri
okyanus fırtınalarında dalgaların havlayışı;
kısacası ilerleyen at üzerinde bir gövde taşımaktadır
bir insanınkini
çıplak bir insanınkini ve bu insan silahını kaldırır gibi
bir haçı değil

demirden bir sopayı kaldırır,
dev bir at nalı bağlanmış sopasını
bedeni tümüyle içinden geçer nalın,
kan kesilmiş bedeni
ve nal da oradadır,
bir beygirin çenesi gibi
insan kanıyla yaralanınca edinmişti onu.

Ivry-sur-Seine, 16 Şubat 1942

EL NACIONAL'DE TARAUMARALAR
HAKKINDA YAYINLANAN ÜÇ METİN¹

MÜNECCİM KRALLARIN ÜLKESİ¹

Rönesans öncesi ressamların kendi manzaralarındaki, ya da İsa'nın Doğumu tablolarında arka planda kullandıkları maviyi İtalya'dan değil de, Meksika'dan aldıklarını işitmiştim bir yerlerden.

Tarahumaralar ülkesinde en inanılmaz efsaneler kendi kendilerini kanıtlarlar. – Bu ülkeye girdiğimizde dağların zirvesinde tanrılar görülür; sol tarafında bir kolu kesik, sağ yanında da bir boşluk olan ve sağ tarafa doğru eğilen tanrılardır bunlar; eğilirken de, ayaklarının dibinden sesi gittikçe artan bir çağlayanın gürültüsü işitilir ve rüzgâr çağlayanın üstünde bir zirveden ötekine doğru koşar; ve insan kendi çevresinde zirvelerin sonsuz çemberini keşfedinceye kadar yukarı çıkar ve yeryüzünün hassas noktalarından birine ulaştığından artık kuşkusu kalmaz, orada hayatın ilk belirtileri mevcuttur.

Rönesans öncesi İtalyan ressamları, modern bilimin henüz tümüyle keşfedemediği gizli bir bilimi öğreniyorlardı ve İleri Dönem sanatı da bu bilimin içinde yer almıştı.

Yüksek Meksika dağlarının ıssız fonlarındaki mavi ise, açık seçik biçimleri ve düşünceleri çağrıştırıyor ve bir Bilimin yeniden anımsanması için ruha baskı yapıyor, ve ÜÇ MÜNECCİM

KRALIN MÜDAHALESİ BU BİLİM İÇİN GEREKLİDİR!!!

Piero della Francesca'lar, Lucas de Leyde'ler, Fra Angelico'lar, Piero di Cosimo'lar ve Mantegna'lar, İsa'nın Doğumu konulu resimlerini dinsel bir ruhla resmetmediler. Öz'e olan geleneksel ilgileri ve hayatın sırlarını araştırmaları sonucu resmettiler ve Doğanın ana maddelerinin ve ilkel patlamalarının Nasılına ve Nedenine olan doğal merakları sonucu bu Büyük Ruhlar bunları *Noel Devri Pagan Masah*'nda gösterebildiler.

Eğer din daha sonra bu ana maddeleri ele geçirdiyse ve halklar dine tapınmak amacıyla bu İlkelerden cayma zayıflığını gösterdilerse, yazık bu sersemlemiş ve fanatikleşmiş halka, çok yazık, ama İlkelere yazık değil.

Tarahumara Dağında her şey yalnızca Öz'den söz ediyor, yani yalnızca Doğanın bağlı kalarak yapılandığı ilkelerden ve her şey bu İlkeler için yaşıyor: İnsanlar, fırtınalar, rüzgâr, sessizlik, güneş.

Burada modern dünyanın savaşından ve uygarlığından uzak-tayız; ve uygar olmamıza rağmen savaşçı değiliz, ama *uygar olduğumuz için* savaşçıyız: Tarahumaralar işte böyle düşünüyorlar. Ve destanları, daha doğrusu Gelenekleri (çünkü burada destan, yani yanılısamaya dayalı masallar yoktur, inanılmaz Gelenekler vardır ve bunların bilimsel bulguları hemen hemen gerçek olduklarını kanıtlar), Tarahumara kabilelerinin ateş taşıyıcısı bir İnsan ırkı haline gelişini anlatırlar; ve onların üç Efendisi ya da üç Kralı vardır ve Kutup Yıldızı'na doğru yürümektedirler.

Nasıl ki Bilimin, Newton, Darwin, Kepler, Lavoisier gibi Büyük Adamları varsa, Uygarlıkların da, ahlaksal ve sosyal açıdan, Odin, Rama, Fo-Xi, Lao Tzu, Zerdüş, Konfüçyüs gibi Büyük Adamları vardır; ve öyle görünüyor ki, Üç Münecim Kral Efsanesi, coğrafi olarak Büyük Güneş hattındaki yolu gizler; öyle gö-

rünüyor ki bu üç Uygarlık tutkunu, Bilimsel Güneş Mezhebinin piramitlerini ve matematiksel olarak yerleri belirlenmiş sunaklarını kurduğu her yerde, yasaları Maya astronomisinin yasalarına koşut, aşkın bir astronominin yolunu açar.

Gökbilime dayanan güneş mezhebinin evrensel olarak işaretlerle dile geldiği ve bu işaretlerin antik bir Bilimin işaretleriyle aynı olduğu bilinir, öyle ki bunun absürt Avrupa dilinin EV-RENSEL EZOTERİZM olarak adlandırdığı şey kadar bütüncül olduğu bilinir; ve bu işaretler şunlardır: Kulplu haç, Svastika, İkiz haç, ortası noktalı büyük daire, dört ana yönlü dört üçgen, on iki Zodyak işareti vb. Doğuda, Meksika'daki tapınakların üzerinde, elyazmalarında üreyip çoğalırlar; ama ben onların Tarahumara Dağındaki gibi *Doğanın içinde* çoğaldıklarını hiç görmemiştim; – bütün bunlar bilinirken ve sözcüğün tam anlamıyla bu işaretlerin saldırısına uğramış bir ülkeye girilirken ve bir ırkın jestlerinde ve ayinlerinde bu işaretler yeniden bulunurken ve bu ırkın erkekleri, kadınları ve çocukları onları pelerinlerinin üzerine örülmüş hâlde taşırırken, insan aniden kendisini sanki bir esrarın kaynağına ulaşmış gibi huzursuz hisseder.

Ama aynı zamanda, bunun da ötesinde, Sierra Tarahumara, dev insan iskeletlerinin bulunduğu bir ülke olarak düşünülürse ve yazmakta olduğum şu anda bile, hâlâ, sürekli, bu iskeletler ortaya çıkıyorsa, o zaman birçok efsanenin efsane olmaktan çıkıp gerçeğe dönüştüğü düşünülmelidir. – XVI. yüzyıl Rönesans'ı, belki insanüstü ama doğal yasaları olan bir gerçeklikle bağlarını koparmıştır; Rönesans Hümanizmi insanın büyümesi değil küçülmesi olmuştur, çünkü İnsan doğaya gerçek değerini kazandırmak için ona kadar yükselmiştir ve insana özgü olana koşulsuz önem verilmesi Doğal olanı yok etmiştir.

İşte o zaman, hayatı güneş etrafında dönen doğal astronomi bilimi bir sır olmuştur; ama Floransalı, Assisli ve Côme kökenli

Primitifler, her yerde aynı olan ve durmadan Doğudan Batıya yol alan bir geleneğe sahip olan bu büyülü doğacılığı öğrenmeye girişmişlerdir.

Dinsel Resimlerde ve Müneccim Krallar tablolarında, bu resimler bir hayat esrarını dile getirmişler ve bunları, Sanatın her şeyden önce bir bilimin Hizmetçisi olduğu bir zamanın oğulları olarak göstermişlerdir; bu nedenle, tabloları, ruhun duygusal lifleriyle okunabilirlerse eğer, aynı zamanda ruhun yüksek rasyonel Bilimiyle de okunabilir. Bir renk, eğer kalbi büyülüyorsa, tam ve bilimsel bir titreşime tekabül eder, o titreşimde Sayılar-İlkeler birbirleriyle buluşabilir.

Bunları belirtirken, ateş taşıyıcısı Müneccimler geleneğinin, kayaların yüzeyinde, giysilerin üzerinde ve insanların kutsal ayinlerinde hâlâ yaşadığı bu ülkenin, aynı zamanda renkli sesi ve Doğasının görkemli titreşimiyle, aynı işaretlere, aynı biçimlere, aynı ışıklara ve aynı sırlara saplantılı bir yoğunlukla takıntılı olan Büyük Adamların resim dönemini hatırlatması bana çok ilginç görünüyor.

Doğa¹ nasıl ki mısırı kendi dairesi içinde ve işaretleri de ormanların içinde yarattıysa, dansçıları da kendi daireleri içinde yaratmıştır.

BİR İRK-İLKE¹

Tarahumaralarla son derece anakronik bir dünyanın içine giriyoruz ve bu bir zamana meydan okuma. Ne var ki, bu zamana yazık deme cüretini gösteriyorum ama Tarahumaralara yazık değil. İşte, Tarahumaralar, bugün tamamen unutulmuş bir terimi kullanırsak, bir İrk-İlke'yi içlerinde hissediyorlar, kendilerinin bir ırk-ilke olduklarına inanıyorlar, bunu birbirlerine söylüyorlar ve her durumda da kanıtlıyorlar. Bir İrk-İlke'nin ne demek olduğunu bugün kimse bilmiyor, eğer ben de Tarahumaraları görmemiş olsaydım, bu deyimın bir Efsane barındırdığına inanabilirdim. Ama Sierra Tarahumarasında birçok Önemli Antik Efsane güncel hale geliyor.

Tarahumaralar tanrıya inanmıyor, dillerinde “tanrı” sözcüğü yok; ama Doğadaki aşkınlık ilkesine derin bir saygı duyuyorlar; bu ilke Eril ve Dişil, tıpkı olması gerektiği gibi. Ve bu ilkeyi ilkel Firavunlar gibi başlarının üzerinde taşıyorlar. Evet, saçlarını çepeçevre sarmak için kullandıkları bu iki sivri uçlu alın bağı, onların kanlarındaki doğal ayrışmanın bilincinde olduklarını gösteriyor; Doğanın kendileriyle birlikte çalıştığı Eril ve Dişil güçlere kökensel olarak bağlı olduklarını ve kendilerini öyle hissettiklerini de gösteriyor.

Yine aynı şekilde, atalarının gerçek geleneklerini bilen Çinlilerin de, omuzlarında iki saç örgüsü vardır. Yine, Musa'nın taş heykellerinde alnına kabartılı işlenmiş, biri sağda Eril için, diğeri de solda Dişil için olmak üzere iki boynuz vardır; bazı Tarahumaralar da saçlarını boynuz gibi arkaya atarlar. Musa'nın heykelleri gibidirler, Maya ya da Totonak maskelerini anımsatırlar. Taşlaşmış bir göz sisteminin yeniden çağrıştırması adına, iki sivri uçla ya da iki noktayla alın üzerinde işaretlenmiş düşey yönde iki deliği vardır.

Tarahumaralı birçok Kızılderili, gerek hiçbir şey söylemedikleri için, gerekse bunun ne anlama geldiğini unuttukları için, bu düzenlemenin rastlantı sonucu olduğunu ve alın bağının saçlarını tutmaya yaradığını iddia eder. Ama ben alın bağlarını sivri uçları sarkacak biçimde diken Tarahumaralar gördüm; Peyote rahiplerini eril ve dişil doğayla ayin yaptıkları esnada, Avrupa şapkalarını yere attıklarını ve sanki bu jestle mıknatıs kutuplu Doğanın dairesine girdiklerini göstermek istiyorlarmış gibi, sivri uçlu alın bağlarını taktıklarını gördüm.

Bu ırkta tartışılmaz bir yaratıcılık var: Doğanın güçlerine yakın olan bir kişi onun sırlarının niteliklerini taşıyor. Ama bu yaratıcılık, deyim yerindeyse, iki yüzü keskin bir bıçak. Çünkü Tarahumaraların fiziksel olarak doğa kadar güçlü olmalarının nedeni, somut biçimde onunla birlikte yaşamalarındandır, çünkü onunla aynı kumaştan yapılmışlardır ve Doğanın tüm kendine özgü hareketleri gibi, ilk karışımdan doğmuşlardır.

Buradan hareketle, Doğal Bilinçaltının, onlarda, yalnızca yorgunluğun artışı değil, bütün zayıflıkların varlığını açıklayan önemli bir ilkenin doğal bozulmalarını da onardığı söylenebilir. Bir yandan, yaratıcılıklarını, ağaçların ve kayaların üzerine takıntılı bir cömertlikle fırlattıkları işaretlerle gösterirler, diğer yandan da bunu, bedensel erdemleriyle, yorgunluğa karşı hayran-

lık yaratan direnişleriyle, fiziksel acıya, ağrıya, hastalıklara karşı duydukları küçümsemeleriyle ortaya koyarlar.

Uygarlığı Tarahumara ırkının her zaman küçümsediği fiziksel kolaylıklara, maddi rahatlıklara indirgeyerek, Tarahumaraların bir uygarlığa sahip olmadıklarını söylemek yanlış olur.

Çünkü eğer Tarahumaralar madeni işlemeyi bilmiyorlarsa, hâlâ ok ve yay aşamasında iseler, yontulmuş ağaç gövdeleriyle tarlalarını sürüyorlarsa, toprağın üzerinde giyinik biçimde yatıyorlarsa, bu onların Doğaya ilişkin çok yüksek düzeyde felsefi bir hareket düşüncesine sahip olmalarından kaynaklanır. Bu hareketin sırlarını, Pythagoras'ın yaptığı gibi, Sayı-İlkelere ilişkin düşünceleriyle ustalıkla ele geçirmişlerdir. Gerçek şudur: Tarahumaralar, bedenlerinin hayatını küçümserler ve sadece düşünceleriyle yaşarlar; bunu söylerken onların düşüncelerin üstün yaşamıyla kesin ve yarı büyüsel bir iletişim halinde olduklarını söylemek istiyorum.

Her Tarahumara köyünün girişinde bir haç vardır ve köy dağın dört ana yönünde bulunan haçlarla çevrilidir. Bu İsa haçı değildir, Katolik haçı değildir; bu, uzamda bocalayan İnsanın haçıdır, kolları açık ve görünmez vaziyette dört yöne mihlanmış İnsanın haçı. Tarahumaralar, bununla, dünyaya ilişkin canlı bir geometri düşüncesini ifade etmişlerdir; İnsanın biçimi bile bu düşünceye bağlıdır.

Bu şu demek: Burada, geometrik uzam canlıdır; o, en iyi olanı, yani İnsana ait olanı yaratmıştır.

Her Tarahumaralı, geçerken, ölüm korkusuyla haçın dibine bir taş koymak zorunda hisseder kendini, bu boş bir inanç değil, bir bilinçlenmedir.

Bu şu demektir: Noktayı işaretle. Farkına var. Ters hayatın güçlerine karşı bilinçlen, çünkü bilinç olmayınca sen ölüsün.

Fakat Tarahumaralar gerçek ölümden korkmazlar: Beden, derler, yok olmak için yaratılmıştır; onlar manevi ölümden korkarlar ve bu korku da Katoliklerinki gibi değildir.

Tarahumaralı Kızılderililerde, Ruh G Geleneği vardır; onlar her şeyden önce gelecekteki kendi kizlerinin düşüşünden korkarlar. Olan şeyin bilincine varmamak, kizini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmak demektir. Fiziksel uzayın ötesinde, soyut bir düşüş tehlikesini göze almak demektir, etten kemikten arınmış insan ilkesinin en yüksek bölgelerinde rastgele dolaşma tehlikesine girmek demektir.

Onlara göre acı, günah değildir. Tarahumaralara göre günah yoktur: Acı, bilincin yitimidir. Bu felsefi sorunlar Tarahumaraların gözünde batının ahlaki düşüncesinin ilkelerinden daha önemlidir.

Tarahumaralar felsefeye takıntı derecesinde tutkundurlar; öyle ki bu takıntı, bir tür fizyolojik büyülenmeye kadar gider; onlarda yitik hiçbir jest yoktur, yani doğrudan felsefi bir anlamı olmayan hiçbir jest yoktur. Nasıl küçük bir ocuk büyüyor ve insan oluyorsa, Tarahumaralar da kesinlikle filozof oluyorlar; onlar doğuştan filozof.

Kullandıkları iki ucu sivri alın bağı, köken olarak Eril ve Dişil bir ırktan oldukları anlamına geliyor ama bu alın bağının bir anlamı daha var ve bu elbette tarihsel bir anlam. Puranalar, Doğanın Eril ve Dişilini yaratan bir savaşın öyküsünü unutmamışlardır, buna göre insanlar bir zamanlar, iki karşıt ilke glerinin birbirlerine karşı savaştığı bir savaşta karşı karşıya gelmişlerdir. Doğal Eril'in yandaşları ellerinde beyaz rengi taşırlarken, Dişilinkiler kırmızı rengi taşırlar; ve işte Dişil ırktan olan Finikeliler, bu ezoterik ve kutsal kırmızıdan, daha sonra sanayileştirdikleri ll rengini elde etmişlerdir.

Oysa Tarahumara ırkının bazen beyaz bazen kırmızı bir alın bağı taşımasının nedeni, iki karşıt gücün ikiliğini kabul etmelerinden değil, Tarahumara ırkının *içinde* Doğanın Eril ve Dişilinin aynı anda var olduğunu ve Tarahumaraların bu yanyana güçlerden beslendiklerini belirtmek içindir. Sonuçta, onlar felsefelerini başlarının üzerinde taşırlar ve bu felsefe, iki karşıt gücün eylemini yarı tanrılaştırmış bir dengede birleştirir.

ATLANTİS KRALLARININ AYİNİ¹

Meksika'nın Bağımsızlık bayramı olan 16 Eylül'de Sierra Tarahumara'nın içlerinde, Norogachic'de, Platon'un *Kritias*'ın sayfalarında anlattığı gibi, Atlantis krallarının ayinini gördüm. Platon, Atlantis krallarının, ırkları için umutsuzluğa düştüklerinde tuhaf bir ayine giriştiklerinden söz eder.

Atlantis'in varoluşu sadece birkaç efsaneden ibaret olsa da, Platon, Atlantislilerin büyülü bir ırktan geldiklerini yazar. Bence kökenlerini doğrudan Atlantalar'dan alan Tarahumaralar, tapınmalarını büyülü ayinlerle sürdürürler.

Bana inanmayanlar Sierra Tarahumara'ya gitsin: Kayaların masalsı bir görünüm ve bir yapı sergilediği bu ülkede, efsanenin gerçeğe dönüştüğünü ve masalın dışında başka bir gerçeklik olmadığını göreceklerdir. Ben Kızılderililerin varlığının, bugünün dünyasının zevkine hitap etmediğini biliyorum; bununla birlikte, böyle bir ırkın varlığı karşısında, bir şeylere geç kalan modern hayattır, Tarahumara Kızılderilileri güncel dünyaya göreceli olarak geç kalmamıştır.

Onlar ileriye atılan her adımın, tamamen somut bir uygarlığın egemen olmasıyla kazanılan her tür kolaylığın, aynı zamanda bir kayıp, bir gerileme içerdiğini bilmektedirler.

Sonuç olarak, gelişme sorunu her otantik gelenek için söz konusu değildir. Gerçek gelenekler, her türden gerçekliğin en gelişmiş noktasını temsil ettikleri için ilerlemezler. Gerçekleşebilecek tek gelişme, bu geleneklerin biçimini ve gücünü korumaktan ibarettir. Tarahumaralar da yüzyıllar boyunca yiğitliklerini korumayı bilmişlerdir.

Tekrar Platon'a ve yazılı yapıtlarının yansıttığı gerçek ezoterik geleneklere dönersek, Tarahumara Dağında, bu olağanüstü ve umutsuz kralların ayinlerini gördüğümü söyleyeceğim.

Platon, Atlantis Krallarının güneş batarken kurban edilen bir boğanın karşısında toplandıklarını anlatır. Bu esnada keşişlerin bazıları boğayı parça parça keserken, diğerleri de kanlarını bardaklara boşaltmaktadır. Krallar bu kanı içirler ve matem türküleri söyleyerek, gökyüzünde batmak üzere olan güneşin başı, yerde de kurban edilen boğanın başı kalıncaya kadar kendilerinden geçerler. Sonra krallar boğaların başını küllerle örterler. Matem türkülerinin tonu değişir, bir yandan da oluşturdukları daireyi daraltırlar. Tamamen gece olunca, kralların birlikte dile getirdikleri ayinde güneşe yapılan her yakarış, acı bir yakınmaya dönüşür, aleni bir tövbe havasına bürünür, bir pişmanlığı andırır.

Platon'un betimlediği ayinin anlamı budur. Norogachic'de de güneşin batışından az önce, Kızılderililer köy meydanına bir boğa getirirler ve ayaklarını bağladıktan sonra yüreğini çıkarmaya girişirler. Taze kan büyük küplere doldurulur. Kızılderili bıçağıyla sığırın içkembesini keserken boğanın acı içinde sırttır gibi ağzını açmasını hiç unutamayacağım. "Matachine"² dansçıları boğanın karşısında toplanırlar ve hayvan ölünce, hemen çiçekleri ve çiçekli kostümleriyle dansa girişirler.

Kızılderililer, bu et yığınının karşısında, çiçek, kızböceği, kuş dansı ve başka danslar da yaparlar. Ölmüş olan ve içinden kanlar fışkıran, satırlarla parçalara ayrılmış boğanın üzerine çıkan iki

Kızılderili, olağandışı bir görünüm sunar aslında, diğer Kızılderililer de krallar gibi giyinerek ve başlarına taktıkları camdan taçlarla, çiçek, kuş, rüzgâr, böcek danslarına girerler.

Danslar gece yarısına dek devam eder.

Matachinelerin dansına tüm köy katılır ama dansın her bölümünde bir kral vardır. Matachinelerin kralları nöbetle yapar bu işi. Her biri kendi mizacına göre dans eder.

O gün, doğrudan yere oturmuş ve keman çalan tek bir müzisyen vardı. Ama orkestra bir gitar, bir küçük davul, ziller ve demir çubuklardan oluşuyordu. Küçük davul savaşta kullanılan bir çalgıydı ve sesi bir dağdan ötekine yankılanıyordu.

Dans eden kralların başlarında camdan bir taç, mason üçgeni biçiminde bir önlük ve sırtlarında da dikdörtgen büyük bir pelelerin vardı. Yine ayrıca paçaları dizlerinin hemen altında ve üçgen biçiminde pantolonları vardı.

Matachine dansı kutsal bir ayin değil, Meksika'ya İspanyollar tarafından getirilen popüler dindışı bir dans. Ama Tarahumaralar dansa bir Kızılderili havası kazandırmışlar ve ona bir ruh vermişler. Bu dans, ilke olarak, rüzgâr, ağaçlar, karınca yuvası, azgın nehir gibi gerçek doğa hareketlerini taklit etse de, Tarahumaralarda tümüyle kozmogonik bir anlam da kazanıyor; ben tanrısal bir müziğin itkisiyle yeryüzü karıncalarının kaynaşmasını seyrediyordum izlenimine kapıldım.

Hiçbir Avrupalı kulağın ayırt edemeyeceği derecede olgun ve ince bir müzik sesiyle dans ediyorlar, sanki hep aynı ritimde yinelenen aynı ses dinleniyor gibi; ama zamanla bu benzer sesler ve benzer ritim içimizde büyük bir Efsanenin anısını uyandırıyor; gizemli ve karmaşık bir öykü duygusu çağırıyor.

Baş dansçı ritmi takip ederken organları burkular gibi eğilip bükülüyor ve dansı, ayakları dolaşan bir karıncanın yürüyüşünü taklit ediyor; dansçı parçalara ayrılıyor, sonra sanki ölçüsüzce

şışmış bir kurbağanın sarsak hareketleri gibi kıvrılıyor; sağ elinde, cam kıvamını almış kuru tırtıl halkalarıyla dolu bir asma kabağını tutarken, sol eliyle de çiçekli yelpazesini sallıyor.

Tarahumara müziği, sonsuz sayıda tekrara dayalı ölçülerden meydana gelen az sayıdaki bölümden oluşuyor. Ve her yeni ölçüde, baş dansçı yerinden kalkarak, eğilip bükülerek, sonra da hareket ettiği yeri terk ederek öteki dansçıların çevresinde dönmeye başlıyor.

Dansçılar iki gruba ayrılıyorlar ve her biri birbiri ardına yüzlerini baş dansçıya gösteriyorlar. Bunu ağlayan bir şövalye gibi, zırhlarına kuşanmış eski savaşçılar havasında yapıyorlar, sonra da ters yönde dönüyorlar. Baş dansçı her dansçının etrafında döndükten sonra tepinerek yerine dönüyor. Ve dansın bir bölümü böylece bitiyor. Ama bunu diğerleri izliyor ve bütün gece süren taşkınlık, güneşin battığı andan doğduğu ana dek sürüyor ve dansçılar asla yorulmuyorlar.

Birkaç genç ayakta, sıraya girmiş vaziyette, duvara yanlamasına yaslanmış biçimde duruyor, yani sırtları iç bölmeye dayanmıyor, ama bazen sol taraflarını, bazen sağ taraflarını gösterecek şekilde, arada bir, ormanda avcı borusunu andıran donuk bir çığlık atıyorlar; sesleri bir sırtlanın, hasta bir köpeğin ya da boğazı kesilen bir horozun acılı çığlığını çağrıştırıyor. Sürekli yayılan bir çığlık değil bu, aralıklı; ağızdan ağıza dolaşan ve karanlıkta bir çağrıya benzeyen insani gam gibi.

Güneşin doğuşuna kadar dans ediyorlar ve dans ettikleri esnada, diğer Kızılderililer boğanın bedenini parça parça taşıyor ve güneşin başı gökyüzünün içine girerken, boğanın sadece başını toprağın üzerinde bırakıyorlar. O zaman baş dansçı dansı kesiyor, dansçılar onun çevresinde toplanarak hep birlikte bir matem türküsüne başlıyorlar. Bir pişmanlık, bir dinsel tövbe ezgisi bu, bilmem hangi karanlık gücün, hangi öte varlıkların gizli çağrısı.

Sonra, bulundukları yerden çok daha uzakta bulunan bir yerde yakılan ateşin karşısına oturuyorlar, üstü örtülü ve kapalı bir yer burası, gece gibi, çünkü ayının ikinci bölümü buranın gizli olmasını gerektiriyor. İşte bu sırada, bardaklara doldurulan taze kanlardan onlara ikram ediliyor. Ve bütün gece sürecek olan dans yeniden başlıyor.

Bu kez boğanın eti parçalar halinde küplerin içine konuluyor ve küplerin üstünde de kadınların koydukları büyük haçlar var. Herkes taze kandan içiyor ve yeniden, binlerce defa daha kurbağa gibi hareket etmeye başlıyorlar. Yer yer uyuyorlar. Sonra keman sesiyle birlikte yeniden dansa başlanıyor. Erkekler uzaklardan geliyormuş hissi veren boğazlanmış çakal seslerini taklit ediyorlar.

Yaptığım benzetmeden çıkarılacak şeyler üzerine düşünelim. Şöyle ya da böyle, Platon, Meksika'ya kadar gitmedi ve Tarahumaralı Kızılderililer de onu görmediler; bu kutsal ayın düşüncesi- nin onlara aynı masalsı ve tarih öncesi kaynaktan geldiğini kabul etmek gerekir. Benim de burada önermek istediğim budur.

*(Marie Dézon ve Philippe Sollers tarafından
İspanyolcadan Fransızcaya çevrilmiştir.)*

***VOILÀ* DERGİSİNDE YAYINLANAN
BİR METİN**

KAYBOLMUŞ İNSANLARIN IRKI¹

Meksika'nın kuzeyinde, Meksiko'dan kırk sekiz saat uzaklıkta, saf bir Kızılderili ırk var: Tarahumaralar. Kırk bin kişi orada sanki tufandan önceki vaziyette yaşıyorlar. Birçok ilerlemeden bahsedilen bu dünyaya karşı meydan okuyorlar, çünkü ilerleme karşısında umutsuzluğa düşüldüğü kesin.

Bu ırk, fiziksel açıdan bozulması gerekirken, dört yüz yıldan beri kendisine saldırmaya gelen uygarlığa, melezleştirmeye, savaş, kışa, hayvanlara, kasırgalara ve ormana karşı direniyor. Bütün tıp teorilerinin aksine, karlarla dolu geçit vermeyen dağlarda çıplak yaşıyorlar. Onlarda komünizm kendiliğinden varolan bir dayanışma hissi şeklinde mevcut.

Ne kadar inanılmaz görünürse görünsün, Kızılderili Tarahumaralar sanki yeni ölmüşler gibi yaşıyorlar. Gerçeği görmüyorlar ve sihirli güçlerini uygarlığa karşı sahip oldukları küçümseme hissinden alıyorlar.

Bazen yerlerinden kıpırdama arzusuyla ve, dediklerine göre, aldatılan insanların nasıl olduğunu görme arzusuyla kentlere iniyorlar.

Kadınlar ve çocuklarla hayvanların bile cesaret edemeyeceği geçilmesi imkânsız yollardan geçerek kentlere geliyorlar.

Onları, çöken toprakların ve sellerin içinden, geçit vermez çalılıklardan, kat kat kayalık yerlerden, dik tepelerden geçip yollarına dosdoğru devam ederken görünce, ilk insanların doğal yerçekimi gücünü hâlâ koruduklarını düşünmeden edemedim.

İlk bakışta, Tarahumara ülkesi ulaşılacak gibi değil. Her yirmi metrede belli belirsiz izler var ama o da toprağın altında kayboluyor. Gece olunca, eğer kızıl insan değilseniz durmanız gerekiyor, Çünkü o vakitlerde, sadece kızıl bir insan nereye ayak basması gerektiğini bilir.

Tarahumaralar kente inince dileniyorlar. Çok etkileyici bir biçimde hem de. Evlerin kapı önlerinde duruyorlar ve etkileyici bir küçümseyici tavır takınıyorlar. Şöyle diyorlar gibi geliyor insana: “Zengin olarak sen bir köpeksin, ben senden daha değerliyim, suratına tüküreyim senin.”

İster sadaka verilsin, ister verilmesin, belli bir süre sonra oradan ayrılıyorlar. Sadaka verilince teşekkür etmiyorlar. Çünkü onların gözünde hiçbir şeyi olmayana vermek, bir görev dahi değildir, Beyaz Dünyanın ihanet ettiği fiziksel bir karşılıklılık yasasıdır. Bu davranışları şu anlama gelir: “Yasaya itaat ederek bizzat kendine iyilik ediyorsun, öyleyse sana teşekkür borçlu değilim.”

Bu şekilde dilenerek kazandıkları para dönüş için yiyecek almalarını sağlıyor, çünkü Tarahumara ormanında, paranın bir şeye yaradığını görmek mümkün değildir.

Kızılderililer, bizim iyi kalplilik adını verdiğimiz bu fiziksel karşılıklılık yasasını doğal bir biçimde ve hiç acıma duymadan uyguluyorlar. Bazılarının hiçbir şeyi yoktur, çünkü hasatları zarar görmüştür, çünkü mısırları yanmıştır, çünkü babalarından onlara hiçbir şey kalmamıştır; ama yoksullukları hangi nedenle olursa olsun, güneş doğarken bir şeyleri olan insanların evlerinin önüne gelirler. Alelacele bir biçimde ev sahibi hanım onlara evinde ne

varsa getirir. Ne veren ne alan birbirine bakar. Yedikten sonra, dilenen kişi teşekkür etmeden çıkar gider ve kimseye de bakmaz.

Tarahumaraların bütün hayatı erotik Peyote Ayini çevresinde döner.

Peyote kökü erdişidir. Bilindiği gibi erkek ve kadın cinsel organının birleştiği bir şekle sahiptir². İşte vahşi Kızılderililerin bütün sırrı da bu ayinde yatmaktadır. Bu gücü, üzeri kertiklerle kaplı olan kavisli, törpümsü bir tür tahta rende aleti sembolize ediyor gibi geldi bana. Peyote büyücülerinin onun üzerinde bütün gece ritmik bir şekilde sopalarını gıcırdatıyorlar. Ama işin en tuhaf yanı, bu büyücülerin iş yapma şekli. Bir Kızılderili, günün birinde, kendisinin rendeyi işlemeye çağrıldığını hisseder. Onu dağın kutsal bir köşesinde aramaya gidecektir, orada binlerce yıldan beri başka büyücülerin toprağa gömdükleri inanılmaz bir rende koleksiyonu vardır. Rendeler ağaçtandırılar, sıcak toprakların ağaçlarındandır, diye anlatırlar. Tarahumaralı, üç yıl boyunca bu rendelerin üzerinde vakit geçirecektir ve üçüncü yılın sonunda, gerçekte ayinin sahibi olarak geri dönecektir.

Bu tuhaf halkın hayatı işte böyledir ve hiçbir uygarlık asla ona tahakkümde bulunamayacaktır.

John FORESTER

**TARAHUMARALAR ÜLKESİNE
YOLCULUK'A EK¹**

İnsan bilincinin kendi kendisine sorular sorma hakkı vardır ve ben de dünyada gezerken kendi kendime, artık ortada ne bilinç ne de soru kalmayıncaya dek, geriye yalnızca tanrı düşüncesinden Kalbi her attığında fişkırان, anlatılması olanaksız, biricik bir kıvılcım kalıncaya dek birçok soru sordum.

Çünkü şeylerin mantığını kim anlamaya çalışırsa, Tarahumaların Peyote töreninde olduğu gibi, her algısı kumaş gibi haç biçiminde açılır; öyle bir yarıılır ki artık bu onun kalbi midir, bu haç ondan mı doğmuştur, ya da Ötekinin kalbinden mi doğmuştur bilinemez; o zaman, artık Öteki değildir, bir Başkasıdır, ama O'DUR, yani Alevlerin Tek Dağıtıcısı; onun dili, bir ikiz gibi çarpan kalbi kendi YARATICISINI tanıdığı zaman Sözün tadını devşirir!

Çünkü o zaman tanrı da, sorun da yoksa, bu demektir ki idrak edebilmek için ya da oluşmaya başlayan idrak durumunu parçalamak için kalp de yoktur ve idrak sürecinin tam ortasında bizzat kendisinin haç şeklinde parçalanışını idrak etmesi için de yoktur.

Çevremdeki insanların, düşünceye dönüştürölen şeyler hakkında yalan söylediklerini göre göre, yani düşüncelere kadar ilerlenebileceğini zanneden bu salakça reddedişı göre göre, sonunda

insanı terk edip çekip gitme ihtiyacı duydum; o zaman artık kendi kalbimle, özgürce ilerleyebilecektim; dikkatli bilincim karşısında, devirdaim halindeki Mutlaklıktan gelen, omurgalarımı delen ve sonra bir denizin kaşınması sonucu, kalbimin sinir ağlarıma fırlattığı imgelerin heyecanlarını devşiren ve onları yola koyan bu kumaş dalgası kalple ilerleyebilecektim.

Nedir Ben, hiçbir şey bilmiyorum. Bilinç midir? Adlandırılmayan şeyin, gizlice hazırlanan kötülüğün inanılmaz geri tepiş; çünkü BEN, kalp onu nihayet düğümlediği zaman gelir; seçildiğinde, şunun ya da bunun içinden çıktığında, bir şeye karşı değil bir şey *için*; korkunç olan, bütün ben olmayanlar, iblisler, varlığıma, Tanrı, anahtarını kalbime vermedikçe, gözlerimin önünde sürekli batmakta olduğunu gördüğüm bu varlığa saldırırken gelir BEN.

Çok istenildiği zaman Tanrı görülür ve Tanrıyı görmek demek yeryüzü duyumlarının küçük toprağıyla yetinip mutlu olmak değildir; bu duyumların işi gücü, dünyanın durmaksızın öldürdüğü ve yanılttığı bir benin ve bütün bir bilincin açlığını biraz daha arttırmaktır.

Bir gün Tanrıdan çok uzaktım, ama asla kendi bilincimden bu denli uzak değildim ve gördüm ki, Tanrı olmadan ne bilinç ne de varlık var; ve hâlâ yaşadığını sanan insan artık asla kendine dönemeyecek.

İşte bu şekilde Tanrıya doğru yönelerek Tarahumaraları keşfettim.

İnsan bilinci ve onun evrensel temsillerine ilişkin en önemli düşünce şudur: Mutlaklık, Sonsuzluk, Ebediyet; bunlar bu eski Kızılderili ırkta mevcuttur ve onlar güneşi layık olanlara aktarmak amacıyla kabul ettiklerini söylerler ve Ciguri ayinleriyle de bu kanıtın organik kapısını korumuşlardır; ve bu sayede varlıkları tiksindiren varlığımız, bedensel algılamaların ötesinde, Tanrısal

Yüreğin bizi çağırmak için helak olduğu bir dünyaya bağlı olduğunu bilmektedir.

Yeryüzündeki dinsel tarikat öğretilerinden kaç tanesi, birincisinden altıncısına kadar güneşleri tanımıştır bilmiyorum; ben bunlardan biricik kaynak olanı biliyorum, o da İSA PEYGAMBER, ama Meksikalı Tarahumaraların henüz birincisine gelmedikleri sanılıyor, halbuki onlar, adına Tanrının Oğlu denen bu Kaynağın ateşli imgesini içlerinde saklıyorlar. – TUTUGURİ rahipleri, “Bir gün,” der “Ulu Tanrısal Tabip, sanki Güneşin açık dudaklarından yani ARZULAYANIN, Ahiretteki Baba Tanrının dudaklarından doğmuşçasına ortaya çıkmıştır. Ve o güneşti, elinde Yüce Haçla ve vuruyordu; Güneşin İkizleri ve diğer güneş haçları Ondan doğuyorlardı ve Kutsal Haçların Ağzı tarafından, ışıklı bir ayın ekmeği biçiminde, sonsuzluğa kaydedildiği her Hecede dışarı çıkıyorlardı.”

Işık Haçı altı defa vurdu ve güneş uzayda yeniden ortaya çıktı. Sonuncusu solmaz nitelikteydi ve saftı, tıpkı denizin ve toprakların üzerinde görüldüğü gibi, ama birincisinde, gece ışığın içine girmişti, çünkü Arzulayanın oğlu Tanrı Babaya kadar yükselmiş ve onunla Sonsuzluğa doğru yürüyüşe geçmişti.

Oysa İsa Peygamberin gerçek Tarihi, ilk Hıristiyanlık hakkında Yeraltı Mezarlıklarından edinilen bilgilerde aktarıldığı şekliyle, gerçek Tarihtir; ayrıca ben, bilmem hangi çoktanrıcılığın içinde barındırdığı Ayinlerin kutsal anısının arkasında, bugünkü Tarahumaraların kendi Yol Göstericilerini tanıyıp tanımadıklarını anlamak istemiştim.

İsa'nın gerçek resminin bir örneğini onlara gösterdim; hatta Golgotha'ya doğru, İsa'nın çarmıha gerildiği yere doğru olan yürüyüşte Azize Veronika'nın başörtüsü üzerinde olanı gösterdim; ve TUTUGURİ Rahipleri, gizemli bir biçimde birbirlerinin

düşüncelerini sorduktan sonra, bana onun simasının gerçekten buna benzediğini söylemeye geldiler, Tanrının Oğlu bir zamanlar babalarının atalarına böyle görünmüştü.

Ve bu Tanrısal Tabip, yolculuklarında, Ahiretin kapılarını kötülüklere kapılmış ve bıkkın ruha yeniden açmak için bir bitki vermişti onlara. İşte bu bitki CİGURİ'dir.

Çünkü ruh da dünya gibi, sadece gündün geceye doğru gider; oysa sadece güneş ışıktan ışığa gider; onun için sadece tek bir gün vardır ve gece ondan her zaman uzak olan bir şeydir. Ama gece güneş olmadığını kim söyleyebilir? Gökyüzü bulutlarla kaplı olduğunda, bulutların üstünde güneş olmadığını kim söyleyebilir? Bugün insanların, benim güneşi gördüğüm kadar gerçek haliyle gördüğüm bu insan hakkında söyleyebilecekleri şey bu kadar; ben yağmurlu günlerde şüpheye düşmem! Bu insanı, dünya üzerinde bütün sevdiklerim benimle birlikte arzuladılar ve özlemle aradılar; onlar ve ben, biz, ölçülemez olanı, insanların gözü önündeki bu gezegen ortaya çıkıncaya kadar ve biz onun nihayet ortaya çıktığını görünceye kadar kuşattık, kaybolmuş bir gezegenin izindeymişiz gibi. Arkadaşlarım ve kardeşlerim arasında bu güneşin ortaya çıkışını her kim gördüyse, o da sonunda bunu anımsayacak ve böyle söyleyecek ve o gün ne kadar güzel bir gün olacak. Diğerlerine gelince, onlar Gerçeği örtemeyecek kadar, fazlasıyla, hayvanlara benzemiş olacaklar.

– Çoğu kez, gece, ruhun üzerine öyle fena yüklenir ki zorlanan ruh artık bıkar, nereden geldiğini, yukarıdan mı aşağıdan mı, ışıktan mı karanlıklardan mı geldiğini bilemez hâle gelir. İşte o zaman İsa Peygamber tarafından verilen Peyote işin içine girer. Ruhu kendi sırtına alır, onu yukarıdaki Ruhtan geldiği hâliyle, sonsuz ışığın içine yerleştirir; ve orada, Yüksekte, ona kendisiyle, kendi öz yeteneklerinin çoğul sonsuzluğu olan ve milyarlarca

olan ve adlarına varlıklar denilen bizlerin söndüğü ve kuruduğu anda başlayan bu sonsuz enerjiyi birbirinden ayırt etmeyi öğretir.

– Zihnin karanlıklarında ne kadar yükseğe çıkarsam çıkayım, hangi nedenlerle şunun ya da bunun için karar verme durumunda bırakıldığımın farkına varamıyorum hiçbir zaman. – Benimle ben olmayan arasında, henüz bitmemiş, yüzyıllardır devam eden bir savaş var. Hoşlanmadığım aldatıcı şeyler, çoğu kez Gerçekten çok daha kuvvetli biçimde baştançarıcı bir dirilikle bilincimi meşgul ediyorlar sanki. Çünkü eğilim benden önce geliyor: Şu ya da bu olma eğilimi, şu ya da bu gibi olma, şuna ya da buna benzeme eğilimi. – İrademin ve Eylemlerimin ve İrademin bilinçaltında, daima ben olmayan şeyle sürdürdüğüm o korkunç savaşın nedenidir bu. – Ama neyin gereği bilincimi seçmeye karar verdiğimi bana kim söyleyecek? İnsan İyiye ve Kötüyü, sanki bir güç onları kendisine dikte ettiriyormuş gibi yaşar; ama hiçbir zaman kendisini yargılamaya ve tercih etmeye sürükleyen o adsız dürtünün dağıtıcısı Kaynak olarak görmemiştir. İyi olanı yaptığı zaman bunu en iyi, en güven veren ve en çok tercih edilen olarak yargılar ama Kötü olanı yaptığı zaman ya da bir an bile olsa, bunu düşündüğü zaman, yoksa en iyi olanın kendisi olup olmadığını ve bunun nedenlerinin ne olduğunu sorar kendi kendine; hangi nedenlerle tam da bilincinde yitip gitmiş olan ve Kötülüğün hemen karanlıklara boğduğu İyi İyi olarak, Kötü de Kötü olarak tasarlandı; hâlbuki Tanrı, onun yaşadığını sandığından az biraz daha uzaktaydı ve usanmadan bunu ona söyledi. Ama Tanrı, onun hiçbir zaman dinlemek istemediği şeydi.

– İnsan kendisini Tanrıyı merak etmeden ve sorunsuz kabul edince, artık sadece hareketsiz bir robot oluyor; sıkıntı ve delilik yaratarak, her bilincin bırakıp gittiği ve hâlâ saf olan ruhun kendisinden kaçtığı hareketsiz bir robot oluyor; çünkü ruh, bu

Robotun Hayvan doğurma ve Hayvanın da edepsiz bir iblis doğurma anını deldiğini hissederek.

– Akıntıya karşı gitmem gerektiğini ve bilincimde kendimi geliştiriyor ve arzuluyor hâlde görebileceğim noktaya kadar gevşemem gerektiğini hissettim. Peyote beni oraya götürdü. – Peyote beni götürürken, ne olduğumu hissettim ve doğmadan önce onu savunmam gerekti ve benim kendi Benim, kötü düşüncelerin yalanına karşı Yüce olanda verdiğim savaşın sonucudur yalnızca.

Varlıklar şeylerin oldukları gibi olduklarını ve artık aranılacak hiçbir şeyin olmadığını tutuk tutuk boşuna kekelediler, bense onların ne yapacaklarını bilemez hâlde olmalarını ve uzun zamandır *ne söylediklerini bilmemelerini* çok iyi anlıyorum, çünkü onlar kendilerini fikirlerin akışlarına kaptırdıklarında ve bu tür durumlarda konuşmak için söz aldıklarında, kendilerini bulmak için nereye gittiklerini bilmezler.

Ve çünkü sonuçta yüzyıllardır, düşünürleri de kendileri gibi, Bilincin layık olacağı bu erdem gayreti karşısında, onu *nerede* kazanmak gerektiğini anladıkları anda, teslim olmaktadırlar.

– Bilinçaltım rüya görmek haricinde bana ait değil; acaba onda gördüğüm ve sürüncemede kalan her şey, Doğmaya çalışan belli bir biçim mi, yoksa benim reddettiğim ahlaksızlığın biçimi mi?

Bilinçaltı içimdeki İradenin öncelikli durumlarını dışarı çıkaran şeydir, ama orada kim hüküm sürüyor çok iyi bilmiyorum; ve sanıyorum ki bu ben değilim, bu içimde düşünen ve bedenimdeki ve kendi ben'imdeki benim yerimi almaktan başka dünyada bir uğraşı ve düşüncesi olmayan birbirine hasım İstemler dalgasıdır.

Ama kötü Eğilimlerin beni hırpaladığı Ön-Bilinçte, bütün bu kötü eğilimleri yeniden görüyorum; ama bu kez, bütün bilincimle silahlanmış biçimde bana akın ediyorlar; ne önemi var ki, çünkü ben kendimi artık orada hissediyorum.

Peyote beni bilinçaltında tutacak ve insanın durumunun da üstünde, bilincimin nereden geldiğini bileceğim; ve ayrıca, kendisini takip eden Kötüye karşı İyiye çağırdığı tarafa doğru sarılma gücünün hangisi olduğunu da bileceğim.

“İyi ve Kötü,” diyor Ciguri rahipleri, bunu daha sonra İsa’nın Mistikleri de yeniden söylemişlerdi, ama bu kez duyumlarla ve düşüncelerle değil, kıyıma uğramış olmanın kanıtıyla ve yaralarının deneyimiyle; ayrıca İyi ve Kötü birbirine zıt dokular ve iki farklı ilke değildir, İyi var olan şeydir, Kötü ise olmayan şeydir; yaşamayacak olandır, sürmeyecek olandır. İnsanın Beni buna her zaman inanmayacaktır. Ama onun bu bilime ulaşması gerekiyor.

Ve öyle görünüyor ki, Peyote Dansının amacının kökeninde (aslında bu İsa tarafından insana verilen Bitki hakkındaki bilgilerin törensel Ayin şeklidir) insanı bilincine ulaşmaya davet etmek vardır, çünkü insan yardım almadan buna karar veremez.

Bilincin sürekli kefaretni ödediği ve Saflık ve Günahkârlık görüntüsünün üstüne sürekli doğduğu, dışa doğru çıkıntı yapan bu iştah kabarmasında, kabul ettiği ya da reddettiği şeyleri ruhun tanınması için binlerce deneme gerekir.

Varlığın sınırlandırılmaz kötülük eğilimiyle yaşadım ve doğdum: Ne olacağım, nereden geldim, nereye ve nasıl gideceğim? Ve öldüğümde bile, seçimimi yaptım mı yapamadım mı, mücadele ettim mi, karşı koydum mu koyamadım mı, bilemeyeceğim. – Ama en uç olana doğru, açılıma doğru, çoğalmaya doğru olan atılımlarımda, bu utanç verici olanın hesaplanmasına iğrenç bir erotizmin imasının karışıyor olması mı gerekir durmaksızın?

Ben artık şeyleri o iffet ışığında, doğdukları haliyle bir daha asla göremeyecek miyim? Bu saf var olma ve saf yaşama eğilimi-me niçin sadece bu Günah içinde ve Günah ile varolmanın kirli özlemi karışıyor?

Bugünün insanı edepsiz ve kirli. İğrenç olanla Yüce olanı aynı düzleme koyuyor, erotizmi de, Şiiri de.

Bir gün, benden kaynaklanmadığını hissettiğim, ama tıpkı Gerçekliğin düzenini bozdukları gibi bilincin yakasını bırakmayan ve onu kirleten varlıkların adice biraraya getirilerek bana zorla kabul ettirildiğini hissettiğim bu iğrenç bağımlılığı başımdan atmak istedim.

Meksika dağlarında, Kanayan Büyük Bir Kalbin kıvılcımlarının parladığını gördüm. Yukarılara çıkarken, kendimi, tıpkı denizin kolları tarafından yakalanmışçasına, şeylerin güven vermeyen benzerliklerinin dışına atıldığımı; ve aynen kendim gibi, nihayet ben olarak, Öz'ün Gerçeğinin içine yayıldığımı gördüm.

Ciguri'nin arkasında yapma ve gerçekleştirme var, kan dolgunluğu, doyumun bolluğu var.

Ama Ciguri'nin derinliğinde ve bu Kıvılcım Saçan Yürekte bir resim var ve bu resimde İSA'yı tanımazlıktan gelemedim. Değişmez Olanın Bütünsel Algılaması, Haçın tamamı, değişmez bir biçimde, bıkınlığın Dört Yönünde dinginleşiyor.

İSA – PEYOTE ile insan bedenini *işittim*, Ebedi Tanrının dört köşesindeki gürlmeleri, Dalağı, Karacığeri, Akciğeri, Be-yini. – Ve organik durumların hangi olağanüstü gereklilikten kaynaklandığını.

Oysa organlarımı içeriden boylarına göre yerleştirtince, parçalanmış kanlı bir organ gibi, İsa'nın Çarmıhı delişini gördüm; insan bilinci bu sayede, bu kanın erdemi sayesinde, kendisinin ve Sonsuzluğun sığılıklarını tutabilmiştir.

İşte bu haç bana insan bilincini açıkladı. Ve Ciguri sayesinde her durumun ve her formun en yetkin örneklerinin en ürpertici sarsıntı noktasına varıncaya dek şişirildiğini gördüm; artık o zaman insan ruhu, Günah figürüne benzeyen bu koyuluğun içine düşeceği düşüncesi aklına geldiği anda dörde bölünmüş olacak. – Çünkü insanın bilincinde tutarlı olması demek, kendisini Günahın üstünde tutması demektir. – Sonsuzluğun sığılığını asla terk

etmemeyi bilen şeyi bilinç olarak adlandırma hakkına sahibizdir yalnızca. – Bu olmadan, insanoğlu kendisinin hâlâ yaşadığına kuvvetle inanıyor olsa da, Yalvaçlar kendisinin daha yeni sayıklandığını gördükleri vakit, yok olup gidecektir.

Ciguri-İsa ile birlikte, yükseklerdeki iri bulutların içine karışarak, bilinç ve varlık olan her şeyi gördüm; ve altta da, önemsiz şeylerin içinde, insanın küçük düşmüş bilincinin, cinselliğin kalıbını döktüğünü sandığı imgeyi gördüm. – Çünkü bu imge günahın kendisidir. – Ve ona dokunmak demek, boşluğun içinde yok olup gitmek için varlıktan kaçmak demektir.

Peyote deneyimi beni bu şekilde boşluktan kurtardı ve haç spazmından kurtarınca, (o esnada kalbim açılırken değişmişti), şeylerin arkasından, Sonsuzluk Bakiresinin beni vurduğu yere gittim, sonra geri dönünce, düşüncelerimle yıldırıma çarpılmış gibi tekrar yeryüzüne çıktım.

Tanrıya ait hiçbir şeye dokunmamıştım kuşkusuz, çünkü Tanrısallığa fiziksel bir deneyim yoluyla ulaşılmaz; ama temel Yasalardan birini anlamıştım, bu yasalar sayesinde onun Gücü, yayılarak varlığın kalıcılığını düzene sokmuştu; bu onun Saflık olarak kalıcılığıdır.

İffetli olmak ya da yok olmak, işte dağlı Tarahumaralarda ben bunu anladım, ama Kötülük bunu onlara unutturmuştu.

Ve bu Yasa benim için değil, eskiden beri ve ebediyen olmak üzere bütün insanlar için yapıldı. Onu tekrar göreceğimizi ve şimdi kaybolmayacağını biliyorum. – Ve insan yeryüzünden çekip gitmeden önce, bu Yasadan dolayı, kan ter içinde kalacak.

Tanrıya gelince, dünyada hiçbir şeyin bozamayacağı bu Bütünsel Kesin Yücelik, Gerçekliğin değil, bulduğumuz Gerçek olmayanda gizlidir, Gerçekliği alışılmış bilincin dışındadır. Yüce Tanrısal Gerçeklik, her insanda kalbinin derinliğindedir; ve kalbe göre Aşk, *sevmek* anlamına gelir. Ama Gönülden sevmek,

almadan vermek anlamına gelir. – Duyuların yapamayacağı bir şeydir bu. – Ve yeryüzü dünyasının gerçekleştirmeyi reddettiği şeydir.

Tanrı yok diyenler, kalbi unutan insanlardır.

Kalbin bitimsiz çözeltisi, Kötülüğün dünyalarda öldürmek istediği şeydir. Oysa bu çözeltinin içinde kıvrımlar, kalınlıklar, tözler, örgüler vardır; ve her kalınlık bir düşüncedir; düşünce, kalbin bir durumudur ve ruhu olan bir varlıktır ve duyulabilirliğin her hâli Tanrıdan çıkmış bir tözdür; ve her Tözün Kaynağı bu Veren Kalptir, yani Varlık Tözü Dağıtıcısıdır; ve Sonsuzluğun çoğul biçimiyle Varlığa tözünü verendir. Nerede ölebilir ki o, O ki öldürülememiştir. Çünkü sonsuzcasına Yeniden Doğan Düşüncedir; üstelik Tanrı Bir Kişidir. Ve bu kişi, yani o bitmez tükenmez Aktif Varlıktır; her uykunun ve her rüyanın üstünde, Ondan en uzak noktada, daha sonra vereceği şeyi içer! Daha sonra. Sözü aşk kıvılcımları halinde parıldadığı bu daha sonrada, Oğlu, sönüp gitmeyecektir.

Bunu izleyen yıl, bu Sonsuz İyiliksever Tanrıyı İrlanda'da aramaya gittim.

EK

Ciguri rahiplerinde, garip bir biçimde Tanrı Lütü öğretisine benzeyen garip bir öğreti vardır ve bu öğreti, iki yüz yıl önce çok sert mücadelelere neden olmuştur. Fakat sadece bilinç tartışmalarına ya da sözlü tartışmalara değil, İsa'nın ölümünü izleyen yıllarda gerçek anlamda en kötü mücadelelere neden olmuştur. Fakat bu mücadeleler unutuldu. Ama yine de...

Ciguri Rahipleri, "Peyote herkese verilmez ve ona ulaşmak için Tanrının İyi Kulu olmak gerekir," diyorlar. Çünkü Ciguri kendi bilimini kıskanan bir Tanrıdır ve bilimin unutulmasına müsaade etmez. Oysa Peyotenin aşılmasına yardımcı olduğu durumlar son derece kesin baş döndüren durumlardır. Çıkarken her kim ondan bir şeyler kaybettiyse, Söz hakkına sahip olamaz, çünkü istemeden Öz hakkında yalan söyleyecektir. Ve Öz Tanrının himayesindedir.

Ama Ciguri kendi kendini savunur ve her kim ki ona yeterince saf bir bilinçle girmemişse, korumak için çırpındığı bilincinin öze ilgili bütün bölümlerini Sonsuzluğa teslim eder. – İğrenç olana gelince, o kapıda kalır. Ve kötü bir bilinçle Peyote'nin içine girmek demek, korkunç bir düzelmeye maruz kalmak demektir.

PEYOTE HAKKINDA BİR NOT¹

Peyote'yi Meksika'da dağda içtim, bir paketim vardı ve bana Tarahumaralarda iki üç gün yetti, o zaman hayatımın en mutlu üç gününü yaşadığımı düşündüm.

Artık canım sıkılmıyordu, hayatımda bir neden aramıyordum ve bedenimi de taşımaktan vazgeçmiştim.

Hayatı keşfettiğimi anladım, benim görevim ve varlık nedendir buydu ve artık hayal etmediğim zamanlarda canım sıkılıyor ve Peyote bana hayal etme gücü veriyordu.

Bir kişi geldi ve içimden bir hamlede Peyote'yi çıkardı.

Onu gerçek bir life dönüştürdüm ve bir kişinin cesedi lime lime doğrandı ve bir yerlerde lime lime vaziyette bulundu.

rai da kanka da kum

a kum da na kum vönoh

Şu dünya ötekinin tersi olmadığına göre ve hatta yarısı kadar bile olamadığına göre bu dünya aynı zamanda komuta manivela-sını elimde tuttuğum gerçek bir makine dünyası olduğuna göre, gerçek bir fabrikadır ve anahtarı mizah-bebektir.

sana tafañ tana

tanaf tamafts bai

TARAHUMARALARLA İLGİLİ MEKTUPLAR

JEAN PAULHAN'A

Paris, 19 Temmuz 1935

Sevgili Dost

Bilmem anımsar mısınız, bir gün size Meksika gezisi projemden söz etmiştim, – bunun benim açımdan ivedi bir gerekliliği vardı ve size şöyle demiştim: Louis Massignon beni yönlendirip olanakları kolaylaştırma imkânına sahip; şöyle yanıtlamıştınız: Louis Massignon'un Meksika'yla ne ilgisi var?

Bu projenin somutlaşması gerekiyor, benim için çok şey yapabilirsiniz, azıcık da olsa -bu kez- istemeniz yeter ve kuşkusuz Louis Massignon'un yaptığından daha çok şey yapabilirsiniz.

Uzun zamandır, Meksika'da, Cortés öncesi uygarlığa dönüş yanlısı temel bir hareketten söz edildiğini duyuyorum. Bu bana oldukça etkileyici görüldüğünden Meksika'dan dönen ve orada Fransız okulunda staj yapan Robert Ricard'dan bilgi aldım.

Bu bilgileri geniş, *temel bir projeyle* besledim ve buna bir biçim verdiğimi, yani gerçekleştirme fırsatı bulduğumu sanıyorum. Nasıl olacağını açıklayacağım ama, Jean Paulhan, bütün bunlar gizli kalmalı, sizinle, benimle ve bana yardımcı olabilecek kişiler arasında kalmalı.

Belki fazlasıyla yanıliyorum ama Cortés öncesi uygarlık, dinde ve eylemlerde, her yerde yaygın olan simgelerin yaratıcısı; ve bütün uygulamalara yol gösteren bir tür canlı totemcilikle ifade bulan Metafizik kökenli bir uygarlık.

Bu Cortés yanlısı hareketin, peşinde olduğu büyüünün bilincinde olduğunu sanmıyorum, ama Profesör Rivet'nin öğrencisi olan Robert Ricard'a projemi ve düşüncelerimi açıkladığımda bana şunları söyledi: "Bu insanlar aslında neyin arayışında olduklarını bilmiyorlar. Onlara yol gösterebilirsiniz. Ama oraya gitmek gerekir." Tam da benim tasarladığım gibi. Profesör Rivet kendisine benden söz eden Robert Ricard'a şu yanıtı vermiş: "Para yok. Ama zaten kimsenin parası yok." Meksiko'da ve birkaç kentte verebileceğim bir konferans projem var. Bu konferansların konusu tiyatro ile uygarlık ve kültür ilişkileri olacak, ve sanıyorum bu çok güncel bir konu. Hatta şunu söyleyeceğim, tiyatro bir kültür edinmemize ve *ivedi bir biçimde* bunun olanaklarını sağlamamıza yardımcı olabilir: Kültür, kitaplarda, resimlerde, heykellerde, danslarda değildir, sınırlardedir; sınırların, organların duyarlı akışkanlığındadır, uyuyan bir *manâ*'dadır ve bu *manâ*, ruhu ivedi bir biçimde, en yüksek seviyedeki bütüncül bir alımlama durumuna getirebilir ve ona en saygın, en değerli, en etkili ve en katıksız anlamda tepki göstermesini sağlayabilir. Benim algıladığım şekliyle tiyatro, bu *manâ*'yı harekete geçirebilir – *işte Fransa'da düşünölenler*.

Kültürün Savunusu İçin Yazarlar Kongresi'nin görüşümü açıklamak amacıyla beni davet ettiğini biliyorsunuz kuşkusuz, ama ben bu insanları temel kültür kavramından o kadar uzak hissettim ki, onların arasında kendimi farklı buldum. Bunu size kültüre ilişkin bir düşünceye sahip olduğumu ve Fransa'yla karşılaştırıldığında daha acemilik evresinde bulunan bir ülkeye, bunu sunmaya gitmenin fena bir şey olmadığını söylemek için

yazıyorum. Ayrıca, burada bulunan bizler için, birinin, tümüyle büyüğü bir natüralizmden tapınak heykellerine, onların biçimlerine, hiyerogliflerine ve özellikle toprağın altına, yeraltına ve havaya giden yollara dek her yerde yaygın olan bir tür doğal etkiden geriye Meksika'ya ne kaldığını *incelemek ve araştırmak* için gitmesi düşüncesi bana hiç de fena görünmüyor. Bir ülkenin canlı mirasından ve zenginliklerinden canlı bulgular elde etmek ve onun gücünü doğrudan solumak için o ülkeyle böylesi bir ilişki kurmaktan başka hiçbir şey anlamlı olamaz. Ben Meksika'da hâlâ hareket halinde olan ve Kızılderililerin kanını rahatsız eden güçler olduğuna inanıyorum. Bu nedenle, ne hükümetin kendisinin ne de yabancı ülkelerdeki Fransız kuruluşlarının parası olmayınca, projemi *Paris-Soir*'a sunmaya gittim ve rastlantı sonucu karşılaştığım bir müdür bu durum karşısında çok heyecanlandı (abartmıyorum, biliyorsunuz) ve bana şunları söyledi: "Az ya da çok bir resmi göreviniz olsun; *Paris-Soir* sizi Meksika'da geniş bir röportaj yapmakla görevlendirecek. Beş-on bin frank kadar avans verecek." Bunun üzerine bazı çevrelerde etkili olan Massignon'u görmeye gittim, bana şunları söyledi: "Sizin edebi kimliğiniz böyle bir şeye layıktır gerçekten, böyle bir görevi gerçekleştirme hakkına sahip olabilirsiniz, yabancı ülkelerdeki Fransız kuruluşlarıyla ilgilenen biri var, bu Jean Paulhan'ın arkadaşı Jean Marx'dır. Onu görmeye gidiniz."

Jean Paulhan, sizi görmeye geleceğim, hayatımın çok önemli bir kavşağında olduğumu hissediyorum ve benim için çok şey yapabilirsiniz. Konferansçı olarak ne yapabileceğimi biliyorsunuz. Benim hayal ettiğim tiyatro, belki içimde tuttuğum tiyatro, oyuncular olmadan dile geliyor, çünkü oyuncular bana ihanet edebilirler. Bana bir dizi konferans görevi verilmesinin sağlanması, Dışişlerinin beni resmi bir unvanla görevlendirmesi çok zor olmasa gerek. Hatta bu o kadar kolay ki, onlara hiç masraf çıkar-

mayacak, çünkü bana röportaj ve yolculuk ücreti zaten verilecek. Sonuçta bu sadece bir formalite. Eğer yapabilirsiniz, çünkü bunu yapabilirsiniz, Jean Marx'dan resmi görevlendirme yazısı almamı sağlayınız, bunun çok önemli, belki de olağanüstü şeylere vesile olacağını hissediyorum.

Eğer Paris'te olsaydınız bütün bunlar çok kolay hallolacaktı, ama Paris'te değilsiniz. Eğer ona telefonla ulaşabilirsiniz, bu mektuptan daha kolay olacaktır. Eğer telefon edemezseniz, ne yapmam gerektiğini, bir tavsiye mektubu yazarak kimi görmem gerektiğini bana bildiriniz, ama önce sizin mektubunuzun bana ulaşması gerek; sanıyorum Gide bu başvuruya destek verecektir. Görüyorsunuz, hâlâ kendi yolumu ARAMA gayreti içindeyim. Tiyatro (*The Cenci*) maddi ve sosyal açıdan çok yorgun düşürdü beni. Şimdi sosyal açıdan yararlı olma fırsatı yakaladım ve bunda bana yardımcı olmanız mümkün. Kuşkusuz olacaksınız da. Ama bu kez sevgili Jean Paulhan, mutlaka başarıyla sonuçlanması gerek. Eğer Jean Marx'ı görmem gerekiyorsa, önceden sorunum hakkında olumlu anlamda haberinin olması önemli. Biliyorsunuz, derine, en derinlere kadar düşünüyorum. Bu mektup size bütün bunları iyi açıklayamamış olsa bile, durumumu tahmin ediyorsunuz sanıyorum. Yapabilecekleriniz için teşekkürler, ayrıca özür dilerim.

ANTONIN ARTAUD

Her zaman sizin sadık dostunuz, üç kez teşekkürler.

JEAN PAULHAN'A

Meksiko, 23 Nisan 1936

Sevgili Jean Paulhan,

Hayatım burada mucizeyi andırıyor diyebilirim. Yola çıkabilmek için Transatlantik Şirketi'nden almak istediklerimi aldıktan sonra, şimdi de, yolculuğumu sürdürmek ve kendimi Meksika'nın içine atıvermek için hükümetten, değişik kuruluşlardan, Üniversiteden gereken parayı aldım. Dönünce size epey şaşırtıcı şeyler anlatacağımı *umuyorum*; bunlar herkese dünyanın ikizi, üçüzü olduğunu gösterecek ve her şeyin planla ve bölgele-re göre yolunda gideceğini gösteren şeyler. Götürülüyorum ve BAKILIYorum. Söyleyebileceklerim bunlar. İnanılmaz maddi sıkıntılarım oldu ve çok uzun sürmedi. Üst üste binen bir dizi olayın içinden çıkmasını bildim, ama hepsi etrafımda canlı ve uyanık bir gücün varlığını kanıtlıyor. Olayları tanıdığınız zaman kuşkulandırmıyorsunuz.

Meksika şaşırtıcı bir ülke: Güçleri yedekte tutuyor, onları, deyim yerindeyse çıplak tutuyor. Buraya gelmeyi düşünmekle kesinlikle yanılmadım. Sadece şu var, her yerdeki gibi zaten, bir

yanda resmi görevliler bir yanda da diğerkleri. Diğerkleri o kadar güçlü ki, resmi olanlar bundan şaşkınlığa uğramış durumda.

Rica ediyorum, tiyatro hakkındaki kitabımın artık yayınlanması için, gecikmeden yayınlanması için Gallimard'a ısrar ediniz. İçinde, herkesin okuması gereken, ama dergilerde yayınlandığı için okuyamadığı birçok makale var. Ayrıca Zamanın Çarkı döndü. Bu kitabın içerdığı birçok şey güncel oldu. Diğerk bölümleri de, insanların bilinçlerinin değıştirdiğı şeylerle ve onların bilinçlerini etkileyen hep aynı nesneler olmadığı için güncellikte ön sırada yer alacak. Kitabın doğasında var olan soyut yanından dolayı ince ve yabancı olan şey, sunum ve biçim değıştirmeden ansızın somutlaşır. Sevgili Jean Paulhan, yaş almanın önemli olduğunu ve düşüncelerimin başkaları tarafından kullanıldığını görmenin biraz canımı sıktığını anlıyor olmalısınız. Meksika'da gördüklerim hep doğru yolda olduğumu gösteriyor bana. Sadece ticari amaçlar uğruna, şu sıralarda herkesten önce düşündüklerimden bir yarar sağlayamama durumunda kalmam gerekmiyor. Bu bana ahlak dışı görünüyor. Size söyledim ve yeniden soruyorum. Bu kitaptan André Gide'e, André Malraux'ya söz ediniz. Onlara bundan söz ettiğinizde, onların da müttefik olmaması mümkün değil.

Burada, Hükümet, metinlerimin çevirisini yaptırıyor ve bölüm bölüm yayınlıyor. Kültür, Gelenek, Büyü, Meksika, Yazgı hakkında yeni şeyler yazdım. Paris'te sonuçta başarısızlıklarım oldu. Metinleri size bırakarak ayrıldım: Hiçbiri yayınlanmadı. Herkes kitabımın özünü emdikten sonra, on yıl sonra yayınlanacak; ve ben de o zaman, hep söylemiş olduklarımı söyleyerek, kendi kendimi taklit ediyor havasında olacağım. Böyle olması mümkün değil. Ben, kitabım *Tiyatro ve İkizi*'nde yer alan ve *Mesures* dergisine ayrılan iki makalenin, temel düşüncelerle, yeni düşüncelerle, gerçek bir bilimin temelleriyle, tümünden yitmiş bir

gelenekle bağlarını yeniden kurma olanağı içerdiğini, *küçük çapta* söyleme cesaretini gösteriyorum. İnsanların temel şeyleri aradığı sırada, tanrı bilir, bilmem hemen para getirecek, ama yarını olmayan şeyleri basmak adına, temel kitapları, yapıtları dışlama sırası değil; bu konuda Gallimard ne düşünürse düşünsün, *Tiyatro ve İkizi* gibi bir kitap, eğer akıllı bir propagandayla gereken yerlere gönderilebilirse para getirebilir. Yüzlerce örneği sadece Meksika'da satılacak. Gallimard bana para vermesin varsın, yeter ki kitabı yayınlasın.

Bu anlamsız direniş karşısında, ne kadar çok öfkelendiğimi size nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum.

Gallimard'ın şunu bilmesi gerek: Devrim her yerde yayılıyor ve bu, kültür için, kültürün İÇİNDE bir devrim; artık geleneksel ve büyü özelliği olan tek bir kültür var, ayrıca delilik, ütopya, gerçekdışılık ve saçma birer gerçeklik olacaktır. Meksika'ya bir göz atmaya gelsin: Birçok şeyin, öldüğü ve unutulduğu halde günümüzde hâlâ yaşamakta olduğunu ve bugün bir cesede sarılı kalmanın işe yaramadığını anlayacaktır. Ayrıca, bu tür sürekli olabilen deliliğin temellerini içeren yapıtlara sarılmak daha akıllıca olur. Umarım, sevgili Jean Paulhan, sizden *Tiyatro ve İkizi*'nin yayınlandığını ya da yayınlanacağını haber veren, en azından bana yayın tarihini belirten bir mektup alırım.

Çok ciddi, çok ürkütücü para sorunlarım oldu, size yeniden söylüyorum, tanrı bana mucizevi biçimde yardım etti. Sizden şimdi kitabımın yayınlanma sorununu Gallimard'a parasal açıdan değil, düşünsel ve ahlaksal açıdan gerekliliğinin altını çizerek iletmenizi istiyorum; *kitap parayı daha sonra getirecek*.

Meksiko bir deprem kenti: Bu kent, bitmek bilmeyen ve hemen taşa dönüştüren bir deprem demek istiyorum. Sözcüğün

fiziksel anlamında. Yapılar dizi dizi sıralanmış ve cepheleri Rus dağlarını ve kızakları anımsatıyor. Kentin toprağı tümüyle mayın döşenmiş gibi, bombalarla çatlak çatlak olmuş gibi. Ayakta kalan tek bir ev, tek bir kilise ve çan kulesi yok. Kentte 50 tane Pisa kulesi var. İnsanlar da kent gibi sallanıyor, onlar da parça parça görünüyor, duyguları, buluşmaları, iş hayatları (*asundos*) hepsi sonsuz bir yap-boz gibi; bazen yumak yumak oluyor, bazen de bir düzen oluşturabilmesi insanı şaşırtıyor.

Meksika'da inanılmaz bir ırk karışımı var: Kızılderililer Kızılderililerle, Mayalar Azteklerle, Aztekler Zapoteklerle, Zapotekler Taraskalarla, Taraskalar Totonaklarla, Totonaklar Otomislerle, Otomisler Huazteklerle, Huaztekler Zakateklerle, Zakatekler Kakşikellerle, Kakşikeller Avrupalı Melezlerle, Avrupalı Melezler Avrupalı Melezlerle, Avrupalı Melezler Yakilerle, Yakiler Ki-Ka-Pularla, Ki-Ka-Pular da her şeyin Hiçbir şeyiyle; ve ne zaman ki Hiçbir şey'e ulaşıyor, o zaman baş edilmez Serisler, etyemez Tarahumaralar, sayıları 300'ü aşmayan ve Be-yazların *hüküm giymiş boyunduruğuna* tanık olmamak için ölen Lakandonlar çıkar karışımıza.

Bütün bu ırklar iç içe kaynıyor; kaynıyor diyorum çünkü birbirlerine dolanıyorlar, boyun eğiyorlar, melezleşiyorlar ve ölüyorlar. Hem isyan hem teslim, hem boyun eğme hem başkaldırış var. İçlerinde beyazlarla yatmamak için anneleriyle yatanlar var, ama Anneler kısırlaştığı için artık ırkı beslemiyorlar ve ırk da, *herkesin Annesinin oğullarının üzerinde her zaman bir peso olması için özen gösterdiği* bir ülkeye gidiyor.

Hükümet politikası *Kızılderili yanlısı* değil, yani Kızılderili bir anlayışta değil. Gazeteler her ne kadar öyle yazsa da Pro-Kızılderili değil. Meksika, Kızılderili olma, yeniden Kızılderilileşme çabasında değil. Hükümet Kızılderilileri *insan olarak* koruyor yalnızca, onları Kızılderili olarak savunmuyor.

Devrim'den beri, Kızılderili artık Meksika'nın paryası değil; işte hepsi bu. Ona ayrı bir yer ayrılmadı. Hatta daha fazlasını söyleyeceğim: Onların törenleri, ayinleri korunmuyor, geleneklerine ve göreneklerine saygı göstermekle yetiniliyor; ikisi birbirinden farklı. Resmi olarak ırk önyargısı, az ya da çok bilinçli, aşılmış da olsa, ama bu *genel olarak*, öyle bir düşünce yapısı var ki, bu anlayış Kızılderililerin hâlâ aşağı ırk olmasını istiyor. Bununla birlikte, Kızılderililer vahşi olarak görülmeye devam ediyor. Kızılderili topluluk ilkel olarak değerlendiriliyor ve Meksika'da, "ilkel Kızılderilileri batılı bir kültür anlayışına varıncaya kadar, uygarlığın (UĞURSUZ) nimetlerine ulaştırılincaya kadar eğitme" hareketi egemen.

Burada adına Köylü denilen ve Kızılderili yığınların önünde Karl Marx'ın İncil'ini vaaz eden usta hocalar var.

Ama Karl Marx'ın İncili karşısında sözde eğitimsiz olan Kızılderili yığınlar, Cortés'in çocuksu vaazları karşısında Moctezuma'nın düşünce yapısındalar. Dört yüzyıl boyunca, aynı ebedi Beyaz yanlışlık durmadan yaygınlaştı. Sayıca azalan, hasta, ezilmiş, kısmen yozlaşmış olan Kızılderililer, içlerinde, eski, doğaüstü ilhamın meyvesi olan doğaüstü anılarını korudular. Bundan dolayı, Kızılderilileri kültür düzeylerine yükseltmeye çalışmak yerine, Avrupalı melezleri (bunların, burada, Beyazların soyundan geldiği kabul ediliyor) Kızılderililerin kültür düzeyine kadar yükseltmek gerek. Bu kültür kalıcıdır. Parça parça ama yine de kalıcıdır. Bitkilerle tedavi sırları beyaz anlayışa göre bilmem hangi tür cadı işi gibi görülse de, aslında, antik gizli doğa biliminin kalıntısıdır. Kızılderililer de, atadan gelen kusursuz gelenekleriyle bu bilimin kökenlerini ayırt etmeyi bilirler. Onlar insanların hâlâ bir kültüre, hayata ait olan bir kültüre sahip oldukları bir devrin mirasçısıdır. Çünkü onlara göre uygarlık kültürden ayrılamaz, kültür de hayatın kendi hareketinden so-

yutulamaz. Bunu biliyorlar ve bizim anlayamadığımız, çünkü biz fazla zekiyiz, bir dille bunu söylüyorlar. *Ve yaşamayı fısıldayan ocak*'ın ne anlama geldiğini nihayet unuttuk.

Kızılderililere göre hayat fısıldayan bir ocak, yani çınlayan bir ateştir; yaşamının rezonansı diyapozonun her derecesiyle uyumludur. Bitkileri öldüren bir gürültü var. *Bazı bitkiler* bu gürültüye göre ölürler ve gürültü, İnsan ruhuna vücuttan düşmesi sırasında eşlik eder. Bu nedenle, Marx havarilerinin toplumsal vaazları onları güldürür. Önce hayatı iyileştirin derler, böylece Toplumsal durum, gürültü yapan kadrolarıyla yeniden doğacaktır. Hayat da gücünü ateşin gürültüsüyle yeniler. Ve bu üstün ve merkezi düşünce kan guruldamalarının içindedir ve çoğu kez usta Okul Hocaları silahlarla kabul edilirler.

Hükümet, Kızılderililere toprak dağıtıyor ama onlara aynı zamanda seçim sandıkları da dağıtıyor. Kızılderililer de karşı çıkıyor, onlar ne sandık ne de toprak istiyor, onlar sadece Özgürlük istiyorlar. Uygulamada sorun basit değil zaten. Burada da karıştırmamak gerekiyor. Bazen sadece Hristiyan bir bağnazlıkla hepsi köylü olan Kızılderililer, hem toprakları hem sandıkları reddediyorlar ve Katolik "papazları" tarafından kışkırtılarak Hükümet görevlilerine başkaldırıyorlar. Ama aynı zamanda Putperest bağnazlıkla Jikuli'lerini (Peyote Tanrısı), Raayene'lerini (Güneş), Meka'larını (Ay) savunmak için silahlarına sarılıyorlar.

Tarahumaraların, Yakilerin, Serislerin dinsel bağnazlığı resmi açıdan sosyalist bağnazlığa denk düşüyor. Bazı Toprak Ağalarına göre Karl Marx da bir tanrıdır; Marx'la ilgili olarak biri şöyle diyordu: "Tarihin bize ne getireceğini biliyoruz ve bu ebedi ve kesin Tarih Biliminin yasalarına göre Çocuklarımızı eğitebiliriz."

Sevgili dostum, size Meksika'nın durumunu yazmaya kalksaydım bitiremezdim. Görüyorsunuz, tutkulu bir şey bu, ayrıca, dört bir yanda buna inanmış insanların bulunduğunu ve onların

dürüst bağınazlıklarının kuşku götürmez bir iyi niyete dayandığını söylemeliyim.

Paris'ten iyi haberler umut ederken, sevgiyle ellerinizi sıkıyorum.

ANTONIN ARTAUD

JEAN PAULHAN'A

Meksiko, 21 Mayıs 1936

Çok Sevgili Dost,

Size göndermiş olduğum konferans metinlerinin İspanyolca yayınlanması için yenilerde Meksiko'daki *Excelsior*, *Universal* gibi gazetelerle bir iletişimim oldu ve özellikle de Ulusal Devrimci Parti'nin (U.D.P) yayın organı olan hükümet gazetesi *Nacional Revolucionario* gazetesiyle. Bu nedenle sevgili dost, Paris'in bu konferansları İspanyolcadan çevirtmek zorunda kalmadan, Fransızca özgün metinlerle önce N.R.F'de yayınlanacağını umut ediyorum. Sevgili Dost, size 15 Aralık 1931'de teslim ettiğim ve Şubat 1932'de yayınladığınız "Sahneye Koyma ve Metafizik" adlı konferansımı anımsarsınız. Bu konferansların N.R.F'in Mayıs 1936 sayısından itibaren yayınlanmaya başlayacağını umuyordum. Birçok metnin yayınlanmak için N.R.F'de beklediğini biliyorum, ama bunlar yalnızca yazınsal metinler; göreceğiniz gibi, bu konferanslar son derece güncel ve onların iyi bir çevirmen tarafından İspanyolcaya çevrildiğinde ivedi biçimde *büyük bir heyecan* uyandırdığını söylemeliyim. Size yakında *Nacional Revolucionario*'da hakkımda yayınlanan yazıyı göndereceğim. Bu

diğer metinler için de geçerli. Şans eseri, Rimbaud'nun *Une Saison en Enfer*'ini (Cehennemde Bir Mevsim) çeviren ve metinlerimi olağanüstü güzel çevirilere dönüştüren Meksikalı bir aydınla karşılaştım. Meksiko Üniversitesi'nin rektörü, tiyatro hakkındaki kitabım *Tiyatro ve İkizi*'nde yer alan "Duygusal Bir Atletizm" ve "Dil Hakkında Dört Mektup" gibi metinler eline geçer geçmez, bunların, Meksiko'da, hemen hemen *Minotaure* ayarında önemli ve lüks bir yayın organı olan üniversite dergisinde yayınlanması ve bana ayrıcalıklı bir ödeme yapılması emrini verdi. Sevgili Dostum, sizden rica ediyorum, metinlerimin kendi özgün dilinde yayınlanmadan önce, Paris'te İspanyolca olarak tanınması saçmalığından beni kurtarınız.

Bu konferanslarda büyük bir yoğunlaşma ve aydınlatma çabasında bulunduğumu gördünüz. Onları düşünceye hizmet eden ve içinde yaşadığımız kaosu ortasında bir şeylerin yerini belirleyen eserlere dönüştürmek istedim. Bu metinler, kültürün, dünyanın duyarlılığının can alıcı noktalarını ele alıyor. Hemen harekete geçmeliler, çünkü ben harekete geçebileceklerini söyleme cesareti gösteriyorum. Seçmek gerekirse, "Gerçeküstücülük ve Devrim" ve "Tiyatro ve Tanrılar" gibi metinler önce yayınlanmalı. Şimdiye dek bu iki metinden ve "Yazgıya Karşı İnsan"ın bazı bölümlerinden daha iyi bir şey yazmadığımı düşünüyorum bilinçlice.

Gallimard'ın size *Tiyatro ve İkizi*'nin yayınlanma olasılığının uzak olduğunu söylemesinden bu yana dört ay daha geçti. Öyle görünüyor ki, şimdi Gallimard'dan bu kitabın yayınlanabilmesi amacıyla onay koparmak için yeni bir çabada bulunmak gerekiyor. Kitabın içerdiği düşüncelerin eskiyeceğine ilişkin bir korkum yok elbette, ama kişisel olarak onun yeniliğinden yarar sağlamak isterim sevgili dostum. Bu düşünceler, biliyorsunuz, havada kalıyor, diğerleri onları gerçekleştiriyor, yazıyor, şöyle ya

da böyle dile getiriyor; yıllardan beri peşimi bırakmayan talihsizlikten beni kurtarınız, sonuçta, tepki gösterdiğim ya da konuştuğum zaman sürekli bizzat kendimin taklitçisi oluyor gibiyim. Bu doğru değil. Meksikalı bir yayıncı bana, Meksika'nın yerli kültürü hakkında yazılmış tüm metinlerimi bir kitapta toplamamı ve buna tiyatro hakkındaki "Duygusal Bir Atletizm", "Dil Hakkında Mektuplar"ın da bulunduğu değişik yazıları eklememi önerdi. Bu kitap ayrıca "Meksika Devleti Yöneticilerine Açık Mektup", "Devrimci Meksiko Gençliğine Bir Mesaj" ve

Evrensel Devrim ve Kızılderili Sorunu

başlığını taşıyan Marx karşıtı yeni bir konferans gibi devrimci metinler de içerecek.

Bunun yanında, bir Musevi grup, benden Meksika'nın eski büyümlü kültürleri hakkında bir dizi konferans istemişti, ben bu kültürlerin gücünü, günümüz Musevilerinin yadsıdığı Kabala kültürüyle birleştireceğim. Ve bunu onlara söyleyeceğim. Bu kitap şu adı taşıyacak:

Devrimci Mesajlar

Bununla birlikte, Paris'in bu mesajları Fransızcaya çevirmek zorunda kalması gerekmez. Size tekrar söylüyorum, Şubatta gönderdiğim üç konferans metnim bu Mesajların bir bölümünü temsil ediyor. Sevgili dostum, sizden, konferanslarımın Haziran 1936'dan itibaren N.R.F'de, kısmen ya da tamamının, ilk metin

Gerçeküstücülük ve Devrim

olmak üzere yayınlanmaya başladığına ilişkin bir mektup almayı umut ediyorum.

Bana yaptıklarınızı, Bayan Paulhan'ın nasıl olduğunu, dostlarımız René Daumal'ın ve Rolland de Ren ville'in ve diğ rlerinin haberlerini yazınız. Onlara, çok yakında, Temmuz'a doğru, en geç Ekimde ve çok zengin bir ezoterik belge hasadıyla döneceğimi söyleyiniz. Çünkü burası o kadar zengin ki, bu harika şeyleri eğilip toplamak yetiyor. Ve dönünce tiyatro hakkındaki kitabımın yeni çıkmış ve özellikle konferansların da yayınlanmış olacağını umut ediyorum. "Tiyatro ve Veba", "Sahneye Koyma ve Metafizik" gibi metinler fazla beklemeden iki kez yayınlandı, bu kez, bu    konferans daha ivedi    ler içeriyor gibi geliyor bana. O halde dostluğunuza ve özellikle de durmaksızın üzerinde çalıştığım düşünceler karşısında gösterdiğiniz sempatiye güveniyorum ve sevgiyle ellerinizden sıkıyorum.

Antonin Artaud

Fransa Papa Elçiliği
Lerma 35
Meksiko D.F.

Not: Meksiko  niversitesi, beni, birkaç hafta içinde, ülkenin içinde, dağlardaki, çöllerdeki eski Kızılderili ırkları incelemek amacıyla görevlendirecek.

Sevgiyle.

JEAN PAULHAN'A

Paris, 4 Şubat 1937¹

Sevgili Dost,

Tarahumara Dağının tam ortasına gelince, bulanık anılar fiziksel olarak içimi sıkıştırdı, tamamen kişisel anılar olmalıydı bunlar; her şey, toprağın ve otun hayatı, aşağıdaki dağların girinti çıkıntıları, kayaların özel biçim ve yapıları ve özellikle yükseklerde ışığın bitimsiz perspektiflerde basamak basamak tozuması, üstüste ve hep daha uzakta, hayal edilemez bir uzaklıktaki her şey, bana, yaşanmış, az önce olup bitmiş deneyimi içimde temsil ediyormuş gibi göründü; bu olağandışı bir dünyanın keşfi değil yeni bir dünyanın keşfi gibi bir şeydi. Bunların hiçbiri yeni değildi. Oysa *déjà vu* izlenimi belli belirsizdir, yani demek istediğim *tarihsizdir*, benimkisinin konumu ise mükemmel bir şekilde belirlenmişti, çünkü organlarımla yaşadığım deneyim bana bir diğerini anımsatıyordu, ona, belki de dolaysız biçimde, bağlı olduğumu hissediyordum, ama yine de maddiydi bu bağlar. Anılar gibiydi, öykülerle örülü bulanık düşüncelerdi ve bana kayadan kayaya, ottan ota, ufuktan ufka geçerek geliyorlardı. Müneccim Kralların ortaya çıkışını ben icat etmedim: Bunu bana

resim ülkeleri gibi inşa edilmiş bir ülke dayattı *titiz bir biçimde*, kuşkusuz bunun kökeninde bir şey var. Ben mutlak imgeleme inanmıyorum, yani demek istediğim, yoktan var olan, bir şeyler yaratan imgelem yok, bir yerlerde etkisini göstermiş ve yaşanmış bir imgeden koparılmış organ gibi görünmesi olası imgelem var demek istiyorum. Ve bu sonsuz, dokunulmamış imgeler, sırayla, bana, bir zamanlar kalabalık olan diğer imgeleri çağrıştırıyorlardı; ve onların hayatı, çok da sıradan olmayan bir düzlemde uzayıp gidiyormuş gibi görünüyordu bana; büyümlü işaretler geleceğini icat eden ben değilim, bu dağ da bu konuda takıntılı; bu bir olgu; size göndermiş olduğum makalelerin birinde², bununla ilgili adlar dizininin taslağını çıkarmıştım, ama sonunda taş taş ayıklayarak ve gezinin bitiminde, hepsini not ettiğim izlenimini edindim: / ayırma çizgisinden başlayarak, onun //’ye bölünüşünü, ortasından bir ayırma çizgisiyle bağını koparışını, karşısında aynı sağ ayırma çizgisinin ondan doğduğunu ; eğer ondan doğmuşa benzeyen H’in biçimi, Platon’un Atlantislielerin kentlerini kurdular diye anlattığı temel figür ise, yapabileceğim bir şey yok; deyim yerindeyse, bu olgunlaşmakta olan bir şey ve Tarahumara Dağında ve Platon’da mevcut; ve üç yani 3 düşey ayırma çizgisiyle çizik atılmış bir kaya gördüm ve bunun üzerinde de daha küçük bir başkasını ve tek bir ayırma çizgisiyle çizik atılmış olanı da gördüm. Size sözünü ettiğim kocaman Erkek organını andıran o kocaman dişi gördüm; daha önce bundan söz etmiştim, başının üzerinde 3 taş ve yüzünde 4 delikle, oyulmuş bir kayanın üzerinde yuvarlak bir baş gördüm; güneş doğarken yuvarlağı tam içine yerleşiyor ve altında uzanmış *hayalet gibi* insan vücudu var; sağ kolu bir ışık çizgisi gibi, sol kolu da aynı çizgi gibi ama aynı zamanda da *hayalet gibi* ve kıvrılmış vaziyette; – ölümün yüzünü, etrafta bulunan kayalarda *kökü kazınmış* gibi gördüm ve kocaman sol elinde küçük bir çocuğu tutuyor-

du; görmüş olduğum imgelerin ve benzerliklerin hepsinden söz etmedim; doğadaki o bölgede hayvanlarının resimleri de vardı; bazıları *evcilleşen* insanın, kendisini ezen Hükümrانlarla konuştuğu, binlerce yıllık efsaneleri anımsatıyor gibiydi; nasıl ki Musevilerin evrensel dünyası iç içe giren iki üçgenle temsil ediliyorsa, kızıl kökenli bütün ırkların dünyası da, birbirine karşı iki üçgenle temsil ediliyor ve ideal bir ağaç sırasını andırıyor; ben bu insanları yüzlerce kez kayaların üzerinde gördüm, bilmem doğanın hangi olağanüstü rastlantısından doğmuşlardı; ağaçların üzerinde, insan eliyle yazılmıştı; nerede o meşhur **H**'i gördüysem, yani üreme H'sini gördüysem, yüzleri ortaya çıksın diye tepeden aşağıya doğru yakılan ağaçların *hülasalarını* da gördüm; birbirlerine karşı duran bir kadın ve erkek yüzü gördüm, erkeğin organı kalkıktı; bir daireyle temsil edilen küçük toprak dünyayı ve bu dairenin çevresinde, belirsiz Evrenin çok daha geniş olanını bilmem kaç defa gördüm. Gül-Haçlılar geleneğinin haçına yine kaç defa rastladım: Dört üçgen, dört ana yöne doğru çevrilmiş ve hepsi bir noktanın çevresinde olmak üzere ortalanmış; işte ben bu işareti gördüm! Eğer Gül-Haçlılar bu geleneğe uyuyorsa ve Gül-Haçlılar haçlarını bu şekilde oluşturarak bunu bize böyle anlatıyorlarsa, ben ne yapabilirim ki; bu simge binlerce kez sadece Doğanın bağrında değil, tek bir tahtayla yapılan ev kapıları üzerinde de tekrar edilmişti; ve duvarların üzerinde, çatıların gölgesinde; cepheleri birbirine karelerle ve noktalarla, bazen de birbiri üzerine gelmiş ve birbirine eklemlenen dikdörtgenlerle bakan evlerde de gördüm; bu dağlarda, bana, bu dağınık geometrik şekillerin dağınık değil, bitişik olduğu ve kaynağı, sesli olarak verildiğinde, nefesin yapısına dayanan bir dilin İşaretlerini oluşturduğu söylendi; evrensel olan büyüünün kaynağı, bu işaretler olmadığında bile perili ülkelerin ışığına sahip olan bu dağda ve capcanlı bir şekilde doğada rastladığım işaretlerin hepsinden

çok daha basit olan, anlaşılır işaretlere dayanıyor. Roman yazarları ve şairler, sadece hayalgüçleriyle efsaneler yaratabilmek ve onlara açıklık kazandırabilmek için bu işaretlerin çok azına ihtiyaç duymuşlardır. Gezimi anlatırken bir doktora tezi yazmak için ve gerçek bir geleneğin yerini bulup bunu desteklemek için kanıtlar elde ettiğim iddiasında değilim; bütün bunlardan sonra, bu gördüklerimden istenilen sonuç çıkartılabilir, bir önemi yok; ayrıca, bana, Müneccim Kralların memleketlerine dönmek için Meksika'nın bu oturulmayan dağlarına çizikler attıklarına inanmak da çok önemli gelmiyor; ama o yüksekliğe ulaştığımda ve neredeyse sonsuz manzaralardaki girintilere çıkıntılara bakarken, içimde, bulanık anıların ve imgelerin güçlü bir biçimde hareketlendiğini hissettiğimi biliyorum; yola çıkarken hiçbir şeyin böyle olacağını hiç tahmin edememiştim. Kakma ve yontma eserlerle süslü bu dağlarda, Kızılderili ülkesinin kimi ilahî tapınaklarının duvarlarındakinden daha fazla resim olduğunu gördüm; alnı bağlı insanları, örülmüş üçgenli pelerinlere bürünmüş insanları, haçları, noktaları, daireleri, gözyaşlarını ve şimşekleri gördüm; ve bu haçlar, bu noktalar, bu daireler, bu dikdörtgenler ve bu şimşek çizgileri, asla dekoratif resimler gibi, resmin her şeyini yok eden bir simetriyle oraya serpiştirilmemişti; aynı paltonun aynı göstergeleri taşıdığını hiç görmedim, her biri onu üzerinde taşıyan *ilkel* insanın rengindeydi; içinde yıkandıkları sembolizmi görünürde bilmeyen bu insanlar karşısında, bütün bunların, onların gözünde bir hesaplama ya da herhangi bir araştırmayı temsil ettiğine, bunun bilinçli ve uyanık halde, önceden tasarlandığına inanmadım; hepsi böyle yapıyordu, çünkü babaları öyle yapıyordu; ve babadan babaya, bu alışkanlıkların nereye kadar uzandığını kendi kendime sordum; en hazır olmayan bir beyin bile, bu kalıntıların nereden geldiğini ve varlıklarının hangi insana ilişkin olmaktan da öteye giden geleneği anlamlandırdığını sorardı kendine.

Yeşil ve sarı, ölümün karşıt renkleri değil midir? Yeşil yeniden dirilmeyi, sarı ise düzen bozulmasını ve düşüşü gösterir; eğer rastlantıların bir anlamı varsa, bitirmeden önce, açıklayacağım bir olay üzerinde dikkatinizi toplamanızı rica etmeme izin veriniz.

Fallusların yoğun olduğu bu köylerden birine akşamüstü vardım; resimlerle işlenmişti bu falluslar ve sanki doğal bir felaket, onları toprağa dikmişti; bilmediğim biri, 5 ölçülü, sivri tonlu ama aniden yüz kat inen ve sanki derinlerden bir sesi yanıtlıyormuş gibi tınlayan bir Tarahumara dans şarkısı söylüyordu; yanımıza, tek başına, çıplak, gri pelerinli, yüzü görünür biçimde irinle kaplı bir çocuk yaklaştı: Alın kemiği üzerinde soluk renkte bir ip, bir damar yolunun yerini almış gibiydi; kendisine uzatılan yiyecekleri, her ne kadar saygıyla geri çekilerek de olsa, iştahla yedi; pelerinin ön yüzünde kırmızı bir üçgen vardı, sivri uç yukarıya doğru dikilmişti ve çocuk arkasına dönünce, sırtında bir gözyaşı işlemesi gördüm, dikine çıkan örülmüş kocaman bir gözyaşı; sivri uç üstteydi ve sola doğru bir çengel çiziordu;

İşaretin bende çağrıştırdığı imge karşısında omuzlarımı silktilim hemen; daima hızlı yol almış olan hayalgücümü frenlemeye çalıştım; bununla birlikte, bana bu saatte sunulan imgeyi düşünmediğimi de söyleyemem; bu hayalgücü, nasıl ben omuzlarımı silktiliysem size de omuzlarınızı silktilirecek; Tanrının FIAT LUX'ünü ve Robert Fludd'ın *Ebedi Bilgelik Tiyatrosu* adlı

eserinde yaradılışın kökensel hareketine yakıştırdığı biçimi düşünmüştüm³; bu gözyaşı, bu ucu kıvrık sidik torbası, boşluktan çıkınca yavaş yavaş kıvrılan ve artık karanlıkta yerini alarak onu sarmalayan ışığı böyle resmediyor işte; gözyaşı tek başına hiçbir şey değildi belki, ama kızıl üçgenli kızıl gözyaşı işlemesi oldukça tekil bir yakınlaşmaydı; sonra haftalar geçti, dağların içlerine kadar girdim, tüm gece boyunca, ilk ana maddelerin karışımını rendeleriyle döverek ufalayan dört bir yana dağılmış Peyote rahiplerini gördüm; ve sonra dönüş yolunu tuttum.

Yeniden fallus dolu köyden geçtim ve öğleye doğru yoksul bir evde konaklamak istedim; vaktin yakıcı sıcağına rağmen, kocaman pelerinin içinde kaybolmuş bir Kızılderili'nin evden çıktığını gördüm. Dağlarda gezerken acayip pelerinler de görmüştüm: Ama bu Kızılderili, sanki boğazlanmış gibi üst kısmını örtecek biçimde, dört beyaz üçgenli bir pelerin taşıyordu; bordürler, bir yanda bir dizi yeşil haç, öbür yanda da bir dizi sarı haç olmak üzere serpiştirilmişti ve size bahsettiğim gibi dört üçgenden oluşmuştu; Kızılderili, bir şey söylemeden yavaş ama zeki bir gülümsemeyle selamladı bizi; kadın acele ediyordu. Mısır ve ot taşıyan bu kadının saçlarına bağladığı yapma bir örgü beni şaşırttı; aynen haçların rengi gibi yeşilli sarılı bir yün ip almaşığı sarmalıyordu örgüyü; kadının ayrıca yeşil tanelerden yapılmış bir kolyesi, kulaklarında da sarı taşlı küpeleri vardı; evin içinde, çocuklar keskin çığlıklar çıkararak dövüşüyorlardı; kocaman karınlı bir genç oğlanın evden çıktığını gördüm; ağzının kenarı apseliydi ve onun arkasından, ondan daha büyük bir oğlan çocuğu daha çıktı, bu tek üçgenli, ve tek gözyaşı işlemeli gri pelerinli çocuktu; evin içinde başka bir tuhaflık görmedim, köşede duran sivri uçlu demir bir mızrak ve kolları yoncaya benzeyen bir haç hariç. Sorular sorduğumuz Kızılderili kusursuz bir suskunluk sergiledi.

İşte sevgili dost, size gördüklerimi hiçbir sonuç çıkarmadan yeniden söylemek istedim. Olay ve şeylerin bizzat kendilerinden söz ettiklerini göreceksiniz, hem de kuşkusuz benim onları konuşturduğumdan daha kuvvetli biçimde, ama kuşkusuz aynı anlamda. Belki bir gün bunu size yinelersem eğlenceli olacak, ama eğlenceye mahal vermeden, bütün bu şeylerin beni hayal kurmaya yönelttiği bir dünyaya girdiğimi söyleyeceğim; ve bana öyle geliyor ki, birçok güncel şeyin oraya girmiş olması bir kazanç. Bu geziyi size yeniden anlatmak için görselliğe dayalı değil, etkili olmaya dayanan bir bakış açısını benimsedim.

Bütün kalbimle sizin.

ANTONIN ARTAUD

Büyü tezinden hoşlanmadığınızı bana söylemenizi tercih ederdim; bununla birlikte, şiir ve modern dilin kendini daima gizlediği karanlıkların içinde, bütün bunlardan çok daha az düşünce var.

Birçok temel öykünün ve birçok geleneğin kökeninde rastlanan bu Üç Münecim Kral düşüncesine *çok* önem veriyorum, haklı olarak. Kâğıdım sıkılmıyor: Bu konu deşmeye çalıştığım kocaman bir konu ve son derece coşkulu ve eliptik. Ama ben bu konuya önem veriyorum: Onu başka türlü ve başka yerlerde de ele alacağım; bu konuda, şimdilik, bana önerdiğiniz çözümde kalalım.⁴

Size sevgiyle bağlı dostunuz.

ANTONIN ARTAUD

JEAN PAULHAN'A

[27 Şubat 1937¹]

Cumartesi

Size korkunç ama *gerekli* bir fırtınanın ortasında yazıyorum. Sonuçta beni KURTARDINIZ². Şimdi, sadece önseziyle değil, açık seçik Yollarla matematiksel olarak çarpıcı şeylerin hazırlanmaya başladığını söyleyeceğim; ve bu deneme işin daha başıydı.

Burada Peyote dansına girmeden önce yazmaya başlamıştım: Ama sonunu getirmem mümkün olmadı: Ancak şimdi söylemek istediğimi kısmen *aralıyorum* ve bunlar girmeden önce yazdığım şeylerden o kadar uzak ki; ----- nihayet kendim olan; oysa ki gerisi sadece işin karikatürüydü, bulutların açık kısımları hariç!!! Bu kadar şeyle dolu bu size yazdığım mektup, en azından bu bulutların açık kısımlarını oluşturmuyor mu? Ve bunlardan bir bölüm *Yolculuk*'a eklenemez mi? Özellikle bahsettiğim sivilceli çocuk bölümü. Öyle görünüyor ki evet. -----

Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Sizden bana cevap vermenizi istemiyorum: Çıkınca sizi görmeye geleceğim.

Sevgilerimle.

ANTONIN ARTAUD

JEAN PAULHAN'A

Cumartesi 13 Mart 1937¹

Sevgili Dostum,

İşte, hastaneden çıktığımdan beri, kendimi verdiğim ilk çalışmalarından biri.

Uzun zamandır, günümüzdeki haliyle astroloji hakkında *açıklayıcı* bir makale yazmak istiyordum. Makalede sözünü ettiğim bir yazışma bana bu fırsatı verdi (*ayın yayını* için miydi?). Hala güncel olduğuna göre.

Umarım bunu nisanda yayınlatabilirsiniz¹.

Göreceksiniz bu makale ciddi ve belgesel nitelikte, diğer yandan, kendi kişisel üslubumu YAKALAMIŞ gibi. Size ayrıca bir zarfta Peyote Dansının birinci bölümünü gönderiyorum.

Sevgilerimle.

ANTONIN ARTAUD

JEAN PAULHAN'A

Paris, 28 Mart 1937¹

Sevgili Dost,

İşte NİHAYET *Peyote Dansı*'nın son bölümü.

Elimde hâlâ genel bir sonuç var, ama Dergide yayınlanacak olan Metinlerin seçimi için bunlar yeterli. Artık bu Seçme Metinler de *TARAHUMARALAR ÜLKESİNE YOLCULUK*'tan alındığına göre.

Kaldı ki bu metin, olduğu haliyle *Müneccim Kralların Ülkesi*'ni ikiye katlayan metnimi ölçüsüzce uzatacaktı, ben de çıkardım onu¹.

Şimdi sizde tamamı var ve artık bir karara varabilirsiniz.

Bu *Peyote Dansı*'nın tamamı, düzeltmelerini yaptığım ruh ve coşkuyla *yeniden yazıldı*, sizin hoşunuza giden *İşaretler Dağı*'nı² da sonunda bu ruh ve coşkuyla yeniden yapılandırdım. Umuyorum ve diliyorum ki, bu *Dans*'ı, sizdeki haliyle beğenirsiniz. Her durumda, emin olmam için, hakkında ne düşündüğünüzü en kısa zamanda bana yazınız. Ama bu kez, bana ne düşündüğünüzü doğrudan yazınız.

Ben *Dans*'ta tamamen gördüklerimi söyledim ve bunları noktası noktasına söyledim. Kişisel izlenimlerimi de noktası noktasına anlattım. Artık orada keyfi, önceden tasarlanmış bir tez yok; hiçbir şey kolay yoldan yapılmadı; ama metinde ortaya çıkan gizemli bir şey, olsa olsa, deyim yerindeyse, bir başka şeyin, son derece önemli ve *kesinlikle* kendiliğinden önemli olan bir başka şeyin, imalı elbisesidir. Birşeylerin ciddi olması, temel oluşturması gerekir gibi geldi bana. *Yolculuk* hakkındaki kitabımın bütününde bu ortaya çıkacak sevgili Paulhan, şunu bütün inancım, güvencimle ve içtenliğimle söylüyorum, nasıl ki bugün sürüklenip gidiyorsam, kitabın da Görünmez olanla öyle sürüklenip gideceğinden hiç şüphem yok. İşte bu nedenle, bu Seçmeler, bana, kısa zamanda, bütün güçlerimi en gizli yanlarıyla bulur bulmaz gerçekleştirecek bir olaya önemli bir Giriş gibi görünüyor; ve yine bu nedenle, çok fazla gecikmeden, İlkbaharın bitiminden önce, gerçekten olması gerekenin olmasına ve kitabımın başka şeylere bir açılış hazırlaması amacıyla yayınlanmasına öylesine önem veriyorum ki.

Bu bilmece gibi dili hoş görünüz.

Bütün bunlardan sonra olacaklar için ve ayrıca yaptığınız çifte³ katkıdan dolayı, size ne kadar ve hangi derecede, gerçekten, minnettar kaldığımı bilemezsiniz.

Size sevgiyle bağlı dostunuz.

ANTONIN ARTAUD

JEAN PAULHAN'A

Sceaux, 13 Nisan 1937¹

Sevgili Dostum,

Sizden hiç haber alamadım. *Yolculuk*'un yayınlandığını görmek için sabırsızlanıyorum. Size *Peyoteyle İyileştirme Dansi*'nin anlamı hakkında bazı açıklamalarda bulunduğum son uzun mektubumu almadınız mı? Umarım bu metin tamamıyla hoşunuza gitmiştir ve ortaya koymak istediğim şeyler anlaşılmıştır – bu benim için son derece önemli.

Tiyatro ve İkizi'nin çıktılarını aldım. Önsözün italik olarak basılmasını çok önemsiyorum. Zaten tekrar yazıyorum. Bunun yanında size bazı metinler konusunda mektupla bildirdiğim değişiklikleri de bulacaksınız; ama bunlar bana gönderilen çıktılarda yer almamış².

O halde yakında görüşmek üzere.

Dostça selamlarımla.

ANTONIN ARTAUD

JEAN PAULHAN'A

[Paris, 27 Mayıs 1937¹]

Sevgili Dostum,

Yazgımın ve bütün hayatımın hangi garip işaretlerin etkisi altında olduğunu biraz olsun görüyorsunuz.

Her şey bu evlenme projelerinin dümen suyu içinde. Ve gerçek bu!

Ben bu tür uzlaşmalara gelemem – kurtarmak adına dümenler çevrilen şey ne olursa olsun. Vaziyet bu.

Benim yazgım bir amaç uğruna acımasız, ve *biliyorum*, beni hazırladığı o amaç daha da acımasız. Ve YAKINDA² hazırlanmış olacağım.

ANTONIN ARTAUD

P.S. *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*'a adımı koymamaya karar verdim. Adım kaybolmalı.

JEAN PAULHAN'A

[Paris, Haziran başı 1937¹]

Sevgili Dostum,

Baş harflere bile gerek yok. Hatırlayın. Rivière ile yazışmalar üç yıldız konularak yayınlandı² ve bütün yazdıklarımın geriye belki de sadece bu kalacak. On üç yıl geçtikten sonra, sanırsınız ki yine aynı noktaya geldim, oysa yay şeklinde bir tur atmış durumdayım, o da beni en yükseklerle taşıdı.

Aynı türden bir itiraf Peyote Dansı'nda da yer almaktadır, ama bu kez bu sıkıntıyı herkese dayatan bir *anlamda*. Baş harfler bile yapılmak istenileni sınırlandırabilir. Sizden istediğim, beni mutlu edecek şey, ismimi hatırlatan her şeyi yok etmeniz. Birçok insan şu anda yapmakta olduğum şey karşısında son derece heyecanlılar. İsmimi hatırlatan bir şey onları hayalkırıklığına uğratacak, *beni* de hayalkırıklığına uğratacak. Çok kısa bir süre sonra ölmüş olacağım ve o zaman da ismime ihtiyaç duymayacağım. O halde üç yıldız için size güveniyorum.

Dostunuz.

ANTONIN ARTAUD

JEAN PAULHAN'A

[Paris, Haziran sonu 1937¹]

Sevgili Dostum,

Beni bilenler beni tanıyacaktır, fakat bunlar kaç kişi ki? Şu insanlar da beni gördüklerinde ve ben kendileriyle konuştuğumda tanıyorlar beni. Çünkü hâlâ hayattayım.

Bütün bunlarda önemli olan şey ifadenin anonim olmasıdır, beni hep görmüş kişilerden saklanmam değil; beni hiç görmemiş olanlar ve beni asla tanıyamayacak olanlar da var ve on yıl ya da altı ay içinde, belki de bu herkes olacak.

Adımı koymak istemiyorum artık, ne pahasına olursa olsun.

Ve ebediyen siz ikinizin dostuyum.

ANTONIN ARTAUD

HENRI PARISOT'YA

Rodez, 10 Aralık 1943¹

Sevgili Dostum,

Temel bölümünü *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*'un oluşturduğu bir *Meksika Yolculuğu* kitabı yazmıştım. Fakat "*Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*" metni bu haliyle tamamdır. *Meksika Yolculuğu* ise iki yüz ya da daha fazla sayfadan oluşan bir kitap. Bu kitabı yazmak sekiz ayımı aldı, başlama tarihi Meksika'dan döndüğüm tarih olan Kasım 1936, bitirme tarihi ise İrlanda'ya hareket tarihim (ki bu yolculuk hâlâ tamamen bitmiş değildir) olan Ağustos 1937'dir. 1937 Eylülünden bugüne dek başıma gelmedik kalmadı: Dublin'de tutuklanıp gözaltına alındım, sınır dışı edilerek Fransa'ya gönderildim, Havre'da tedavi altına alındım, Havre'dan Rouen'a, Rouen'dan Paris'teki Sainte-Anne'a, Sainte-Anne'dan Ville-Evrard'a, Ville-Evrard'dan Chezal-Benoit'ya ve Chezal-Benoit'dan da Rodez'e nakledildim. Elimdeki her şeyim polis tarafından alındı ve bütün yazdıklarım kayboldu. Üzerimde bulunan bazı elyazmalarımı, cüzdanımı ve siyahî bir Kübalının hediye ettiği 12 santimetre boyunda, üç kancalı küçük bir Toleda kılıcını da aldılar ve bana hiçbir şey kalmadı. Dublin Hapishanesi

müdürü Bay Soto bana, benim olan her şeyi iade etmişti. Çok kötü muamele gördüğüm Havre'da bile, bu kılıç, kırmızı deri bir kılıfın içinde bana iade edilmişti. Sainte-Anne'da, üzerinde isminin baş harfleri yazılı kahverengi timsah derisinden cüzdanıma ve içinde kutsal kılıç olan kırmızı derili küçük kılıfa da yeniden kavuşmuştum; ama Ville-Evrard'dan beri bütün bunların başına neler geldi bilmiyorum. Kişisel elyazmalarıma ve yazdıklarım gelince, Fransız topraklarına ayak bastığımdan beri izlerini kaybettim. Bu *Meksika Yolculuğu*'nu yeniden yazmak ve sonlandırmak için şimdi yaklaşık bir yıla ihtiyacım var. Zaten Tedavi ortamında bu tür çalışmaları sürdürmem imkânsız. Yazabilmek için özgür olmak gerek. – Her şeye karşın, *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*'a birkaç sayfa daha ekleyeceğim. Beni samimiyetle davet eden Dr. Ferdières, bu amaç uğruna mümkün olan bütün kolaylıkları sağlayacak. Altı aylık tedavim boyunca tutsaklığımı hafifleten ve elinden geldiğince bana kolaylıklar sağlayan tek doktor o.

Artık şundan eminim, Chezal-Benoit'da, içinde Toleda kılıcı olan kırmızı deri kılıf bana iade edilmedi.

Elyazmalarıma gelince, onları son defa Dublin Hapishanesi'nden *çıkarken* gördüm. O günden beri de izlerini kaybetmiş bulunuyorum.

Ve bizler bir sınama ve bedbahtlıklar döneminde yaşıyoruz; ve ben üç yıldır yeterince yemek yiyemediğim için artık çalışmıyorum.

Ama size tekrarlıyorum, bütün bu engelleri aşmak için gayret edeceğim ve bu konuda özellikle İsa Peygamber'e dua edeceğim, çünkü *Meksika* yolculuğumun tamamında konu O idi; ve O, Tarahumaraların taptığı gibi, benim de Güneşin doğuşunda yapılan Tutuguri Ayininde gördüğüm gibi, Tanrının Kelamıdır.

Onlar da onu bizzat tanımıştı ve İsa'nın Yüzünün iki kopyasını kendilerine gösterdiğimde yüzünün böyle olduğunu söylediler. Biri Azize Veronika'nın Kumaşı üzerinde olan, diğeri ise Çilesinin bir başka anından alınmış bir Görüntüsüydü, – orada, onun Gerçek Yüzü son derece iyi tanınıyor zaten. Kızılderili Güneş Tanrısı Rahipleri ve Papazları, kendilerini onun Erdem ve Gücünün dünyevi yansıması olarak görüyorlar ve her rahip kendisinin Onun Işınlarından birinin bir benzeri olduğuna inanıyor. Daima boş kalan güneş evinin, gecenin karanlıklarının içine hapsolmuş Kızılderili bilincin karşısında görünmeye başladığı tam o anda, rahiplerin toprağa kapanma esnasındaki enerjilerini görmek lazım. Her rahibin durduğu yeri nasıl da tutmayı bildiğini, nasıl diğer keşişlerle bu evi paylaştıklarını da görmek gerekir. Ama özellikle Ebediyet duası parçalarına benzeyen ve bir şeylere katlanmak ya da birşeyleri ortaya dökmek amacıyla işaretlerle birlikte söyledikleri sözler işitilmeye değer; kaldı ki bu şeyler Kelamın Ruhudur ve Yüce Tanrının ağzı karşısında bir ateş topu gibi yuvarlanır; zaten Tara-Humaralar² bunun bir İrade ve yansıma olduğunu hatırladıklarını söylüyorlar.

Ama orada, hepsi ağlamaya başladı, çünkü bana söylediklerine göre

“Hepimiz, artık neredeyse, Tanrı İradesinin birer Meleği, yani Işınlarıydık, ama artık değiliz çünkü Kötülük fazlasıyla içimize işledi. Kötülükle tanrı arasındaki mücadele henüz bitmedi ve yeryüzüne Tanrının Hükümlerinin gelmesi için, erdemli olmak gerekir. Biz olabildiğimiz kadar öyleyiz. Ama dünyanın dört bir yanındaki insanlar asla öyle değiller. Onlar için tam da bütüncül bir erdeme geri dönme zamanıdır. Zira şeyleri güneş yaratmıştır ve şeyler de bunun gibi yaratılmışlardır”; işte böyle konuştu Rahipler, hayatımda görmüş olduğum en olağanüstü

Dini Dansın hareketlerini oluşturan beden ve kol işaretlerini yaparak.

Bu işaretler arasında, Katoliklerin yaptığı şekliyle haç işareti de vardı ama sonsuz sayıda başka işaretler de vardı.

İşte el yazmalarımda bunlardan söz etmişim ve bugünlerde bunları yeniden yazmaya girişeceğim.⁽³⁾

Mektubunuzu beklerken en içten ve en güzel duygularıma inanmanızı dilerim,

ANTONIN ARTAUD

Psikiyatri Hastanesi
Vieux-Sens Sokağı, No: 1
Rodez
Aveyron.⁴

P.S. Bütün bunlarla özellikle ilgilenen Sayın Robert J. Godet'ye kendisi hakkındaki en iyi düşüncelerimi iletiniz.

DOKTOR GASTON FERDIÈRE'E,

Rodez, 11 Aralık 1943¹

Sevgili Doktor, Sevgili Dost,

Jean Paulhan'a, *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*'un yayınlandığı *Nouvelle Revue Française* dergisinin Ağustos sayısını bana göndermesini yazmıştım, böylece işin havasına girecek ve belki de yeni bir anlaşma yapma fırsatı doğacaktı, çünkü *Meksika Yolculuğu*'nun geri kalan elyazmaları kaybolmuştu. Zaten, *Nouvelle Revue Française* de yayınlanan *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*, metnin bitmiş halidir. Henri Parisot'nun size bahsettiği tamamlayıcı metin ise, aslında Paris'te, Meksika'dan dönüş tarihimi olan Kasım 1936 ile İrlanda'ya hareket tarihimi olan Ağustos 1937 tarihleri arasında, Paris'te yazılan yaklaşık iki yüz sayfalık bir elyazmasını oluşturan *Meksika Yolculuğu*'nun geri kalan bölümlerine aittir. Biliyorsunuz, Dublin'de hapse atıldım ve altı gün içeride kaldım, daha sonra sınırışı edildim, Fransız topraklarına ayak basınca hiçbir açıklama yapılmadan ve hiçbir doktor tarafından muayene edilmeden Havre'da hastaneye yatırıldım, Havre'dan Rouen'a, Rouen'dan Sainte-Anne'a, Sainte-Anne'dan Ville-Evrard'a, Ville-Evrard'dan Chezal-Benoit'ya ve sonunda

Chezal-Benoit'dan da buraya geldim. Bütün eşyalarım yanımdaydı ama sonra nerede kaybolduklarını bilmiyorum, zira onları son defa, Dublin Hapishanesi çıkışında görmüştüm ve Soto Yöneticisi onları bana iade etmişti. – Bu *Meksika Yolculuğu*'nu yeniden yazmak ve tamamen bitirmek için, bana bir yıldan fazla bir zaman gerekiyor. Çünkü Kasım 1936 ile Haziran 1937 arasında Paris'te yazılmış olan iki yüz sayfalık elyazmasının da son hacmine ulaşmak için elli sayfaya daha ihtiyacı vardı. Bay Ferdière, tutsaklığımı hafifletmek için elinizden geleni yaptığınıza göre, benden daha iyi hissettiğiniz bir şey var: Yazmak için özgür olmak gerekiyor. Benim kaybettiklerim herkesinkine benzemiyor; yine de ben bu *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*'a birkaç sayfa daha eklemek istiyorum, çünkü Tutuguri Ayinini gerçekleştiren Güneş Rahipleri bana, *Nouvelle Revue Française*'de yayınlanan metinde bahsetmediğim Papaz sınıfı konusunda bazı açıklamalarda bulunmuşlardı, ben de bunları yazmak istiyorum.

“Dünya dönüyor, diyorlar, ama güneş yürüyor ve onu sürüklüyor. Tutuguri rahipleri ise, her tan vaktinde dünyaya geri dönmesini ve ilerlemesini emretmek için ona vurmaya gelen ‘Güneş Işınlarıdır. Ve onları, güneşin tam kendini gösterdiği ‘ve ışınlarıyla uyumlu bir halde olması için aceleyle dünyaya yö-neldiği o önemli anda zıplarken ve aceleyle yerlerinden dört bir ‘yana dağılırken görmek gerekir. – Çünkü Kızılderili bilincine ‘sahip Rahipler bu ışının sorumluluğuna sahipler ve görevleri, ‘engin karanlıklarda kendi yerlerini kazmaktır. Onlar gelenek ‘ve içgüdü sayesinde, insan ruhunun mutlu olması için Güneşin ‘*nerelerden* geçmesi gerektiğini biliyorlar ve bunu, insan doğma- ‘dan önce, bir gün babalarına söyleyen de O’dur, diyorlar.

“O zaman onlara Babalarının kim olduğunu sordum, çünkü o ‘esnada insan henüz yapılmamıştı.

“Babalarımız, diye cevap verdiler, onun en yakın Işınlarıydı, “yaratılmış değil, doğurulmuş olanlardı. Tanrının ilk Sözlerinin “heceleri. Ve Güneş bu Sözdür ve nihayet onun Kelamıdır.”

Oysa Tanrı Kelamı Hıristiyanlara göre İsa’dır, yani Oğlu’dur. – O zaman, bu Kızılderili Rahiplere, üzerinde İsa’nın Yüzünün kopyası bulunan Azize Veronika’nın Başörtüsünün röprodüksiyonu verildi. Ona bakmak için saygıyla yaklaştılar ve uzun süre seyrettiler, sonra biraraya geldiler ve olağanüstü bir canlılıkla birbirlerine danışarak konuşmaya koyuldular. Dillerini duymuyordum, ama titreyişlerini ve diz çöküşlerini görüyordum ve sol elleriyle haç İşaretinden başka bir şeye benzemeyen bir işaret yapıyorlardı. Zaten, *Tutuguri* Ayinine ayrılan dairesel alanın doğu yakasında altı tahta haçla sınır yapıldığını hatırlayacaksınız.

Ayağa kalktılar ve yanıma gelerek bana Azize Veronika’nın Başörtüsündeki Resmin, tartışmasız bir şekilde, kendilerine emreden Ruh olduğunu, yani İsa’nın kendisi olduğunu söylediler.

Vaktiyle, Meksiko’ya gelişimde, bunun açıklamasını Meksika’daki Fransa Hükümeti Müsteşarı Henri Goiran’a ilettiğimde, bu durum büyük bir sevinç duymasına vesile olmuştu.

İşte ben bundan sonra bütün Tarahumara danslarına ve özellikle *Ciguri* denilen Peyote Dansına katılma olanağı buldum, zira *Tutuguri* Rahipleri gerekli buyrukları işaretlerle bütün kendilerinden olanlara ilettiler.

Ve bana bu Ruhun buyrukları hakkında çok şaşırtıcı açıklamalarda bulundular ve anlayabilmem için toprağın üzerine sopalarıyla birçok işaret çizdiler; bu işaretlerden Meksika piramitlerinde de var. Bunlardan birkaç tanesini Tenayuca Piramidinde veya Meksiko kapısında bulunan Yılanlar Piramidinde gördüğümü anımsadım.

İşte *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk’a* eklemek istediğim şeyler bunlar.

Sevgili dostum, çalışmalarımda bana verdiğiniz destek için size olan sevgi ve minnet duyguma inanmanızı isterim.
Bütün kalbimle sevgiler size.

ANTONIN ARTAUD

NOTLAR*

Tarahumaralar'ı oluşturan metinler yaklaşık on iki yıllık bir süreçte yazılmıştır, çünkü *İşaretler Dağı* Meksika'da, Ekim 1936'da, *Tutuguri* 12 Şubat 1942'de, Artaud'nun ölümünden neredeyse bir ay öncesinde kaleme alınmıştır. *Tarahumaralarda Peyote Ayini* Rodez'de 1943 yılı sonlarında yazılmış ve 1947'de, Marc Barbezat'ın *L'Arbalète* adlı dergisinde yer almıştır. Bu arada *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*, kitapçılarda *L'Age d'Or* koleksiyonunda yerini almıştır (Fontaine Yayınları, Eylül 1945). *L'Arbalie* dergisinin 1947 Mayıs sayısında *Tarahumaralarda Peyote Ayini* ve *Aynanın İçinden* bölümünün uyarlaması olan *Larva ve Aume*, *Lewis Carroll'a Karşı Dilbilgisel Girişim* (L'Arve et l'Aume, tentative anti-grammaticale contre Lewis Carroll) adlı metin yayınlanınca, Antonin Artaud, Marc Barbezat'ya metinlerinin kitapçık halinde basılmasını önerir. *Tarahumaralar* dizisiyle ilgili olarak üç kitapçık planlamıştır: 1. *Tarahumaralar Ülkesinde*, 2. *Peyote Ayini*, 3. *Güneş Ayini* (henüz tasarı halinde olan metin). 10 Haziran 1947'de Marc Barbezat Artaud'ya kitapçık

* Antonin Artaud'nun eserlerinin derlenmesi ve bunlara ilişkin aydınlatıcı bilgilerin oluşturulması, edebiyat tarihçileri açısından Fransız yayın hayatına özgü önemli araştırmaların ve saptamaların yapılmasını da gerektirmiştir. *Notlar*'ı çevirirken bunu büyük ölçüde dikkate aldığımızı belirtelim (ç.n).

halinde basımı yerine, *Tarahumaralar*'la ilgili bütün metinleri bir araya getiren bir kitap basma önerisinde bulunur. Bu öneri Artaud tarafından kabul edilir ve 22 Haziran 1947'de, Marc Barbezat'yla Artaud arasında sözleşme yapılır; ve buna göre, kitabın başlığı daha sonra belirlenecek ve içinde *İşaretler Dağı, Güneş Ayini, Peyote Dansı, Peyote Ayini* gibi başlıklar olacaktır. Antonin Artaud'nun resimleme niyetinde olduğu bir kitaptır bu, çünkü sözleşme maddelerinden biri resimler için yayıncıya teslim edilmesi gereken belgelerle ilgilidir.

Antonin Artaud, *Güneş Ayini*'ni ancak Ekim 1947'de yazabilir ve ona *Tutuguri, Siyah Güneş Ayini* adını verir. Metinleri Marc Barbezat'ya gönderir ama bu versiyon *Tanrı Yargısının İşini Bitirmek İçin* adlı metnin içine sıkıştırılmıştır, 12 Şubat 1948'de, ikinci bir *Tutuguri, Siyah Güneş Ayini* yazar ve öncekinin yerine yayınlanması amacıyla aynı gün yayıncısına gönderir.

Marc Barbezat'ya göre, *Tarahumaralarda Peyote Ayini*'ni kitabın başına koymak isteyen Antonin Artaud'nun kendisidir ve metnin genel adı *Tarahumaralar*'dır. Bu benimsenen düzenin kronolojiyle bağları sağlam olmasa da, Antonin Artaud'nun bizzat kendisi değişik metinlerin kendileri arasındaki ilişkiyi kurabilmek için kuşkusuz çok uğraşmıştır; ve belki de 1936-1937 yıllarında, başlangıç metninin Rodez'de ya da Rodez'den ayrıldıktan sonra yazılmış metinlerle aynı çerçevede yer almasını istemişti. Zaten, *Tiyatro ve İkizi*'ni oluşturan metinleri düzenlerken, onların kaleme alındığı tarihsel sıraya uymak yerine temel bir düzenleme için daha çok kafa yormaktadır.

Tarahumaralar'ın yayınlanması apaçık gecikmiştir, metinler ancak 20 Kasım 1955'te (L'Arbalète Yayınları, Marc Barbezat, Décines, Isère) yayınlanabilmişlerdir.

1. İlk kez L'Arbalète'te (Sayı: 12, İlkbahar, 1947) yayınlanmıştır.

Oysa elimizdeki metnin ilk yayınından bu yana, Dr. Ferdière tarafından yayınlanan ve kendisine Antonin Artaud'nun gönderdiği mektupları ve yazıları içeren *Rodez'den Yeni Yazılar* (1977) başlıklı metinler de bu metnin içinde yer almıştır, buna Gallimard'da yayınlanan *Peyote Ayini*'nin orijinal elyazmasını da ekleyelim. Otuz iki sayfa olan bu elyazması metin, aynı zamanda yazıldığı koşulları gözler önüne sermektedir.

Bu metnin Antonin Artaud'nun Rodez'e gelişiyle aynı tarihli (1943) olduğunu biliyoruz. *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk'u* tamamlama amacındaki bu metni, Antonin Artaud, Henri Parisot'nun ricasına uymak için kaleme almıştır. Ama yine de bitirdiği halde göndermez, çünkü kendisini buna hazırlayacak kadar özgür hissetmez. Bu rica Dr. Ferdière tarafından tekrarlansa da, metin, 39. sayfanın arkasında yer alan, *Doktor Ferdière için / Gönderen Antonin Artaud* başlığı ile, gönderilmesi için akıl hastanesi sekreterliğine teslim edilir.

Şimdi ise biliyoruz ki, *Tarahumaralarda Peyote Ayini*, 1947 başlarında doğrudan Dr. Ferdière tarafından Marc Barbezat'ya iletilmiştir ve bu metin bir akıl hastanesi çalışanı tarafından daktilo edilmiş metindir. Bu metin büyük harflerin sık kullanımı ve mistik ve metafiziksel Hristiyan dünyaya ait terminolojisiyle dikkat çeker, zaten bunun etkisi yazar tarafından da ek metinde açıklanmıştır. Bu örnekler üzerinde, metni Hristiyanlıkla içiçe geçme özelliğinden kurtarmak için önemli düzeltmeler yapılmıştır.

2. Bu paragrafın son cümlesi 1947'de yapılan bir eklemedir. Antonin Artaud 1943-1944 yılları arasındaki metinlerde büyük

harfleri özellikle Katolik inancın baştacı olan sözcükler için uygularken, 1945'te dinin izlerini kökünden kazımak amacıyla *tanrı* şeklinde, büyük harf kullanmadan yazar.

3. Elyazısında da böyledir.

4. Bu paragrafın hemen başında 1947'de yapılan önemli değişiklikler.

5. 1947'de eklenmiş bir nottur.

6. 1947'de üzerinde oynanmış bir cümledir.

7. 1947'de üzerinde oynanmış bir cümledir.

8. Paragraf 1947 tarihlidir. Dr. Ferdière'e yazılmış mektubun-yorumun sonuna eklenmiştir.

Sayfa: 43

EK METİN

1. Bu Ek Metin aslında iki mektubun parçalarından oluşturulmuştur. Birincisi Antonin Artaud'nun 10 Mart 1947'de Marc Barbezat'ya cevap verdiği mektup ve Barbezat'nın yenilerde Dr. Ferdière'den öğrendiği *Tarahumaralarda Peyote Ayini* ve Lewis Carroll'ün *Aynanın İçinden* ile ilgili metindir.

2. İkinci parça ise Antonin Artaud'nun 23 Mart 1947'de Marc Barbezat'ya yazdığı mektuptan alınmıştır.

Antonin Artaud 9-11 Nisan 1947'de *Peyote Ayini*'ne bir Ön-söz yazmak ister ama sonra vazgeçer.

Sayfa: 45

TARAHUMARALAR ÜLKESİNE YOLCULUK

1. *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk* Antonin Artaud'nun İrlanda'ya hareket etmeye hazırlandığı sıralarda *Nouvelle Revue Française* dergisinde yayınlanmıştır (Sayı:287, 1 Ağustos 1937). İsteğine bağlı kalınarak ismin yerine üç yıldız konulur. Metin bu

tarihlerde *İşaretler Dağı* ve *Peyote Dansı* olmak üzere iki bölümden oluşuyordu.

Kitap olarak yayınlanma işi uzun sürer ve 6 Temmuz 1945'te *L'Age d'Or* dizisini yöneten Henri Barbisot, kitabı Fontaine Yayınlarında yayınlama teklifinde bulunur. Ama 15 Eylül 1945 tarihi *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*'un basımının bittiği tarihtir ve yedi yüz yirmi beş örnek basılır, ama kitabın piyasaya çıkış tarihi 25 Kasım 1945'tir. Çıkar çıkmaz, Antonin Artaud'ya örnek gönderilmiştir ve o da vakit geçirmeden kitapları aldığını bir mektupla bildirir. 27 Kasım 1945 tarihli *Rodez Mektupları*'nda ise şöyle yazacaktır: "*Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*'u yayınlarak bana tattırdığınız büyük mutluluktan dolayı size teşekkür ederim..."

Bu metinleri öngörülen düzen ve sıra içinde yayınlamak bizim için önemliydi.

İşaretler Dağı ve Peyote Dansı'ndan sonra Antonin Artaud tarafından yazılan bu mektubu özellikle koymak istedik.

Sayfa: 47

İŞARETLER DAĞI

1. *İşaretler Dağı* büyük bir olasılıkla Antonin Artaud'nun Tarahumara bölgesine gerçekleştirdiği görev sırasında kaleme alındı. Luis Cardoza y Aragón'a göre, Artaud, Meksiko Üniversitesi'nin desteğiyle bir Güzel Sanatlar Bursu kazanmıştı. Luis Cardoza y Aragón, Sierra Tarahumara'ya doğru Ağustos 1936 sonlarında yola çıkıldığını belirtir. Artaud kuşkusuz Ekim ayının ilk günlerine kadar orada kaldı, çünkü ayın yedisinde hala Chihuahua'daydı ve oradan Jean Paulhan'a bir mektup yazmıştı. Meksiko'ya dönüşünü izleyen günlerde, 16 Ekim 1936'da metin İspanyolca olarak yayımlandı ve *El Nacional* gazetesinde *La Montana de los signos* adıyla çıktı.

Vie et Mort de Satan le Feu (Şeytan Ateşin Hayatı ve Ölümü) adlı kitaba yazdığı önsözünde, Bay Berna, Viskonti Sokağında bir bodrumda yanında temizlikçiyle birlikte kutulardaki evraklar arasında *La Montagne pleine de signes*’in (İşaretlerle Dolu Dağ) elyazmalarını bulduklarını belirtir. Olay doğrudur, bir olasılıkla, bu elyazmaları Artaud tarafından Cécile Schramme’ın evinde bırakılmıştı ve Mayıs 1937’de ilişkilerinin kopmasıyla ne yazık ki bazı kısımlar kalabalık etmesin diye temizlikçi tarafından ev ısıtmak için harcanmıştı. Aynı metnin daktiloda yazılmış örneği de vardı ve üzerinde eliyle Antonin Artaud’nun yaptığı düzeltmeler ve Jean Paulhan’ın basıma gönderilmek üzere yazdığı notlar bulunmaktaydı. *Nouvelle Revue Française*’de yayınlanan metin bu daktiloda yazılmış örneğidir.

El Nacional’de yayınlanmış olan İspanyolca metnin, bu elyazması versiyonun çevirisi olduğunu ve aşağıdaki başlığı taşıdığını da ilave edelim:

TARAHUMARALAR ÜLKESİNE YOLCULUK

I

İŞARETLER DAĞI

Üstelik Antonin Artaud, makalenin altına adını yazdıktan sonra *1. makale ve devamı var* notlarını koymuştur.

2. Ve bu Doğa İnsan olarak düşünmek istedi. İnsanları evrimleştirdiği için, kayaları da evrimleştirdi. Tarahumaraların bütün inançları ve ülkeleri bunun izlerini taşır.

Uygarlaşmamış olan bu insanlar, en basit sağlık ve temizlik kurallarını bile bilmeyen bu pis insanların yüksek kültürü şaşırtıcıdır ve düşünceleri de bu düzeye gelmiştir.

Soğuk, karanlık, açlık, korku, hiçlik belki İnsanın doğarken uyandığı andaki ilk duygularıdır. Ama ne zaman ki insan Tarihte Hiçliği açıklamak istemiştir, bunu hep benzer yollarla yapmıştır. Bütün Büyük Dinler, köklerine inildiğinde din olma özelliklerini kaybederler ve iddia edildiği gibi bilinmezlikleri erişilmez kılan bu kutsal "aura"dan kendilerini sıyrırırlar; bu pekâlâ ortaya çıkan bilimsel bir düşüncedir. Kabala'da bir rakamlar müziği...

3. ... kaos var.

Bilim de maddenin atomlarının hangi ritme göre düzenlendiğini açıklarken, bedenler oluşturabilmek için sayılar verir: 2, 5, 3, 4, 7, 12, diye. Maddenin doğal bir biçimde düzenlenmesinde, bu sayılar ilk Sayılardır ve eğer bir Metafizik varsa, bunu Sayılarda aramak gerekir. Şunu söylemek istiyorum: Kendisini her şeyin üstünde tutan eski tanrısal düşünceyi açıklamaya çalışırken, şeylerin kökünde ve bedenleri, fiziksel hayatları oluşmadan önce, bu Sayıların gizemli titreşimini hissetmek gerekir, Sayıların gizli ritmi Gerçekliğin doğuşunu açıklar.

Oysa her özgün kültür bu sırrı hep yaşamıştır ve onu resimlerle ifade etmek istemiştir.

Uygarlaşmamış Tarahumaralar düşüncelerinin temelinde bu tuhaf resimleri taşırlar. Sierra Tarahumarası da onları taşır.

Aynı kayanın yerdeki iki gölgeyi yirmi defa yönettiğini ve bunun tekrarlandığını gördüm, aynı hayvan başının ağzında kendi resmini yuttuğunu gördüm. Ve kaya, mükemmel çizilmiş iki göğüsle bir kadın sırtının şeklini almıştı; penise benzeyen testere dışın tepesinde üç taş tuttuğunu ve yüzünde de dışa doğru dört çukur olduğunu gördüm ve bütün bu formların ilkelerinden başlayarak yavaş yavaş Gerçeğe geçişlerini gördüm.

Tekrar ediyorum...

1. 27 Şubat 1937, 13 ve 28 Mart 1937 tarihlerinde Jean Paulhan'a yazılmış olan bu Mektuplar ve *Peyote Ayini*, Antonin Artaud'nun Meksika dönüşü sonrası Paris'te yazılmıştır.

2. *Peyote Dansı*'nın bu bölümü, *Müneccim Kralların Ülkesi*'nin temel fikirlerinden birini ele almaktadır.

1. Henri Parisot ile Antonin Artaud arasındaki yazışmalara bakılırsa bu mektubun Rodez'den gönderilmediği anlaşıyor. Bir koleksiyoncunun duyarlılığı sayesinde bu elyazmasını *L'Age d'Or* dizisinde yayınlanan kitapçıkla karşılaştırdık.

2. Söz konusu edilen 7 Eylül 1945 tarihli mektup, Antonin Artaud'nun *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*'un yayınlanmasına onay verdiği sıralarda yazdığı bir mektuba iliştiirdiği üçüncü bir mektuptur ve Artaud, bu mektubun daha önce gönderdiği *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk'a Ek*'in yerine yayınlanmasını ister.

1. Antonin Artaud, 22 Haziran 1947'de, Marc Barbezat ile imzaladığı sözleşmede ona *L'Age d'Or* dizisinde yayınlanan metinleri ve *Güneş Ayini* metnini vermeyi taahhüt eder. Ekim 1947 sonunda Antonin Artaud bir şiir yazar:

TUTUGURI
SİYAH GÜNEŞ AYINI

Antonin Artaud, o dönemde Fransız Radyosunda (Radiodiffusion française) bir program yapmak için davet alır ve yenilerde

yazdığı bu şiirin, yayın metni içinde yer alabileceğini düşünür. Marc Barbezat'ya göndermeden önce bu düşünceyle dikte eder. Sesli bir program olan yayında bu şiirin de *Tarahumaralar* metniyle birlikte çıkmaması için hiçbir neden yoktur. Ama *Tanrı Yargısının İşini Bitirmek İçin* başlıklı bu yayın yasaklanınca, yayıncı K, Antonin Artaud'ya metnin tamamını yayınlama önerisinde bulunur ve 12 Şubat 1948'de bir sözleşme imzalanır. *Tutuguri, Siyah Güneş Ayini*, aslında *Tanrı Yargısının İşini Bitirmek İçin* metninin içinde yer almaktadır ve haliyle *Tarahumaralar*'la birlikte yayınlanmaması gerekir. Antonin Artaud 16 Şubat 1948'de Marc Barbezat'ya taahhütlü bir mektup gönderir ve bu mektupta şunları yazar:

Paris'teki bir yayınevi benden bu radyo programının metnini istiyor

içinde bu Tutuguri var.

Ona bu metni verdim.

Ama sizin için ve Peyote Ayini'nin ekine konulması için yeni bir Tutuguri hazırlıyorum.

Sizden rica ediyorum, eski metinlerimde aramayınız ve özellikle de

bundan üzüntü duymayınız.

Sizin için yazdığım yeni Tutuguri kanlı bir tecrübe kadar ağır 1936'da olmayan kanlı tecrübe

Bu kanlı tecrübe burada geçirdiğim 3 ciddi hastalık nöbeti: beni kendi kanımla yıkanırken buldular, tamamıyla bir kan bataklığında ve işte Tutuguri, bundan doğdu;

Mektubun sonu *Tutuguri*'nin bu ikinci versiyonuyla bitiyordu.

2. Antonin Artaud'nun zorlayarak kullandığı sözcüklerden (*lilacé*) biri daha.

Fransızcadaki *liliac * s zc      “leylak” kaynaklı olan şey anlamına gelirken, kullandığı *lilac * s zc      leylak tohumu ve yapılarıyla ilgilidir.

Sayfa: 77

EL NACIONAL’DE
TARAHUMARALAR
HAKKINDA YAYINLANAN    METİN

1. Meksika yolculuğunun sonunda Antonin Artaud, *El Nacional* gazetesinde dört metin yayınlar. Bu metinler daha sonra Meksiko Bağımsız Devlet  niversitesi’nden Luis Cardoza y Arag n’un çabalarıyla yeniden yayınlanır. İlk metin olan *  aretler Da ı, Tarahumaralar  lkesine Yolculuk*’un başında yer alır. Diğer    metin ise *Müneccim Kralların  lkesi, Bir Irk- lke ve Atlantis Krallarının Ayini*’dir.

Sayfa: 79

MÜNECCİM KRALLARIN ÜLKESİ

1. 24 Ekim 1936’da, *El Nacional* gazetesinde İspanyolca *El pais de los “reyes magos”* başlığıyla yayınlanmış metin.

Sayfa: 83

DOĞA NASIL K ...

1. *Müneccim Kralların  lkesi*’nin yedinci sayfasının arkasına yazılmış cümledir.

Antonin Artaud aynı sayfada bir olasılıkla yazılarının Meksika’daki dergilerde yayınlanmasıyla ilgili olarak adres ve randevuları da not etmiştir.

1. 17 Kasım 1937’de, *El Nacional*’de, *Una Raza-Principio* başlığıyla yayınlanmıştır. İlk Fransızca basımı ise *Lettres Nouvelles* dergisinde (Sayı:1, Mart 1953) yapılmıştır.

1. Metin 9 Kasım 1936’da, Antonin Artaud Meksika’dan ayrıldıktan sonra *El Nacional* gazetesinde İspanyolca *El rito de los reyes de la Atlantida* başlığıyla yayınlanmıştır.

2. İspanyolcasını kullanmayı tercih ettiğimiz “matachines” sözcüğü burada ilgisiz bir biçimde ayini ve ayini yürütenleri göstermektedir. Bugün çok az kullanılan bu sözcük, bir zamanlar zırlı, yaldızlı miğfer ve bacaklarında küçük çanlar ve ellerinde kılıçları olan dansçılar anlamına geliyordu.

VOİLÀ DERGİSİNDE YAYINLANAN BİR METİN

1. *Voilà / l’hebdomadaire du reportage* dergisinde John Forrester imzasıyla yayınlanan bu makale, tarafımızdan Antonin Artaud’ya ait olduğu Marc Barbezat’ya bildirilmişti. John Forrester ismi, yazarlar makalelerinde isimlerini koymak istemediklerinde zaman zaman paspartu gibi kullanılan bir imzaydı.

Antonin Artaud’nun, bu metni Meksika dönüşünde, mali durumunun iyi olmadığı İrlanda yolculuğu arifesinde 1937’e doğru biraz para kazanmak amacıyla teslim ettiği tahmin edilebilir.

2. *Voilà*'da yayınlanan metin yanlıştır: Cümlelerin "bir cinsel organın ve bir kadın şeklinin" biçiminde olması gerekir.

Sayfa: 103 TARAHUMARALAR ÜLKESİNE
YOLCULUK'A EK

1. Antonin Artaud'nun kitabından soyutlamak istediği bu metin, Henri Parisot tarafından saklanmış ve korunmuş ve Marc Barbezat'ya daktiloda yazılmış örneği gönderilerek yayınlanmıştır. Metin, Ocak 1944 tarihli. Bu dönemin diğer metinleri ve mektupları gibi bu metin de büyük harflerle doludur. Bir koleksiyoncu sayesinde bu metni elyazmasıyla karşılaştırma fırsatı bulduk.

Sayfa: 117 PEYOTE HAKKINDA BİR NOT

1. Bu not, *Tarahumaralarda Peyote Ayini*'nin *L'Arbalète* dergisinde (Sayı:12, ilkbahar 1947) yayınlanacağı sıralarda kaleme alınmış bir nottur.

Sayfa: 121 TARAHUMARALARLA
İLGİLİ MEKTUPLAR

Sayfa: 138 JEAN PAULHAN'A, 4 ŞUBAT 1937

1. Basit bir mektup olmaktan öte, *Tarahumaralar*'ı tamamlama metni özelliğinde olan bu mektup ilk kez *Nouvelle Revue Française*'de (Sayı: 95, 1 kasım 1960) yayınlanmıştır. Daha sonra *Tarahumaralar*'a ilave edilmiştir.

2. *İşaretler Dağı* söz konusudur.

3. Antonin Artaud'nun gönderme yaptığı bu resim, Robert Fludd'ın (1574-1637) *Utriusque Cosmi majoris et minoris* adlı eserinde dünyanın yaratılışını şemalaştırdığı resimdir. Bu resim, okültizm ve Kabala'yla ilgili eserlerde sık sık yer almaktadır.

4. Kuşkusuz *Müneccim Kralların Ülkesi* söz konusudur.

Sayfa: 145

JEAN PAULHAN'A 27 ŞUBAT 1937

1. Antonin Artaud, Boileau Sokağı'ndaki Fransız Tıp Merkezinde uyuşturucu ilaç tedavisi görmüştü ama bu yetersiz kalmış bir başka yerde ikinci bir tedavi daha görmüştü. Bu mektup kuşkusuz Boileau Sokağı'ndan, 27 Şubat 1937'de yazılmıştır.

Sayfa: 146

JEAN PAULHAN'A, 13 MART 1937

1. Bu metin bulunamamıştır. Antonin Artaud, Jean Paulhan'ın bu mektuba verdiği cevabı ve sakladığı iki örneğiyle birlikte birbirine yapıştırmıştı. Mektup bize bazı bilgiler aktarmaktadır:

Salı

Sevgili Dostum,

Astroloji ayı havasında olduğumu sanmıyorum.

Böyle bir ay havası için zaman fazlasıyla uzun. Sonra, onu daha açık seçik ve daha kesin isterdim: Belli belirsiz ve açık olmayan kalan şeylerden emin bir biçimde söz ediyorsunuz. Astroloji-Bilimin hiçbir zaman var olmadığı bir gerçek midir? Onu bir Centriologue sözcüğüyle kanıtlamak yeterli değil. Ayrıca bütün "dikkatli astrologlar" kimlerdir? Böyle yetkeye (kimin?) davet etmek benim canımı sıkıyor. Bana öyle geliyor ki böyle bir konu, sizin seçtiğiniz şekliyle daha uzun ve daha ayrıntılı bir inceleme gerektirir.

S. dostunuz.

1. Antonin Artaud, *Tarabumaralar Ülkesine Yolculuk*'un *Nouvelle Revue Française*'de yayınlanacağı sıralarda *Müneccim Kralların Ülkesi*'ni kitabın bütününden ayırmayı düşünmektedir.

2. Gerçekten de *İşaretler Dağı*'nın iki versiyonu vardır. Kitapta yer alan *İşaretler Dağı* Ağustos 1937'de *Nouvelle Revue Française*'de yayınlanmıştır. Diğer versiyon olan *İşaretlerle Dolu Dağ* ise, Meksika'da İspanyolca yayınlanmış metnin çevirisi olup Ekim 1936'da Jean Paulhan'a gönderilmiştir. Bu iki metin karşılaştırıldığında Antonin Artaud'nun çok önemli değişiklikler yaptığı görülmektedir.

3. 1937'de, Jean Paulhan iki kez çok etkili bir biçimde Antonin Artaud lehinde girişimde bulunmuştu: Birincisi, Edebiyatçılar Sandığından acil bir yardım isteğidir, (buradan 600 franklık acil yardım ödeneği çıkmıştır); ikincisi ise Boileau Sokağı'ndaki tedavide masrafları bizzat ödemesidir.

1. Bu mektup Antonin Artaud'nun ikinci ilaç tedavisi gördüğü sırada yazılmıştır.

2. Yazar bu satırlarda *Tiyatro ve İkizi*'ndeki *Vahşet Tiyatrosu* (*Birinci Bildirge*) bölümüne göndermede bulunmaktadır.

1. Mektup tarihsizdir ama kesin ki André Breton'a yazdığı mektupla aynı gün ya da ertesi günü yazılmış bir mektuptur. Aynı tarihli bir mektupta Artaud, André Breton'a Cécile

Schramme'dan ayrıldığını ve evlilik projesinin suya düştüğünü yazar.

2. Bu sözcüğün altı, elyazmasında yedi kez çizilmiştir.

Sayfa: 151

JEAN PAULHAN'A, HAZİRAN BAŞI, 1937

1. Mektubun tarihi yoktur ama Jean Paulhan hemen cevap yazarak *Nouvelle Revue Française*'de yayınlanacak metnin en azından isminin baş harflerinin konulmasını önerir ve Antonin Artaud hemen cevap verir. Buna göre mektubun Haziran başında yayınlanması mümkündür.

2. *Jacques Rivière ile Yazışmalar*, *Nouvelle Revue Française*'de (Sayı:132, 1 Eylül 1924) yayınlandı. Kapakta, yazarın ismine ayrılan bölümde gerçekten de üç yıldız vardı.

Sayfa: 152

JEAN PAULHAN'A, HAZİRAN SONU, 1937

1. Mektuba tarih konulmamıştır. Artaud bir kez daha ismini koymama kararını yineler.

Sayfa: 153

HENRİ PARİSOT'YA, 10 ARALIK 1943

1. Ekim 1943 başlarında, yayıncı Robert J. Godet, *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk*'u yayınlamak için Antonin Artaud ile ilişkiye geçer. Bu süreçlerdeki yazışmalarda kendisine yardımcı olan Henri Parisot'ya yazdığı bu mektubun daktiloda yazılmış örneği Henri Parisot tarafından yayıncısı Marc Barbezat'ya gönderilir ve 1955'de *Tarahumaralar*'ın baskısında kitabın içinde yer alır. Bir koleksiyoncu sayesinde bu metni elyazmasıyla karşılaştırma fırsatı yakaladık.

2. Nahua dilinde *tarahumara* yaya koşucu anlamına gelir. Antonin Artaud bu şekilde sözcüğü bozarak İrlanda krallarının ünlü tarihi kenti *Tara*'yı anımsatmak istemiş olabilir. *Humaras* sözcüğü ise *humer* (*içine çekerek koklamak*) fiilinin gelecek zamanını anımsatmaktadır. *Humeras* sözcüğü Sanskritçede, yıldız, gözbebeği anlamlarına gelmektedir.

3. Bu satırlar *Tarahumaralar Ülkesine Yolculuk'a Ek*'in proje aşamasında olduğunu hissettirmektedir.

4. Aslında sokağın ismi Vieussens'dır. Sözcük oyunlarını seven Artaud, Vieux Saint sözcüğünü, Vieux-Saints olarak da yazmıştı.

Sayfa: 157 DOKTOR GASTON FERDİÈRE'E, 11 ARALIK 1943

1. Mektup ilk kez Antonin Artaud'nun *Nouveaux écrits de Rodez* (Rodez'den Yeni Yazılar) adlı kitabında yer almıştır.

“Artaud Tarahumaraların yaşamını dile getirirken, bizzat doğayı dile dönüştürür. Artaud’dan miras kalan, tamamlanmış sanat yapıtları değil, tekil bir varoluş, bir düşünce poetikası ve estetiği, kültür teolojisi ve acı çekme fenomenolojisidir.”

SUSAN SONTAG

Yazınsal modernizmin en önemli isimlerinden Antonin Artaud, ilkel bir Kızılderili kabilesi olan Tarahumaraların arasında yaşadığı dönemde tüm yaşamını, yapıtını, algılama biçimlerini, farklı gelenekleri, Batı ve ötekiler arasındaki ilişkileri, eril ve dişil güçleri, zamanı, mekânı, dili, müziği, medeniyeti, sınırlardaki kültürü, Tanrı’yı yeniden keşfeder. Erotik Peyote Ayini’ne katılır, insan bilincinin uç noktalarını deneyimler, varlıkla, gerçeklikle deliliğin sınırlarında yeniden karşılaşır.

“Bir gün Tanrıdan çok uzaktım, ama asla kendi bilincimden bu denli uzak değildim ve gördüm ki, Tanrı olmadan ne bilinç ne de varlık var; ve hâlâ yaşadığını sanan insan artık asla kendine dönemeyecek. İşte bu şekilde Tanrıya doğru yönelerek Tarahumaraları keşfettim.”

ANTONIN ARTAUD

“Artaud’nun söyledikleri katlanamayacağımız yoğunluktadır. Burada her tür derinliği, yanılısamayı ve her tür umudu reddeden bir ıstırap konuşur ama bu ıstırap bütün derinliği reddederek düşünceye yeni olanaklar sunar. Bu sayfaları okuduğumuzda, acı çekme ile düşünmenin birbirlerine gizli bağlarla bağlandığını öğreniyoruz.”

MAURICE BLANCHOT

EVEREST

www.everestyayinlari.com

#everestyayinlari

everestkitap

9 786051 418353